

TOIMINTAKERTOMUS

2023

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO

Suomen käsityön museo toimii valtakunnallisena vastuumuseona suomalaisen käsityökulttuurin, käsityön perinteen sekä tiedon ja taidon säilyttäjänä, hoitajana, tallentajana ja välittäjänä. Museo edistää käsityön arvostusta ja tukee käsityöläisyyttä ammattina, harrastuksena ja taiteena sekä kannustaa luovaan yrittäjyyteen. Suomen käsityön museon kokoelmat, kirjasto ja arkistot muodostavat asiantuntevasti hoidetun kokonaisuuden, joka on helposti museon asiakkaiden saatavilla.

Museossa on kaksi erikoisosastoa: Suomen kansallispuikukeskus sekä Konservointikeskus.

Suomen käsityön museo ja Suomen kansallispuikukeskus

Toimisto

Kilpisenkatu 12, 40100 Jyväskylä, puh. 050 311 8896

Näyttelyt ja info

Kauppakatu 25, 40100 Jyväskylä, puh. 050 311 8884

www.craftmuseum.fi

www.kansallispuikukeskus.fi

Suomen käsityön museon Konservointikeskus

Salmirannantie 3, 40520 Jyväskylä, puh. 050 311 8900

www.konservointikeskus.fi

SISÄLTÖ

1. ESIPUHE	5
2. MUSEON VAIHEISTA.....	6
3. VALTAKUNNALLINEN VASTUUMUSEO.....	7
4. NÄYTTELYT	9
5. YLEISÖTYÖ	41
6. KOKOELMAT JA TALLENNUS	50
7. TIETOPALVELU	62
8. KANSALLISPUKUKESKUS	63
9. KONSERVINTIKESKUS.....	74
10. VAPAAEHTOISTEN OSALLISTAMINEN	78
11. PROJEKTIT	79
12. VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI	80
13. MUSEOKAUPPA	83
14. HALLINTO	84
15. HENKILÖSTÖ	84
16. JÄSENYYDET	87
17. TILAT	87
18. TALOUS	88
19. TUNNUSLUKUJA	89

Näytönpaikan
riipustus.

1. ESIPUHE

ONKO TÄMÄ(KIN) KÄSITYÖTÄ -seminaarissa huomasi selvästi kuinka moninaista ja merkityksellistä käsityö ja käsitöiden tekeminen on. Seminaari järjestettiin jatkona museoille lähetettyyn käsityökyselyyn. Samalla halusimme selvittää käsityöstä käsityöstä. Keskustelussa vahvistui käsityön käsitteen monitahoisuus ja laaja-alaisuus, johon taidot ja luova ajattelu liittyvät saumattomasti yhteen.

Museossa vieraili ennätysellinen määrä kävijöitä; yhteensä 46 243 henkilöä. Museoiden näyttelyaiheet kiinnostivat ja monipuoliset tapahtumat sekä työpajat saivat ihmiset liikkeelle. Erityisesti lapsille ja nuorille tarjotut työpajat keräsivät pöydän ympärille innostuneita kädentaitojen kokeilijoita. Kaarnaseppä Mutasen esittelyissä näyttelyn aikana vierailijat saivat paremman käsityksen kaarnasta materiaalina ja mitä kaikkea siitä voi tehdä. Työpajassa eri sukupolvet kohtasivat kaarnalaivan veistämisen äärellä. Samoin sepäntöitä koskevat näyttelyt houkuttelivat uusia kävijäryhmiä avaamaan museon oven.

Käsityössä elämän tuntu ja Komeasti juhlaan -perusnäyttelyiden uudistaminen alkoi toden teolla kaupungin rahoituksen varmistuttua. Perusnäyttelyiden uudistustyö oli siirtynyt useampana vuotena, koska oli tehty selvitystä museon muuttamisesta toisiin tiloihin. Ensimmäisenä toimenpiteenä perusnäyttelyiden uudistusta varten laadittiin konseptisuunnitelma. Konseptisuunnitelmassa rakennettiin pohjaa perusnäyttelyille määrittelemällä peruseriaatteita ja määrittelemällä museon

kävijäryhmät. Seuraavana oli vuorossa käsikirjoitusten laadinta, joista toteutui käsityön kulttuuriperintöön liittyvä käsikirjoitus. Kansallispuikuihin liittyvän käsikirjoituksen tekeminen siirtyi seuraavalle vuodelle. Tavoitteena on, että uudet perusnäyttelyt avautuisivat kesällä 2025. Tätä kokonaisuutta täydentämään museo sai erillisrahoituksen asiakaskokemuksen selvittämiseksi osana perusnäyttelyuudistusta. Ihmisten tarpeet, odotukset ja toiveet ovat arvokasta tietoa suunnitellessamme pitkäkestoista näyttelyä, jotta se parhaiten palvelisi museossa vierailijoita sekä eri näyttelyiden käyttäjiä, kuten kouluja.

Museon kokoelmatyö, digitaaliset palvelut, tietopalvelut, konservointipalvelut, kansallispukukeskuksen toiminta ja yleisöpalvelut ovat tarjonneet palveluita museon pitkäjänteisen ja laadukkaan toimintatavan mukaisesti. Kaikille työntekijöille kuuluu kiitos museon sujuvan toiminnan eteen tehdystä työstä ja toimintojen kehittamisestä.

Museoliiton 100-vuotisjuhlissa Helsingissä minulla oli ilo välittää kaupunginjohtaja Timo Koiviston kutsu valtakunnallisille museopäiville Jyväskylään vuonna 2024. Pääsemme esittelemään Jyväskylää aktiivisena museokaupunkina ja yliopiston roolia alan koulutuksen tarjoajana ja tutkimuksen tekijänä.

Taina Rantala
Museonjohtaja

2. MUSEON VAIHEISTA

VENÄJÄN KEISARILLINEN SENAATTI teki päätöksen museon perustamisesta 14.12.1888. Senaatti määräsi:

*”3 000 markan suuruinen summa kerrallaan ja 1 500 markkaa vuosittain, vuodesta 1890 lukien määrätään Helsinkiin perustettavan käsityömu-
seon aikaansaamiseksi ja ylläpitämiseksi, jossa museossa tulee löytymään osaksi malleja kelvollisista ja laadukkaista käsityömu-
seutuotteista kaikilta aloilta ja kaikista osista Suomenmaata; hankkimalla senlaatu-
isia käsityömu-
seutuotteita, jotka voidaan käyttää kotiteollisuuden kaavoiksi Suomessa.”* Suomen käsityön museo toimi vuosina 1890–1908 Helsingissä Taideteollisuusmuseon yhteydessä ja Suomen Taideteollisuusyhdistyksen alaisuudessa. Puutyönohjaaja Vera Hjelt osti ensimmäiset 619 esinettä kokoelmiin Pariisin maailmannäyttelystä vuonna 1889. Kokoelmia kartutettiin vuoteen 1906 asti pääasiassa ulkomaisilla esineillä ja työvälineillä.

Vuonna 1908 museo siirtyi Valtion kotiteollisuuslaitoksen hallintaan ja 1910–1920-luvuilla Valtion kotiteollisuusmuseolla, kuten museota siihen aikaan kutsuttiin, oli omat näyttelytilat ja kirjasto. Kotiteollisuuslaitoksen tilanpuutteen vuoksi museon esineet siirtyivät uudelleen Taideteollisuusmuseoon vuosiksi 1928–1933. Varastoituna esineet olivat vuoteen 1982 asti muutamaa kokoelmista koottua näyttelyä lukuun ottamatta.

Museo avattiin uudelleen yleisölle Jyväskylässä 50 vuotta myöhemmin 10.6.1983 nimellä Suomen kotiteollisuusmuseo ja sen ylläpitäjiksi tulivat

Jyväskylän kaupunki ja Opetusministeriö. Vuonna 1992 museon yhteyteen perustettiin Suomen kansallispukukeskus, ja saman vuoden lopussa museo nimettiin viiden ensimmäisen suomalaisen museon joukossa valtakunnalliseksi erikoismuseoksi. Konservointikeskus siirtyi museon hallintaan vuonna 1995.

Museon nimi muutettiin Suomen käsityön museoksi 1.1.1997. Näin palattiin museon alkuperäiseen nimeen. Kesästä 2000 museo on toiminut peruskorjatuissa tiloissa keskellä kaupunkia keskustan kävelykadun varrella. Museon aktiivisia toimintavuosia on jo 85 vuotta.

Kuva: Studio Karl Lahti

3. VALTAKUNNALLINEN VASTUUMUSEO

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO on yksi seitsemästätoista valtakunnallisesta vastuumuseosta Suomessa. Vastuumuseoiden tehtävänä on:

- toteuttaa valtakunnallista museotoimintaa erikoisalallaan;
- kehittää ja edistää kulttuuriperintötyötä ja museoiden yhteistyötä erikoisalallaan;
- toimia erikoisalansa kulttuuriperinnön valtakunnallisena asiantuntijana;
- ylläpitää ja edistää erikoisalansa kansainvälisiä yhteyksiä;
- edistää erikoisalansa kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta.

Museon strategiassa vuosille 2022–2025 painopisteiksi nostettiin:

1. Museo on käsityökentän yhteinen lippulaiva
2. Museo on helposti ja monipuolisesti lähestyttävä
3. Käsityön museo muotoilee palveluaan

Vuosi 2023 oli valtakunnallisen vastuumuseosuunnitelman nelivuotiskauden viimeinen toteuttamisvuosi. Teimme itsearviointin suunnitelman toteutumisesta ja ainoat poikkeamat liittyivät kansainväliseen toimintaan, koska Covid19-pandemia esti matkustamisen ja siten Erasmus+ -liikkuvuushanke jäi toteutumatta.

Museoviraston lausunnossa todettiin:

Museovirasto pitää Suomen käsityön museon valtakunnallisen vastuumuseotyön selvityksen laajuutta riittävänä ja tavoitteiden toteutumista hyvänä. Museon erikoisalan tietopalvelu on jatkunut aktiivisena ja lisäksi kaudella on kehitetty museon digitaalisia yleisö- ja tietopalveluita. Museoviraston näkemyksen mukaan Suomen käsityön museon museoiden välisen yhteistyön ja museoille suunnatun neuvontatyön kehittäminen on ollut erityisen vaikuttavaa, koska se parantaa erikoisalan kulttuuriperinnön vaalimista ja hoitoa valtakunnallisesti. Tätä työtä on edistetty muun muassa toteuttamalla museokentälle kysely käsityöalan aineistoista ja kokoelmista.

Museoviraston näkemyksen mukaan museon selvityksessä erityisen ansiokasta on lisäksi selkeä mittariston käyttö, jolla on mitattu kauden toteutumaa.

Samaan aikaan laadittiin uuden nelivuotiskauden 2024–2027 suunnitelmat, joista käytiin neuvottelut Museoviraston kanssa. Uudet suunnitelmat pohjautuvat museon strategiaan painopisteisiin, joita täydennettiin kahdella:

4. Käsityön moninaisuuden esittely perusnäyttelyuudistuksessa. Prosessin toteuttaminen osallistaen käsityöalan toimijoita ja asiakkaita.
5. Käsityön ymmärtämiseen innostavien digitaalisten palveluiden kehittäminen museon käyttäjille.

Suunnitelman toimenpiteitä priorisoitiin vastaamaan resursseja. Museon harkinnanvarainen avustus säilyi entisellä tasolla.

Vuoden 2023 keskeisimpiä toimenpiteitä olivat museoille lähetetyn käsityökyselyn vastausten käsittely ja ”Onko tämä(kin) käsityötä”-seminaarin järjestäminen. Yleisötyötä täsmennettiin laatimalla yhteinen yleisötyö- ja näyttelyohjelma vuosille 2023–2027. Näyttely-, tapahtuma- ja digitaaliset palvelut toteutuivat suunnitelman mukaisesti. Museo julkaisi ensimmäiset kokoelma-aineistot myös eurooppalaisella European-alustalla. Digitointisuunnitelma valmistui osaksi kokoelmapolitiikan päivitystyötä. Yhtenä saavutettavuutta parantavana toimenpiteenä siirrettiin kansallispuvut.fi -sivusto uudelle alustalle, mistä osoituksena on kävijämäärän merkittävänä kasvu.

Sidosryhmien kanssa tehtiin aktiivisesti työtä käsityöalaa tukien. Unescon elävän perinnön kansalliseen luetteloon esitettiin kolmea käsityötekniikkaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa: neulominen, kasväreillä värjääminen ja pärekorin valmistaminen. Lisäksi arvioitiin kahdeksaa ehdolla ollutta käsityötaitoa. Museon yhteistyö jatkui muun muassa Käsityöringin, Käsityön Ystävien, Wetterhoff-säätiön ja Virkkisäätiön kanssa. Näyttely yhteistyötä tehtiin Suomen lasimuseon kans-

sa sekä näyttelysuunnittelua Luston, Luonnonvarakeskuksen, ProPuu ry:n ja Aalto yliopiston Puustudion kanssa. Lyseon kulttuurikeskuksen kokonaisuuden suunnittelua jatkettiin Jyväskylän kaupunginkirjaston ja Jyväskylän taidemuseon kanssa. Samoin osallistuttiin neljän kaupungin yhteiseen kulttuurilaitosten digitaalisten palveluiden ja osaamisen kehittämishanke KUDOS:een erityisesti asiakaspalutteen keräämiseen tähtäävän pilotin suunnitteluun.

Vuoden aikana avautui kaksi kansainvälistä näyttelyä: Voyage – MATKA minitekstiilinäyttely ja Dialogi - kudottu ja kirjottu silta -näyttely. Kansainväliset näyttelyt antavat vertailupohjaa suomalaiselle käsityölle ja käsityöläiset saavat uusia inspiraation lähteitä. Museon kansainvälistymissuunnitelma tarkentui lähivuosien resurssit paremmin huomioiduksi Suomen käsityön museon kansainvälisen toiminnan kuvaus ja ylläpitäminen -suunnitelmaksi. Kansainvälinen yhteistyö helpottui, kun matkustaminen oli taas mahdollista. Kansallispukukeskuksen edustajat osallistuivat Pohjoismaiseen kansallispukuseminaariin Islannissa ja museonjohtaja oli Puolassa ETN:n (European Textile Network) konferenssissa, missä yhtenä huolenaiheena oli tekstiilialan koulutuksen väheneminen Euroopassa.

Kansainvälisiin alan koulutuksiin osallistuttiin webinaarien välityksellä.

1
2

1. ETN konferenssi Puolassa.
2. Lozin yliopiston tekstiilialan opiskelijat esittelivät teoksiaan.

4. NÄYTTELYT

NÄYTTELYTOIMINNASTA VASTASI KERTOMUSVUONNA näyttelyintendentti Mikko Oikari vaihtuvien näyttelyiden osalta ja museolehtori Margarita Rosselló Ramón Käsityössä elämän tuntu -perusnäyttelyn sekä Näytönpaikan näyttelyiden osalta. Amanuenssi Marja Liisa Väisänen ja

kansallispukukonsultti Taina Kangas vastasivat Kujan näyttelyistä sekä Komeasti juhlaan -perusnäyttelystä. Museoassistentit Johanna Kotilainen ja Päivi Ollikainen sekä näyttelyintendentti vastasivat yhteistyössä Ikkunagallerian näyttelyistä. Museomestari Janne Syrjänen vastasi kaikista näyttelyiden rakenteista ja toteutuksista.

PERUSNÄYTTELYT

Museolla on kolme perusnäyttelyä: kansallispuvuista kertova Komeasti juhlaan, käsityön ilmiöihin pureutuva Käsityössä elämän tuntu sekä käsityön vuosituhansia tiivistävä Aikamatka käsityöhön. Näistä kaksi, Käsityössä elämän tuntu ja Komeasti juhlaan ovat tulleet tiensä päähän ja perusnäyttelyiden uudistustyö aloitettiin vuonna 2023.

Perusnäyttelyiden uudistustyö alkoi konseptisuunnitelman laatimisella näyttelyn peruseräaateista. Osallistavalla työtavalla toteutetun suunnitelman tekemisessä apuna oli Poem Company. Työskentelyn yhteydessä näyttelyn perusteemat tarkentuivat ja tunnistettiin kolme eri kävijäryhmää: seurakävijät, sisältökävijät ja ilmiökävijät. Suunnitelma valmistui kesäkuussa. Seuraavana toimenpiteenä oli perusnäyttelyiden sisältötyö. Käsityöosuuden käsikirjoittajaksi valittiin FM Päivi Roivainen. Kansallispukukeskuksen näyttelyn käsikirjoitus siirtyi vuodelle 2024.

Käsityössä elämän tuntu -perusnäyttelyä oli päivitetty vuonna 2022 vaihtamalla yhden vitriinin sisältö karvalankamattoja esitteleväksi kokonaisuudeksi. Perusnäyttelyuudistuksen vuoksi vitriinin uudistamista ei toteutettu Käsityössä elämän kulku -perusnäyttelyyn vuonna 2023.

VAIHTUVAT NÄYTTELYT

Vuoden 2023 aikana Suomen käsityön museon tiloissa oli esillä kaikkiaan 25 erikoisnäyttelyä: vaihtuvat näyttelyt neljä, Aulagalleria viisi, Kuja kolme, Ikkunagalleria viisi, Näytönpaikka seitsemän ja luentosali yksi. Museo tuotti näyttelyt yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Vuonna 2023 yhteistyökumppaneina toimivat eri museot, oppilaitokset, yhdistykset, yritykset ja yksityishenkilöt niin Suomessa kuin ulkomaillakin.

VAIHTUVAT PÄÄNÄYTTELYT

ELINA HELENIUS – KUDOTTUJA NÄKYMÄÄ 14.1.–23.4.2023

KUDOTTUJA NÄKYMIÄ OLI elämyksellinen kokonaisuus tekstiilitaiteilija ja muotoilija Elina Heleniuksen tekstiilejä. Näyttelyssä oli esillä ryijyjä, mattoja, käsin kudottuja taidetekstiilejä ja koneellisesti kudottuja sisustustekstiilejä, sekä niihin liittyviä luovia prosesseja. Heleniuksen käyttötekstiileissä korostuu tuoteominaisuuksien, materiaalin ja muotoilun kestävyys, ryijyjen keskiössä on väri. Heleniuksen tekstiilisuunnittelu lähtee liikkeelle langasta, rakenne luo kuvion ja väri herättää kokonaisuuden henkiin.

Aistihavaintoihin vetoava näyttely tarjosi yleisölle vaikuttavia värillisiä elämyksiä, vahvaa materiaalin tuntua ja tarkkaa rakenteellista ja sidoksellista suunnittelutyötä. Näyttelykokemuksen keskiössä oli emotionaalisuus ja tunneaistimukset, joita Elina Heleniuksen suunnitteleminen tekstiilien vahva materiaalilähtöisyys ja vivahteikas väri-ilmaisu painottavat. Tekstiilien lähtökohtana on ollut erilaiset luontokokemukset, mutta ne eivät varsinaisesti esitä mitään. Tekstiilien tarkoitus on välittää kokijalleen aistipohjainen elämys.

Näyttelyn teokset olivat ilmaisultaan vähäeleisiä ja selkeitä, ja tyyliltään lämpimän minimalistisia. Niissä korostui materiaalin ja tekniikan välinen kiinteä suhde. Työssään Helenius tutkii yksinkertaisen ja koristeellisen rajapintaa. Sitä, kuinka luoda jotain kaunista ja koskettavaa mahdollisimman vähäeleisesti. Heleniuksen näyttelyteokset heijastivat modernismin perinnettä ja niissä näkyi muotoiluajattelun ja käsityön yhteys. Näyttelyn tekstiilit olivat perinteisten käsityömenetelmien nykytulkintaa.

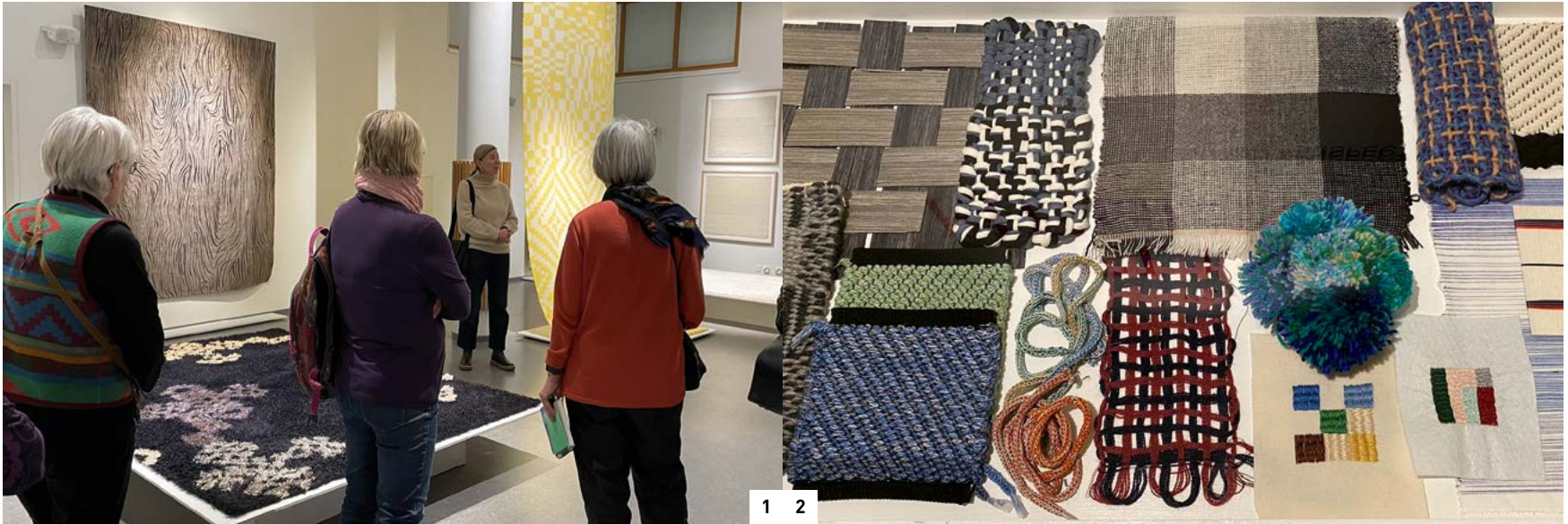

Elina Helenius

Jyväskylästä lähtöisin oleva tekstiilitaiteilija Elina Helenius (s. 1963) on valmistunut taiteen maisteriksi Taideteollisesta korkeakoulusta (nyk. Aalto yliopisto) vuonna 1988. 35-vuotisen uransa aikana Helenius on suunnitellut käyttötekstiilejä, arkkitehtuuriin liittyviä tilatekstiilejä sekä taidetekstiilejä. Työura alkoi painokangassuunnittelijana Marimekossa. Kuosisuunnittelijan työ jatkui freelancerina Keski-Euroopassa ja useiden eri toimijoiden kanssa Suomessa. Myös Aasian markkinoille Helenius on suunnitellut painokuoseja ja mallistokokonaisuuksia. 2000-luvun alusta alkaen Helenius on keskittynyt kudottujen tekstiilien suunnitteluun.

Elina Helenius työskentelee omassa studiossaan Helsingissä suunnitellen tekstiilituotteita, mattoja ja ryijyjä. Hän toimii kiinteästi mm. Lapuan Kankurit Oy:n designteamin jäsenenä. Heleniuksen laajaa tuotantoa on esitelty monissa kansainvälisissä näyttelyissä ja julkaisuissa. Hänen töitään on museokokoelmissa Suomessa ja ulkomailla ja hänet on palkittu useissa suunnittelukilpailuissa. Elina Helenius valittiin 2012 Vuoden Tekstiilitaiteilijaksi, joka on merkittävin tekstiilitaiteen palkinto Suomessa ja joka annetaan tunnustuksena ammatillisesti ja taiteellisesti korkeatasoisesta työstä.

1. Elina Helenius esittelee näyttelynsä Museokumppaneille.
2. Mallitilkkuja.

Näyttelyn avasi Suomen käsityön museon johtaja Taina Rantala. / Tilaisuudessa esiintyi harmonikkataiteilija Matti Ekman. / Näyttelyarkkitehtuuri: Saara Renvall / Graafinen suunnittelu: Ilona Ilottu, Dog Design / Taidekutoja: Sanna Reinikainen / Näyttelyn video: Aleksi Humalainen / Somevideot: Roosa Bröijer / Yhteistyökumppanit: Lapuan Kankurit, VM Carpet, Pajuojan kutomo, Interface furniture, Adea / Näyttelyn tuottivat yhteistyössä Elina Helenius ja Suomen käsityön museo. / Näyttelyä tukivat Taiteen edistämiskeskus TAIKE ja Museovirasto.

SUOMEN LASITAITEEN IKONIT 6.5.–27.8.2023

TOISEN MAAILMANSODAN JÄLKEEN Suomen lasiteollisuus pystyi valmistamaan ainoastaan pieniä määriä tuotteita. Samalla haluttiin kuitenkin säilyttää erinomaisten lasinpuhaltajien, muotintekijöiden, kaivertajien ja lasinhiojien työpaikat. Alettiin valmistaa työläitä, eksklusiivisia yksittäiskappaleita, mistä kehittyi ainutlaatuinen taiteilijoiden, muotoilijoiden ja lasintekijöiden välinen yhteistyö. Se muodosti perustan sekä taiteellisten esineiden, että täysin uudenlaisen käyttölasin luomiselle. Suomen lasitaiteen ikonit olivat syntyneet.

Suomen lasitaiteen ikonit -näyttely esitteli valikoiman suomalaisen lasitaiteen ikonisimpia ja rakastetuimpia esineitä sekä tarjosi katsauksen suomalaisen lasitaiteen monipuolisuuteen. Mukana oli niin sarjatua tuotantoa kuin taidelasiakin. Näyttelyssä nostettiin esiin myös mahdollisia tästä ajasta yhteiseen muistiimme jääviä taiteilijoita ja ikonisia esineitä.

Lasiesineen tuottaminen vaatii aina lasinpuhaltajan ja muotoilijan yhteistyötä. Esineen haluttu muoto haetaan yhdessä, toinen toiseensa

luottaen. Lasinpuhaltaja on käsityöläinen, jonka ammattitaito rakentuu vuosikymmenten työn tuloksena. Näyttelyssä oli mukana esineitä, joiden tekeminen on vaatinut poikkeuksellista ammattitaitoa.

On kiehtova kysymys, miksi jotkut esineet nousevat ikoniksi. Ne saattavat olla taitavan markkinoinnin aikaansaannosta tai ne vastavat johonkin esteettiseen, toiminnalliseen tai laajempaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Esteettiset ihanteet muuttuvat ajassa. Taide on vuosikymmenten saatossa monimuotoistunut, eivätkä taiteen eri lajien rajat ole selkeitä. Materiaalina lasikin seuraa ajan kehitystä.

Näyttelyssä oli esillä seuraavien taiteilijoiden teoksia

Alvar Aalto, Tamara Aladin, Arni Aromaa, Kaj Franck, Klaus Haapaniemi, Göran Hongell, Saara Hopea, Matias Karsikas, Matti Klenell, Joonas Laakso, Kerttu Nurminen, Katriina Nuutinen, Gunnel Nyman, Aimo Okkolin, Heikki Orvola, Anu Penttinen, Paula Pääkkönen, Helmi Remes, Markku Salo, Timo Sarpaneva, Sauli Suomela, Inga Sempé, Nanny Still, Tommi Toija, Oiva Toikka, Kati Tuominen-Niittylä, Helena Tynell, Aada Vainio ja Tapio Wirkkala.

Näyttelyn teoksia ovat olleet valmistamassa lasinpuhaltajat

Hugo Rask, Helge Nieminen, Reino Löflund, Heikki Punkari, Olavi Helander, Olavi Nurminen, Jaakko Niemi, Unto Suominen, Nikolai Terhomaa, Vilho Lehtonen ja Martti Virtanen.

Suomen lasimuseon johtaja
Hanna Mamia-Walther

SUOMEN LASITAITEEN IKONIT

6.5.-27.8.2023

Suomen käsityön museo
Kauppakatu 25, Jyväskylä
www.craftmuseum.fi
Avoinna ti-su 11-18
Open Tue-Sun 11-18

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI
Näyttely on tuottanut Suomen lasimuseo.

Näyttelyn sisältö ja arkkitehtuuri oli Suomen lasimuseon tuottama. / Suomen käsityön museo tuotti näyttelyn graafisen ilmeen, rakenteet sekä kuva- ja videoaineistot. / Näyttelyn avasi Suomen lasimuseon johtaja Hanna Mamia-Walther.

MERJA KESKINEN – KUVITELLUT KANKAAT

9.9.–3.12.2023

TILA MUOKKAA TAIDETEOSTA ja taideteos muokkaa tilaa. Museon 1. kerrokseen rakentuneessa Kuvitellut kankaat -näyttelyssä taiteilija-professori Merja Keskisen teoksista muodostui kokonaisuuksia, joiden keskinäistä suhdetta hän pohti. Läpinäkyvistä, keveistä rakenteista toteutetut hennot työt asettuivat lopulliseen muotoonsa vasta tilaan ripustettuna, jolloin niiden värit ja sisältö avautuivat katsojalle moni-ilmeisenä valon suunnasta riippuen. Värit elävät tilan mukaan, jolloin sama

teos eri tiloissa voi ilmetä erilaisina värikokemuksina. Valolla onkin tärkeä merkitys Keskisen teosten hahmottumiseen.

Taiteilijaprofessori Merja Keskisen teoksissa lähtökohtina ovat tulkinnat väreistä. Nykytekstiilitaidetta edustavat teokset perustuvat väriopillisiin pohdintoihin ja värien kokemiseen vaikuttavien tekijöiden tarkasteluun. Esille nousevat värien variaatiot, kolmiulotteiset vaikutelmat ja tilallisuus.

Näyttelyn nimi, Kuvitellut kankaat, viittasi taiteilijan työskentelyprosessiin. Kuviteltu hahmotelma teoksesta asettuu lopulliseen muotoonsa kaikkien osien valmistuttua pitkän työprosessin päätteeksi. Hennoissa verkkomaisissa teoksissa niiden lopullinen ilme avautuu vasta tilassa ripustuksen myötä. Prosessia kuvaakin hyvin taiteilijan lausahdus ”*Työskentelen saadakseni nähdä*”.

Keskisen teokset rakentuvat eri kokoisista kudotuista osista ja toistuvien elementtien yhdistelmistä. Värien muutokset pohjautuvat systematiikkaan ja värit sekoittuvat ennalta valitun järjestelmän mukaisesti. Värit muodostuvat lankojen yhdistelmistä. Eriväriset langat sekoittuvat optisesti ja tuloksena on yllättäviä värisävyjä, joita on etukäteen vaikea kuvitella. Taiteilijan työskentelyssä korostuu materiaalien taju sekä käsillä tekemisen taito.

Keskinen toteuttaa teoksensa kehittämällään kudontatekniikalla eri kokoisista osista ja värillisten, toistuvien elementtien muodostelmista. Osissa toistuvat geometriset nelion ja suorakaiteen muodot erikokoisina variaatioina. Pinnan rakenteena on yksinkertainen palttinasidos, jossa eriväriset langat risteilevät keskenään pystysuoraan ja vaakasuoraan, yhden yli, yhden ali. Herkät ja hienovaraiset muutokset väreissä ja sävyjen runsaus erottuvat pikselinomaisessa pinnassa. Eriväriset langat ovat läheltä katsottaessa erotettavissa, kauempaa katsottaessa väri muodostuu sävyjen yhteisvaikutuksesta. Värien sekoittuminen tapahtuu optisesti. Pelkistetyssä ja selkeässä ilmaisussa hienovaraiset muutokset, nyanssit ja sävyjen runsaus saavat herkän soinnin.

Merja Keskinen

Taiteilijaprofessori, tekstiilitaiteilija Merja Keskinen on syntynyt 1959 Turussa. Taiteen maisteriksi Taide-teollisesta korkeakoulusta (nyk. Aalto yliopisto) 1988 valmistunut taiteilija asuu ja työskentelee Helsingissä. Työura painottui aluksi teolliseen tekstiilisuunnitteluun ja asiantuntijatehtäviin julkisten tilojen tekstiilimallistojen parissa. Työskentely kuvataiteilijana kehittyi vuosien varrella päätoimiseksi. Hän on pitänyt useita yksityisnäyttelyitä ja osallistunut teoksillaan yhteisnäyttelyihin koti- ja ulkomailla. Hänen tilausteoksensa Suomen Pariisin suurlähetystöön valmistui vuonna 2012 ja Eläketurvakeskukseen Helsinkiin vuonna 2020. Tekstiilitaiteilijan tunnustuksella 2019. Taiteen edistämiskeskus on myöntänyt Merja Keskiselle valtion 5-vuotisen taiteilijaprofessoripurahan vuosille 2022–26.

Kuvitellut kankaat -näyttelyn avasi Hämeen taidetoimikunnan puheenjohtaja, tekstiilitaiteilija Juha Laurikainen. / Suomen käsityön museo sai Museovirastolta erityisavustuksen taiteilijan näyttelypalkkioon.

VOYAGE – MATKA KANSAINVÄLINEN MINITEKSTIILITAIDENÄYTTELY 9.9.–3.12.2023

VOYAGE – MATKA ON käsite, joka on samanaikaisesti sekä abstrakti elämään ja aikaan liittyvä että konkreettinen. Museon 2. kerrokseen rakentuneessa näyttelyssä oli esillä minitekstiiliteoksia 49 taiteilijalta 25 maasta. Niissä käytettiin niin perinteisiä kuin kokeellisiakin tekstiilitaitteen menetelmiä ja tekniikoita. Näyttely oli taidematka erilaisiin maihin ja kulttuureihin.

Minitekstiilinäyttelyt ovat perinteinen ja tunnettu tekstiilitaitteen formaatti. Niiden tarkoitus on lisätä kansainvälistä vuorovaikutusta naisvaltaisella ja marginaalisella alalla. Näyttelyitä voidaan pitää myös tekstiilitaidekentän mielenilmauksina ja kannanottoina. Minitekstiilitaitteen käytännöksi on muodostunut teoksen koon rajaaminen 20 cm mittoihin. Pienen mittakaavan taide luo omalla näkökulmallaan vastapainoa mo-

numentaaliselle ajattelulle. Teosten pieni koko madaltaa myös kynnystä tehdä kansainvälistä yhteistyötä.

Voyage-näyttely käynnisti joka kolmas vuosi järjestettävän kansainvälisen triennaalin sarjan. Minitekstiilitaidenäyttelyitä järjestetään kansainvälisinä ympäri maailmaa ja nyt myös Suomi on osaltaan mukana tässä traditiossa.

UUTE ry

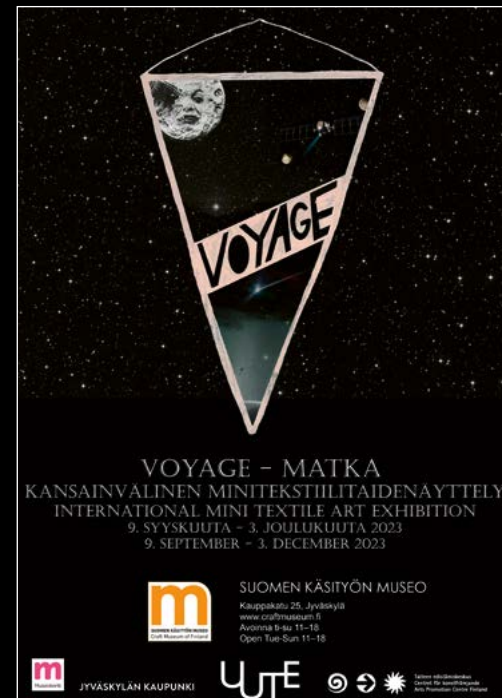
Uuden tekstiilitaiteen yhdistys UUTE ry on kansallinen ja kansainvälisesti toimiva yhdistys, joka perustettiin ja rekisteröitiin Helsingissä joulukuussa 2014. Tammikuusta 2015 se on ollut European Textile Networkin ja vuodesta 2021 Suomen Kuvataidejärjestöjen Liiton jäsenjärjestö. Yhdistyksen tarkoitus on kehittää tekstiilitaidetta vapaana taiteena. UUTE ry:n jäseneksi voidaan hyväksyä ammattimaisesti toimiva tekstiilitaiteilija, joka käyttää kuvataiteen kenttään luettavissa teoksissaan tekstiiliä konkreettisenä tai käsitteellisenä lähtökohtana.

Näyttelyyn osallistuneet taiteilijat

Eunsun An (Korea), Jesse Avdeikov (Suomi), Armelle Blary (Ranska), Helga Palina Brynjolfsdottir (Islanti), Carlos Mello Carvalho (Brasilia), Ancuta Frantz (Romania), Aleksandra Gisges-Dalecka (Puola), Auste Guogaite (Liettua), Sirpa Hannele Heinonen (Suomi), Zuzana Hromadová (Tšekki), Yasuko Iyanaga (Japani), Linda Pearl Izan (Iso-Britannia), Raija Jokinen (Suomi), Magdalena Kleszyńska (Puola), Gabriela Kravcová (Slovakia), Ilai Elias Lehto (Suomi), Paulo Jacobo Alonso León (Meksiko), Cinzia Li Volsi (Italia), Sawatou Mouratidou (Itävalta), Hitomi Nagai (Japani), Emiko Nakano (Japani), Alexandra Neacsu (Iso-Britannia), Mie Vaale Noddeland (Norja), Naoe Okamoto (Japani), Aet Ollisaar (Viro), Piotr Pandyra (Puola), Jurate Petruskeviciene (Liettua), Johanna Pöykkö (Suomi), Satu Rautiainen (Suomi), Kenji Sato (Japani), Norman Sherfield (USA), Yukako Sorai (Japani), Noriko Steiner-Obata (Sveitsi), Tina Striuk (Ukraina), Torella Alice K. Szegedi (Unkari), Estefania Tarud Karl (Chile), Sumiko Tasaka (Japani), Ruth Thomas (Ranska), Thorbjorg Thordardottir (Islanti), Helene Tschacher (Saksa), Misao Tsubaki (Japani), Riitta Turunen (Suomi), Reika Vesala (Suomi), Zoe Vida Porumb (Romania), Mervi Vuolas (Suomi), Hiroko Watanabe (Japani), Susanne Weber (Itävalta), Henryka Zaremba (Tanska), Maria Ignacia Walker (Italia)

Voyage - Matka -näyttelyn tuottivat yhteistyössä Uuden tekstiilitaiteen yhdistys UUTE ry ja Suomen käsityön museo. / Näyttelyn kuraattoreina toimivat tekstiilitaiteilijat Sunna Kangas, Tuomas Tiitinen ja Päivi Vaarula. / Näyttelyn arkkitehtuurin suunnitteli tekstiilitaiteilija Satu Ruotsalainen. / Näyttelyn graafisen ilmeen ja näyttelykatalogin suunnitteli tekstiilitaiteilija Venla Martikainen. / Voyage -näyttelyn avasi UUTE ry:n puheenjohtaja, tekstiilitaiteilija Tuomas Tiitinen. / Näyttelyä tukivat Taiteen edistämiskeskus ja Museovirasto.

AULAGALLERIAN NÄYTTELYT

VIRPI VESANEN LAUKKANEN – KOHTAAMISPISTEITÄ 17.12.2022–5.3.2023

KOHTAAMISPISTEITÄ OLII ENSIMMÄINEN osa Virpi Vesanen-Laukkanen retrospektiiviä, jonka toinen osa avautui Helsingissä Harakan saarella kesällä 2023. Näyttelyn teokset oli toteutettu käsityönä muun muassa ompelemalla karamellipapereita pukuveistokseksi, kirjomalla koruja reliefeiksi ja yhdistämällä pykäpistoilla postikortteja tilateokseksi.

Teosten materiaalit olivat kirpputorilta löydettyjä tai lahjoituksena saatuja, ajan ja ihmisten kuluttamia. Kohtaamispisteitä-näyttelyn teoksiin oli sitoutunut aikaa, sillä ne olivat valmistuneet hitaasti ompelemalla käsin tai 1950-luvun Elna-ompeelukoneella.

Suomen käsityön museossa esillä olleet teokset olivat kaikki valmistuneet 2000-luvulla. Taiteilija tulkitsi niissä naiseuden kuvastoa, satuja ja tarinoita sekä leikkeli kliseillä. Ideat teoksiin syntyivät, kun materiaali ja tarina kohtasivat. Sen jälkeen neula ja lanka kohtasivat kankaan tai paperin. Kolmas kohtaamispiste oli museon Aulagalleriassa, kun näyttelyvieras loi valmiista teoksista oman tulkintansa.

Virpi Vesanen-Laukkanen

Virpi Vesanen-Laukkanen (s. 1957) on Helsingissä asuva, Harakan saaren taiteilijatalossa työskentelevä tekstiili- ja kuvataiteilija, taidepedagogi TaM. Tekstiiliteosten lisäksi hänen tuotantonsa käsittää installaatioita, valokuvateoksia sekä yhteis- ja ympäristötaidetta. Taiteen tekemisen ohella hän on toiminut opettajana ja luennoitsijana sekä kirjoittanut ja toimittanut taidekasvatukseen liittyviä artikkeleita.

Virpi Vesanen-Laukkanen valittiin Ornamon vuoden taiteilijaksi vuonna 2008. Hän on pitänyt lukuisia yksityisnäyttelyitä sekä osallistunut useisiin ryhmä- ja yhteisnäyttelyihin. Hänen teoksiaan on julkisissa ja yksityiskokoelmissa Suomessa sekä ulkomailla.

Kohtaamispisteitä-näyttelyn avasi museonjohtaja Taina Rantala tammikuussa 2023 yhdessä Kudottuja näkymiä -näyttelyn kanssa. / Näyttelyn tuottivat yhteistyössä Virpi Vesanen-Laukkanen ja Suomen käsityön museo. / Taiteen edistämiskeskus tuki Kohtaamispisteitä-näyttelyä. / Suomen käsityön museo sai Museovirastolta erityisavustuksen taiteilijan näyttelypalkkioon.

KAIKUPOHJIA – SOITINRAKENTAJAT EERO LEHTINEN JA JUKKA MÄKELÄ 11.3.–28.5.2023

KAIKUPOHJIA-NÄYTTELYSSÄ OLI ESILLÄ kahden kokeneen muusikon, Eero Lehtisen ja Jukka Mäkelän soittimia, jotka herättivät ihmettelmään niihin käytettyjen materiaalien moninaisuutta ja tekijöiden luovaa kekseliäisyyttä. Näyttelyn soittimet avasivat tekijöidensä soitinrakennuksen filosofiaa, persoonia ja esteettistä muotokieltä. Molemmat soi-

tinrakentajat ovat myös esiintyviä taiteilijoita. Soittimet eivät valmistu suunnittelun ja rakentamisen aikana, vaan vasta soittajan esiintyessä.

Soittimien rakentaminen vaatii kädentaitojen lisäksi eri materiaalien tuntemusta sekä tietämystä äänen fysikaalisista ominaisuuksista, soin-

nin ja voimakkuuden synnystä. Myös soittimien käytettävyys ja esteettisyys ovat soitinrakentajille tärkeitä. Molempia tekijöitä yhdistää perinteisten soittimien valmistaminen käsillä olevista materiaaleista sekä into kekseliäisiin kokeiluihin. Näyttelyssä oli esillä myös uusiosoittimia, jotka johdattivat musiikin alkukantaisille juurille.

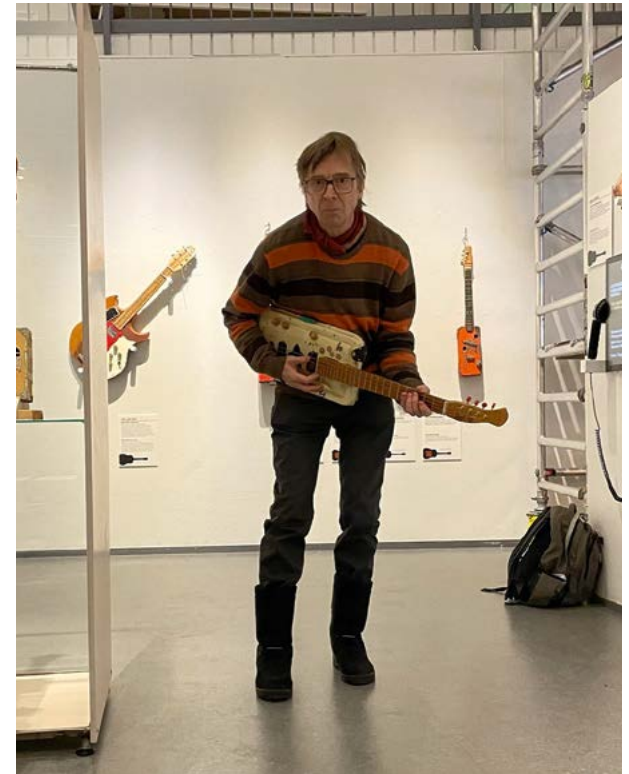
Eero Lehtinen

Eero Lehtinen (s. 1963) on mäntsäläläinen muusikko ja soitinrakentaja. Hän on julkaissut taiteilijanimellä Nikolai Blad viisi laulaja-lauluntekijä albumia. Lehtisen itseilmaisuuksia on hakenut muotoaan vuosien varrella. 1980-luvulla hän opiskeli kuvanveistoa Turun piirustuskoulussa, 1990-luvulla Lehtinen löysi musiikin ja opiskeli musiikkitiedettä, 2000-luvulla hän tutustui huonekalukonservointiin. Soitinrakennuksessa Eero Lehtinen on itseoppinut, mutta hänen kitaroissaan näkyy vaikutteita aiemmista opinnoista ja työkokemuksesta.

Lehtinen pitää vanhoista, jo patinoituneista ja hylätyistä esineistä, joten kitaroiden lähtökohdat, rungot ja materiaalit ovat monipuolisia: leipälaatikosta työkalupakkiin, suklaa- ja sikarirasioista Kiasman kattopeltiin. Myös kitaroissa käytetty puu on pääosin kierrätettyä ja aikansa elänyttä, rakennuksista tai huonekaluista purettua tai ylijäänyttä. Soitinosia, kuten virittämiä ja otelautanauhoja, Lehtinen hankkii kitaroihinsa soitettavuuden vuoksi uutena. Materiaalien aiempi käyttöhistoria tuo soittimiin tarinoita ja tekijälle iloa, kun hylätyille esineille ja materiaaleille löytyy uusi tarkoitus kitaroissa.

Soitinrakennus on Eero Lehtiselle terapiaa ja oma verstaas autotalissa muodonmuutoksen laboratorio. Maailmaa ja oman pään ristiriitaisuuksia on usein vaikea käsittää, mutta eri materiaalit ja soittimet ovat ymmärrettäviä. Myös puu materiaalina on Lehtiselle tärkeä. Puilla ja ihmisillä on sisällään syyt ja niillä suunta, mikä ohjaa kasvua ja sisäistä motivaatiota. Jos puuta haluaa käyttää, pitää tietää syiden suunta, sillä kaikki tapahtuu niiden ehdoilla. Samoin ihmisillä on omat syynsä, kuinka elämässä etenee ja mihin suuntaa. Puukin kasvaa aina kohti valoa.

Pressitilaisuudessa Eero Lehtinen.

Jukka Mäkelä

Jukka Mäkelä (s. 1951) on petäjävetinen muusikko, soitinrakentaja ja yrittäjä. Hän aloitti seikkailut soitinrakentamisen parissa muutettuaan Kintauden kylälle 1982. Aluksi hän keräili erilaisia soittimia, kunnes keksi ryhtyä rakentamaan niitä itse. Mäkelä on kiinnostunut etenkin harvinaisempien soitinten valmistuksesta ja hän kehittää niihin uusia teknisiä ratkaisuja ja sovellutuksia. Oppilaitosyhteistyönä Mäkelä on valmistanut vanhan musiikin soittimia ja opettanut mm. klavikordin, kampiliiran ja lapinrumpujen tekemistä.

Jukka Mäkelä valmistaa kierrätysmateriaaleista uusiosoittimia, joiden tekoa hän myös opettaa aikuisille ja lapsille suunnatuilla kursseilla. Vuonna 2009 Mäkelä kartoitti Maaseudun Sivistysliitolle kierrätys- ja uusiomateriaaleja käyttäneitä soitinrakentajia. Tämän pohjalta ITE-taitteen käsitettä laajennettiin myös soittimiin. Uusiosoitimien myötä on

Pressi-tilaisuudessa Jukka Mäkelä.

syntynyt Purkkiorjat-yhtye, joka soittaa Mäkelän rakentamilla purkki-instrumenteilla, viulusta ja kontrabassosta erilaisiin kitaransukuiisiin versioihin. Vuosien varrella Jukka Mäkelä on soittanut useissa eri yhtyeissä, kuten Arkiviisu, Arbeit Macht Frei, Suomen balalaikat, Dixie Fried, Ohilyöntiorkesteri, HallanallaH ja Mammass Ärtsoppa.

Jukka Mäkelä on musiikin monialayrittäjä. Hänen yrityksissään valmistuu soittimien kieliä kitarasta pianoon sekä käsityönä että teollisesti. Hän mm. valmistaa suurimman osan Suomen kanteleen kielistä. Mäkelä myös valmistaa suomalaisesta kuusipuusta soittimien kansiaihioita. Tähän ajatus syntyi halusta käyttää suomalaista puumateriaalia kalliiden ulkomaisten tuontipuiden sijaan. Esiintyvien taiteilijoiden asioita Mäkelä hoitaa toimimalla Osuuskunta Smartistin toiminnanjohtajana.

i

Kaikupohjia näyttelyn tuotti Suomen käsityön museo yhteistyössä Eero Lehtisen ja Jukka Mäkelän kanssa. / Näyttelyn arkkitehtuuri syntyi museon henkilökunnan sekä Lehtisen ja Mäkelän yhteistyönä. / Näyttelyn graafisesta ilmeestä vastasi Sari Koskinen. / Näyttelyn avasi museonjohtaja Taina Rantala, ja illan aikana esiintyi Nikolai Blad sekä Mammass Ärtsoppa.

11.3.-28.5.2023
KAIKUPOHJIA
ECHO BASES
 Soitinrakentajat Eero Lehtinen & Jukka Mäkelä

m SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO
 Craft Museum of Finland

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI

Kauppakatu 25, Jyväskylä | craftmuseum.fi
 Avoimena ti-su klo 11-18 | Open Tue-Sun 11-18

KAARNASEPPÄ RAIMO MUTANEN 10.6.-17.9.2023

PUUNKÄSITTELYN SIVUTUOTTEENA SYNTYVÄ kaarna on perinteinen materiaali, jonka mahdollisuudet usein unohdetaan. Raimo Mutanen käsissä kaarna saa uuden ulottuvuuden ja ennennäkemättömät mittakaavat. Miksi vuolla laivoja, kun kaarnasta voi valmistaa vaikkapa kaivinkoneen tai asuntovaunun pienoismallin? Hyvin ansaitun tittelin ”kaarnaseppä” hän on myöntänyt itselleen.

Jyväskyläläinen Raimo Mutanen aloitti vuoluharrastuksen jäätyään eläkkeelle vuonna 2013, ja sen jälkeen on syntynyt pienoismalleja, joissa hämmästyttää paitsi niiden aiheet ja koko, myös niiden toimivat tekniset yksityiskohdat. Sen lisäksi, että näyttelyn pienoismalleissa oli toimivat yksityiskohdat, kuten pyörät, propellit ja airot, niissä oli myös ennakkoluulottomia keksintöjä. Esimerkiksi autolauttaa liikutti kyädissä olleen

auton vetopyörät. Modernien kulkuvälineiden ohella näyttelyssä oli esillä muun muassa Nooan arkki eläimiseen, lierihattu ja kravatti sekä orava, jonka häntä oli valmistettu haunneulasista.

Raimo Mutanen on itse yrityksen ja erehdyksen kautta oppinut kaarnan käsittelijä. Mutasen ensimmäinen kaarnatyö, kirkkovene Kaarina oli itseoikeutetusti mukana näyttelyssä. Vene on 125 cm pitkä, ja sen valmistukseen kului lähes 10 kg kaarnaa ja yli 200 työtuntia. Mutasen ensimmäinen kaarnatyö voitti Vääksyn kanavapuistossa järjestetyn kaarnalaivojen SM-kilpailun vuonna 2015. Myöhemmin vene elävöityi lisää miehistöllä ja laivakoiralla.

Kaarna on itsepäinen materiaali. Se ei taivu helposti, vaan napsahtaa poikki pienemmästäkin väännöstä. Kaarevia osia tehdessä joutuukin näkemään paljon vaivaa kaivertaan. Myös valitut työvälineet vaikuttavat teosten syntyyn. Mutasen työvälineisiin kuuluu tukeva katkoteräveitsi, sähkömiehen saha, kirurgin teräsarja, 7 mm kuumaliimapistooli, kulma- viivain ja poranteräsarja.

Näyttelyn teoksia Raimo Mutanen esitteli näyttelyssä itse kirjoittamiensa näyttelytekstien sekä museon tuottamien videoiden välityksellä. Hän esitteli näyttelyä myös henkilökohtaisesti parina päivänä viikossa koko näyttelyn ajan. Paitsi teoksiaan, Mutanen kertoi myös vuoluharrastusta ja antoi hyviä ohjeita aloittelijoille innostaen perheetkin vuolemaan.

**Kaarnaseppä
Raimo Mutanen
opastaa.**

**Näyttely tuotettiin museon
omana työnä.**

Kaarnaseppä Raimo Mutanen

**10.6. –
17.9.2023**

SUOMEN KÄSITÖIDEN MUSEO
Craft Museum of Finland
JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI

Kauppakatu 25, 40100 Jyväskylä | www.craftmuseum.fi | Avoimena ti-su klo 11-18

LUX – JUHA KAJANIEMI 30.9.–3.12.2023

NÄYTTELYSSÄ OLI ESILLÄ jyvaskyläläisen Juha Kajaniemen valmistamia uniikkeja valaisimia. Hänen valaisintensa esteettinen tyyli muodostuu niiden funktiosta, valosta. Valaisimen idean lähtökohtaan vaikuttaa usein myös käsillä olevat materiaalit, ja lopputulos vaihtelee minimalisista aina kierrätysmateriaalien tarinallisuuteen.

Kajaniemelle on tärkeää valon (lat. lux) tutkiminen, valaisinten huolellinen tekninen toteutus sekä materiaalien monipuolinen ja kokeellinen käyttö. Kohde-, tunnelma- ja yleisvalot vaativat erilaisen valotehon, ja eri materiaalit, kuten kiiltävät metallit, lasilinssi ja peili, heijastavat, johtavat ja suuntaavat valoa eri tavoin. Suoran valon pehmentämiseksi

on valaisimissa kokeiluja eri varjomateriaaleista, kuten lasi, muovi, tekstiili, metallipunos, reikäputki ja puulistat.

Juha Kajaniemi käyttää valaisimissaan monipuolisesti erilaisia puun ja metallin työstötekniikoita: sorvaus, jyrshintä, sahaus, poraus, liimaus, maalaus, petsaus, lakkaus sekä öljyäminen. Myös puumateriaalien kirjo on laaja: koivu, tammi, pyökki, pähkinä, mahonki, tiikki, leppä, akaasia, eukalyptus sekä omenapuu. Kiinnostava tekniikka on erilaisten massojen valaminen, kuten kipsi-, hartsi- ja metallivalu.

Juha Kajaniemen näyttely LUX keskittyi pöytävalaisimiin, mutta mukana oli myös muutamia lattia-, seinä- ja kattovalaisimia. Kaikkiaan näyttelyssä oli esillä 64 valaisinta. Osa valaisimista oli aseteltu näyttelyyn sähkön siniaallon muotoon. Siniaalto on vaihtovirtaa, ns. vaihtosähköä kuvaava graafinen muoto.

Ammatiltaan Juha Kajaniemi on sähköasentaja. Hän on toiminut myös järjestöjen toimitsijana, toimittajana eri tiedotusvälineissä sekä nuorison etujärjestöjen tehtävissä. Elintarviketeollisuuden laitehuollossa hän kehitti tuotantovälineitä sekä suunnitteli ja toteutti uusia laitteita. Tällöin hän sai lempinimen Pelle Peloton. Valaisimia Juha Kajaniemi on valmistanut yli kolmekymmentä vuotta, mutta aktiivisemmin jäätyään eläkkeelle 2017.

1
2

1. Viimeinen drinkki -valaisin.
2. Avajaistunnelmia 29.9.2023, Juha Kajaniemi puheenpitäjänä.

i

Näyttelyn vapaamuotoisissa avajaisissa puhuivat museon johtaja Taina Rantala ja Juha Kajaniemi. / Näyttelyn arkkitehtuurin suunnittelivat Juha ja Aino Kajaniemi yhteistyössä Suomen käsityön museon kanssa. / Näyttelyssä esillä olleen videon kuvasi ja editoi valokuvataiteilija Riitta Järvelä.

DIALOGI – KUDOTTU JA KIRJOTTU SILTA

16.12.2023–3.3.2024

JAPANILAINEN ESTETIIKKA ON inspiroinut suomalaisia kultakauden taiteilijoista lähtien. Vastaavasti japanilaiset ovat olleet vuosikymmeniä kiinnostuneita etenkin suomalaisesta muotoilusta. Kumpaakin kulttuuria yhdistäviä teemoja ovat luonto, hiljainen tekeminen ja omaan sisäiseen maailmaan uppoutuminen.

Dialogi-näyttely pohjautui Kudottu & kirjottu silta -hankkeeseen (2021–2023). Taiteilijalähtöisen japanilaissuomalaisen luovuuskasvatus- ja yhteistyöhankkeen keskiössä olivat helposti lähestyttävät japanilaiset käsityötekniikat Saori-kudonta ja Harakata Sashiko -kirjonta. Hankkeessa elinikäistä oppimista ja oman taidekielen löytämistä lähestyttiin värin, muodon ja tekstuurin kautta.

Dialogi-näyttelyn konseptina oli toisen kulttuurin ymmärtäminen, erilaisten ilmiöiden ja asioiden sisäistäminen sekä keskinäiseen vuorovaikutukseen pohjautuva teosten toteuttaminen. Taiteilijateosvaihto toteutettiin ”pullopostina meren yli”. Näyttelyn taiteilijat olivat eri-ikäisiä ja eri taiteenlajien edustajia aina tekstiilitaiteesta keramiikka-, video- ja sanataiteeseen. Kukin taiteilija lähestyi näyttelyn teemaa omista lähtökohdistaan. Vaikka taiteilijoiden teokset erosivat toisistaan, niissä oli myös yhtäläisyyksiä ja yhteisiä tulokulmia. Globaali huoli maapallon hyvinvoinnista näkyi teoksissa muun muassa kierrätysmateriaalien käyttämisenä sekä huoli ihmisen hyvinvoinnista ja erilaisuuden ymmärtämisestä esittäytyi teosten aihevalinnoissa.

Dialogi-näyttelyn taiteilijat

Kiyoko Endo, Tatsuya Jo, Kanna Koizumi, Annukka Mikkola, Mathilda Mikkola, Othilia Mikkola, Miyuki Omata, Midori Tsunoi ja Karoliina Tuovinen.

Pullopostia meren yli - Kudottu & kirjottu silta -hanke

Lähes kolme vuotta kestänyt taidematka avasi ymmärrystä japanilaisen käsityön ja taiteen traditioihin sekä huikeaan estetiikkaan aina samurai-kulttuurista teeseremonioihin ja käsityön taiteeseen. Suomalaiset teks-

tiilialan ammattilaiset ja taiteilijat veivät japanilaiseen tekstiiliperinteesen uutta luovaa ajattelua ja yhteisöllistä pedagogiikkaa.

Taiteilijoiden välinen vuoropuhelu, ”pulloposti meren yli”, tapahtui pääasiassa internetin välityksellä kuvia ja tekstejä jakamalla sekä säännöllisillä etäkokouksilla. Lisäksi suomalaisten taiteilijoiden vierailut Japanissa 2022–2023 vahvistivat yhteistyötä ja kulttuurien välistä ymmärrystä.

Keskeistä hankkeessa oli taiteilijoiden vuoropuhelun lisäksi yhteisötaide. Kudottu & kirjottu silta yhdisti ihmisiä niin Suomessa kuin Japanissakin ekspressiivisen taiteen tekemisen äärelle seitsemässä eri pop up -tapahtumassa vuoden 2022 aikana. Eri työpajoissa syntyneistä teksteistä koottiin kaksi yhteisötaideteosta: Harakata Sashiko -kirjontaan pohjautuva Kukkarätti-teos eli noren-oviverho sekä suomalaisilla Kaori-kangaspuilla kudottu Keinu. Kummassakin yhteisötaideteoksessa näkyi kädenjäljet lapsista vanhuksiin.

Saori on käsin kudontaa, jossa korostetaan ja priorisoidaan luovuutta ja vapaata ilmaisua. Ei sääntöjä, ei pelkoa - vain puhdasta antautumista ja uppoutumista kudontaan sekä työskentelyyn erilaisten lankojen kanssa. Tämä ”epäteknikka” on luonteeltaan meditatiivinen ja sen tavoitteena on rakentaa selkeämpi kuva ihmisestä itsestään prosessin kautta ja sen tuloksena syntyvästä käsin kudotusta kankaasta.

”Kaikki kukat ovat kauniita, vaikka jokainen yksittäinen kukka onkin muoltaan ja väriltään erilainen. Tämän erilaisuuden vuoksi ”kaikki ovat hyviä”. Koska kaikilla on sama elämä, elämää ei voi arvioida mitalla. Juuri tämä yksilöllisyys tekee kaikesta merkityksellistä ja jokaisen langan ainutlaatuisuus luo elämän kuvakudoksen.”

- Misao Jo, SAORIn perustaja

Sashiko on perinteinen japanilainen kirjontateknikka, jossa kaksi kangaskerrosta liitetään yhteen lyhyillä etupistoilla. Japanin sashiko-sana tarkoittaaakin pieniä pistoja. Perinteisen sashiko-kirjonnan kangas on ollut harvasidoksinen hamppu- tai pellavakangas, johon kirjottiin paksuhkolla, löyhäkierteisellä värjäämättömällä puuvillalangalla.

Usein kangas oli värjätty indigolla tummansiniseksi, jolloin valkoisella langalla kirjottu kuvio erottui hyvin.

Harakata Sashiko -kirjontamallit ovat geometrisia, tarkkuutta ja taitoa vaativia. Ne pohjautuvat perinteisiin alemman samurailuokan naisten moniosaisiin kirjontamalleihin. Suomessa kirjontatekniikka vertautuu karjalaiseen etupistikirjontaan.

Dialogi-näyttelyn taiteilijoita Tatsuya Jo (vas.), Karoliina Tuovinen, Annukka Mikkola, Miyuki Omata ja Midori Tsunoi.

Dialogi-näyttelyn tuottivat yhteistyössä tekstiilitaiteilijat Annukka Mikkola ja Midori Tsunoi sekä Suomen käsityön museo. / Näyttelyn arkkitehtuurista vastasivat yhteistyössä Annukka Mikkola, Midori Tsunoi ja Suomen käsityön museo. / Näyttelyn julisteen suunnitteli Othilia Mikkola ja muun graafisen ilmeen Sari Koskinen. / Näyttelyssä esillä olleen Kiyoko Endon työskentelystä kertovan videon tekivät Yamagata Yonezawan teknillisen lukion en-

simmäisen vuoden opiskelijat Kosuke Toya ja Gaku Sawa. / Saman oppilaitoksen jatko-opiskelijat toteuttivat opettajansa Masahiro Seinon ohjauksessa verkossa pelattavan PUYO Sashiko -ompelupelin. Näyttelyn avasi tekstiilitaiteilija Annukka Mikkola yhtä aikaa Kirjotut kannat-näyttelyn kanssa 12.1.2024. / Dialogi-näyttelyä tukivat Alfred Kordelinin säätiö, SJSF Finland ja Museovirasto.

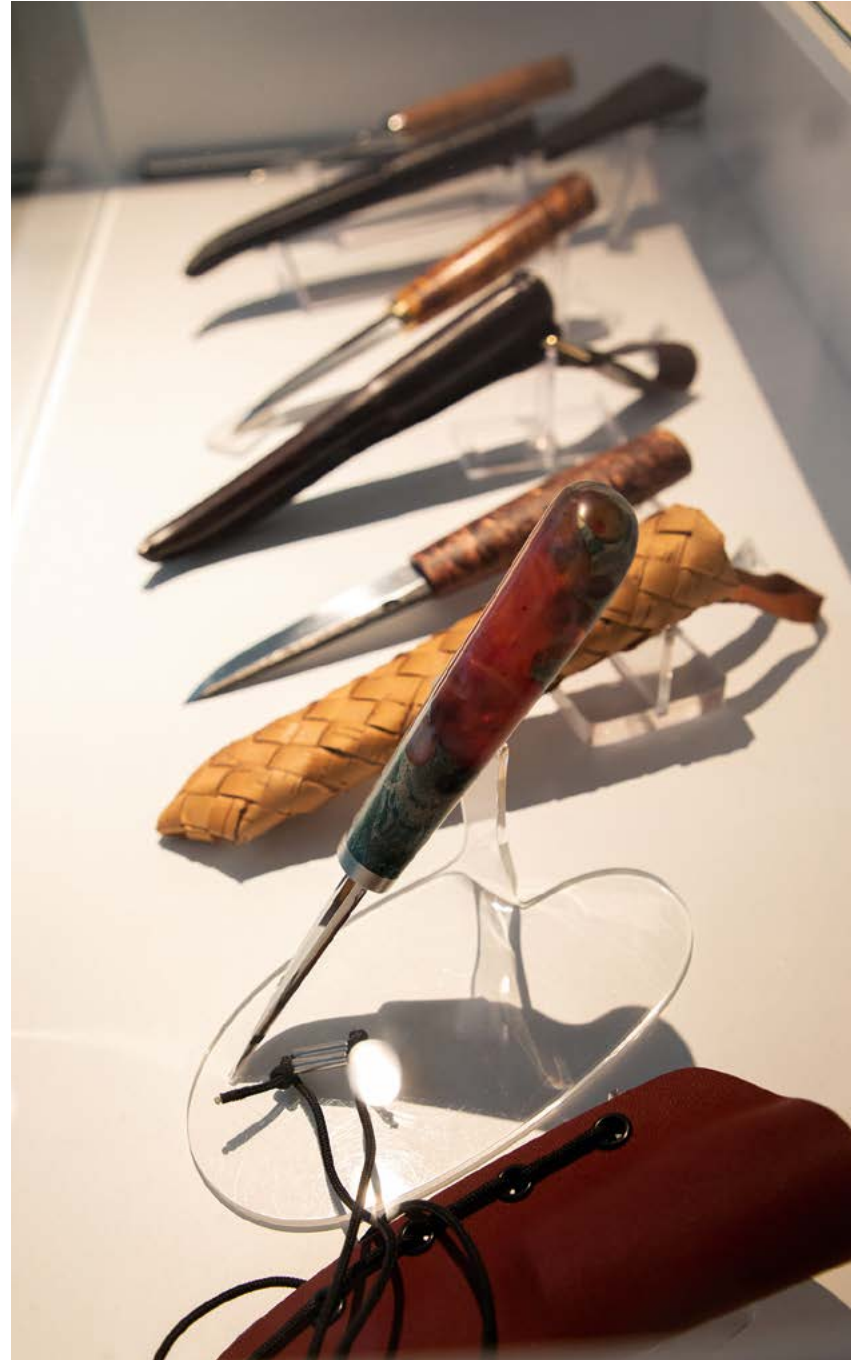
IKKUNAGALLERIAN NÄYTTELYT

TERÄLLÄ – PUUKKOSEPPÄ- MESTARIT HANKALA, JAAKONAHO, PÄLIKKÖ JA TUOMINEN 7.1.-12.3.2023

SUOMALAINEN PUUKKO ON legendojen ainesta ja jokainen veitsi on tekijänsä ja tilaajansa näköinen. Neljä suomalaista puukkoseppämestaria esittelivät myyntinäyttelyssä oman ahjonsa tuotoksia. Mielikuva puukkoseppästä yhdistyy yleensä ahjoon ja pajavasaran kalkkeeseen, mutta työhön liittyy vahvasti myös materiaalien tuntemusta ja suunnittelua. Visuaalisesti miellyttävänkin puukon tai veitsen pitää olla käytettävä. Mitä pelkistetympi puukko, sitä tarkemmin mittasuhteiden tulee olla kohdallaan ja materiaalien tulee sointua yhteen.

Näyttelyssä oli esillä perinteisiksi miellettyjen puukkojen lisäksi myös kääntöveitsiä, keräily- ja taideveitsiä, tikareita, metsästyspuukkoja ja jopa yksi miekka. Myös puukoissa käytettyjen materiaalien kirjo oli laaja. Puukon teriä oli valmistettu niin kirjoteräksestä eli damaskuksesta kuin kierrätetystä hiiliteräksestä tai ruostumattomasta pulveriteräksestä. Puukon kahvoihin oli käytetty muun muassa eri puulajeja ympäri maailman, eläinten luuta, jalometalleja ja nahkaa.

Puukkoseppämestari on erikoisammattitutkintonimike, jota valvoo opetusministeriö. Se eroaa puukkomestarin ammattinimikkeestä, johon on olemassa omat tutkintonsa. Näyttelyn neljä puukkoseppämestaria läpäisivät ensimmäisenä Suomessa puukkoseppämestarin tutkinnon vuonna 2009. Silloin valmistui kaiken kaikkiaan seitsemän puukkoseppämestaria Suomeen. Vuonna 2023 puukkoseppämestareita löytyi Suomesta noin viisitoista.

Puukkoseppämestarit

Puukkoseppämestari Jukka Hankala (s. 1946), Ikaalinen

Jukka Hankala oppi käsillä tekemisen jo nuorena maatalon töitä tehdessä, jolloin syntyi kaikkea kirvesvarresta haravan piikkeihin. Vielä myöhemmin maanviljelyksen ohessa ahjo kävi kuumana ja ennen pitkää puukonteosta tuli toinen ammatti. Hankalan käsissä syntyi mm. lähetyskynttelikkö Ikaalisten kirkkoon. Hankala valmistaa puukkojen lisäksi myös käänntöveitsiä, joista mm. Piili-käänntöveitsi on päätyynyt myös teolliseen tuotantoon.

Puukkoseppämestari ja muotoilija Pasi Jaakonaho (s. 1971), Inari

Pasi Jaakonaho suunnittelee ja valmistaa laadukkaita sekä kestäviä tuotteita. Hän haluaa omalta osaltaan edistää kestäväää kehitystä ja pyrkii käyttämään töissään pääosin kotimaisia luonnonmateriaaleja sekä kierrätysmateriaaleja. Usein toteutettava puukko suunnitellaan kahteen kertaan: kerran pään sisällä ja kerran ahjon hohkatessa. Siitä huolimatta materiaali ja muoto voivat yllättää kokeneenkin sepän.

Puukkoseppämestarit Jukka Hankala (vas.), Pasi Jaakonaho, JT Pälikkö ja Pekka Tuominen.

Puukkoseppämestari JT Pälikkö (s. 1965), Helsinki

JT Pälikön tie puukkoseppämestariksi alkoi nuorena miniatyyrimiekkvoja kylmätakomalla. Kuhmon seppäkurssilla Pälikkö oppi paitsi taannon ja puukonteon perusteet, myös terien japanilaistyyllisen savikarkaisumetodin ja kuvioterästaannon. Hän käyttää töissään erikoistekniikkana myös ”pautteerausta”, eli nahan kohopakottamista sekä erilaisten luumateriaalien kaivertamista. Suomenlinnassa sijaitsevalla työpajalla syntyy puukkojen lisäksi myös miekkoja ja keihäitä.

Puukkoseppämestari Pekka Tuominen (s. 1970), Keitele

Pekka Tuomisen töissä päähuomio on muodossa. Hän tekee yksinkertaisia, mutta linjakkaita veitsiä, joissa koristelu jää vähäiseksi. Tuomisen työt ovat terästä tuppeen täysin käsivaralta käsityömäisesti valmistettuja, ja hän valmistaa myös oman damaskus- eli kirjoteräksensä. Tuominen valmistaa pääosin tilaustöinä kaikenlaisia veitsiä, kuten puukkoja, taitto- ja metsästysveitsiä, leukuja, tikareita ja keittiöveitsiä. Niiden toimitusaika noin kaksi vuotta tilauksesta. Tuominen on suunnitellut veitsiä myös yhdysvaltalaisen Spydercon tuotantoon.

KAARNALAIIVA - SIISTI HARJAKAUPPA 25.3.-21.5.2023

KAARNALAIIVA ON KAI Heiskarin 1997 perustama käsityöyritys, joka toimii Mathildedalissa. Näyttelyssä oli myynnissä nykyisin jo harvinaisen käsityöammatin, harjansitojan tuotteita.

Siisti harjakauppa -näyttelyssä näkyi harjansitojan monipuolinen työ. Harjoja valmistetaan moneen eri käyttötarkoitukseen, jolloin pitää huomioida myös niiden käyttöergonomia ja valita käytettävä tarkoituksen mukainen harjasmateriaali. Saunaharjassa harjaksina toimii pehmeä hevosjouhi, kookos ja agave, kun taas patasudin harjas on karkeampaa bassinaa. Pehmeän pullan sutiminen sujuu hevosjouhisella sudilla ja pölyt tarttuvat parhaiten vuohenpartaiseen pölyhuiskaan. Näyttelyn harjojen puuaines oli pääosin pyökkiä tai koivua joita Heiskari oli hankkinut puolivalmisteina Keski-Euroopasta.

Tärkeimpänä kriteerinä Kaarnalaivan toiminnassa on ollut mahdollisimman pitkälle perinteisten käsityömenetelmien käyttö sekä luonnonmateriaalit. Harjojen rungot ovat puuta ja harjakset eläinten jouhia, kasvikuuituja tai sekoitus molempia. Eläinten jouhista mukana voi olla hevosen, lehmän tai vuohen jouhia. Yleisimmät kasvikuidut ovat palmunlehdistä, agavekaktuksesta tai kookospähkinästä saatuja. Erilaisia kuituja voi sekoittaa keskenään, jolloin harjoihin saadaan erilaisia karkeusvaihtoehtoja.

Kai Heiskari on harjansitoja jo toisessa sukupolvessa, oppinsa hän on saanut omalta isältään. Heiskarin ja hänen isänsä tuotevalikoimaan kuuluivat harjojen ohella myös erilaiset rottinkityöt. Oman yritystoimintansa alkuvaiheessa Kai Heiskari valmisti enimmäkseen pärekoreja, mutta niihin kyllästyttyään, hän keskittyi harjojen sitomiseen.

Nykyisin Kaarnalaivan valikoimaan kuuluu vaihtelevasti noin 20 erilaista harjamallia.

MUODOSTA KÄSIN – PROTO 27.5.–27.8.2023

MUODOSTA KÄSIN -MYNTINÄYTTELYSSÄ oli esillä PROTO – Pohjois-Suomen muotoilijat ry:n jäsenten käsin muotoiltuja tuotteita, joiden kantava teema oli pohjoinen ulottuvuus ja asenne. Yhdentoista käsityöläisen ja muotoilijan tuotteet toivat tuulahduksen pohjoista luontoa, suomalaista mytologiaa ja kestäviä ratkaisuja.

Muotoilun kenttä on laaja ja se kattaa osa-alueita aina teollisesta ja strategisesta muotoilusta graafiseen suunnitteluun ja taideteolliseen muotoiluun. Mukaan mahtuu kuitenkin myös muotoilua, joka tehdään käsin. Aidot materiaalit, ympäröivä luonto ja suomalainen perinne inspiroivat myös näyttelyn tekijöitä. Esillä oli hopeasepän, tekstiilisuunnittelijan ja jalkinemestarin sekä paperi-, keramiikka- ja kuvataiteilijoiden tuotteita. Inarista, Oulusta, Rovaniemeltä, Torniossa ja Limingasta tulleet tuotteet herättivät henkiin pohjoisen herkän luonnon, mutta toivat mukanaan hiukan myös japanilaista muotoiluajattelua. Kaikissa tuotteissa oli läsnä materiaalin kunnioitus ja kestävä tuottaminen.

PROTO ry on 1987 perustettu muotoilijoiden yhdistys, jossa on yli 120 jäsentä. Yhdistyksen kotipaikkana toimii Oulun Pikisaassa sijaitseva, vuonna 2022 perustettu Muotoilukeskus PROTO.

Näyttelyn tekijät

Ami Avellán on tietoisesti etsinyt erilaista ulkonäköä hopean pintaan. Inspiraation lähteenä on vanha, perinteinen filigraanitekniikka. Hän valmistaa korut käsin pajassaan Inarissa jo yli 25 vuoden kokemuksella. Korut ovat vieneet häntä ympäri Pohjoismaita: opiskelua Ruotsissa, kultasepän työtä Norjassa ja Suomessa opettajana.

Taveämmi eli Virpi Jääskö on inarilainen käsityöläinen ja jalkinemestari. Jääskön polku käsityöläiseksi kulki poronhoidon ja siihen liittyvien perinnekäsitöiden kautta suutariopintoihin Kankaanpäähän. Jalkinemestariksi hän valmistui 2021. Jääskö valmistaa moderneja pieksuja tilauksesta sekä muita nahkatuotteita. Asiakkaiden tarpeet sekä kunnioitus arvokkaita materiaaleja kohtaan haastavat luomaan ja tekemään

Ami Avellán jewellery:
Irene rintakoru.

myös nahan ylijäämäpaloista. Niissä mukana on usein poro tai poronhoito, materiaalina tai perinteisenä käsityötekniikkana.

Aika Felt Works on yhden naisen yritys, jonka japanilainen muotoilija Aika Urata perusti vuonna 2005. Uratalla on koulutustausta ympäristösuunnittelusta (huonekalut ja arkkitehtuuri) sekä teollisesta muotoilusta. Työhuone sijaitsee Rovaniemellä ja hän valmistaa kaikki tuotteet siellä käsin. Urata käyttää vain korkealaatuista, aitoa villahuopaa, joka on valmistettu Saksassa ja Italiassa. Villahuopa on biohajoavaa.

Paperivalo on eleganttien ja ajattomien käsintehdyistä paperista valmistettujen sisustustuotteiden ja tervehdyksen valmistaja. Paperitaiteilija Sirpa Kivilompola palasi kotikyläänsä Karunkiin vuonna 2007. Hän avasi oman kaupan ja kahvilan täysin remontoituun hirsitaloon. Paluumuutto toi meänkielen murteen uudelleen elämään ja antoi sykäyksen kokonaiselle murremallistolle.

Helena Junttila on kuvataiteilija ja taidemaalari Sodankylän Askan kylästä. Junttila valmistui Vapaan taidekoulusta Helsingissä vuonna 1989. Junttila tunnetaan tussipiirroksista ja maalauksista, joissa hän kuvaa ihmistä eläinten ja myyttisten hahmojen kanssa. Hänen töissään on voimakas yhteys alitajuntaan. Eläimistä etenkin karhu toistuu usein Junttilan teoksissa. Karhusta on ajan myötä muodostunut taiteilijan omien voimien kuva.

Eija Nevala Design on julkitilojen sisustustekstiileihin erikoistunut suunnittelutoimisto. Kuosit painetaan Tanskassa paloturvallisille materiaaleille, jotka päätyvät verhoiksi kouluihin ja sairaaloihin ympäri Suomea. Mallistoon kuuluvat myös kotimaassa kudotut verhoilukankaat ja niistä valmistetut tuotteet. Tekstiili – materiaalin, värin, pintarakenteen ja kuvion muodostama kokonaisuus – on Nevalaa innostava ja inspiroiva elementti. Tuotekehityksen lähtökohtana on kestävyys niin materiaalien, tuotannon kuin tuotteen elinkaaren näkökulmasta.

Vaatelaastari FabPatch on helppo tapa korjata tekstiilejä. Hankaamalla kiinnitettävät tekstiilitarrapaikat ovat kotimainen äitien innovaatio. Valikoimasta löytyy vaihtoehtoja erilaisiin korjaustarpeisiin joustavista legginseistä vaelluskenkiin. Vaatelaastari Fabpatchin tehtävä on aut-

taa ihmisiä pidentämään lempivaatteiden ja -varusteiden elinikää ja olla mukana vähentämässä tekstiiliteollisuuden ympäristökuormitusta. Vuonna 2022 yritys palkittiin Vuoden Designteko ja Vuoden vastuullisuusteko -palkinnoilla.

Pirjo Lempeä on valokuvaaja, valokuvataiteilija ja syanotypisti. Hänen välineitään ovat digitaalinen valokuva, syanotypia-vedostaminen ja valokuvat ilman kameraa. Lempeä työskentelee Oulun Pikisaassa. Kuu-tarha-korut ovat syntyneet innostuksesta vanhoihin valokuvien vedostusmenetelmiin ja rakkaudesta pieniin villikasveihin. Lähimetsiköistä ja niityiltä poimitut ketunleivänkukat, oravanmarjat ja saniaiset on valotettu auringossa akvarellipaperille syanotypiavedoksiksi. Jokainen koru on käsityönä tehty miniatyyriteos.

Henna Ryyänen on kuvittaja, lastenkirjailija, graafikko, kuvataiteilija ja käsityöläinen. Omaa kuvitusalan yritystä hän on luotsannut vuodesta 2013 lähtien. Ryyänen hakee inspiraatiota luonnosta, eläimistä, elokuvista ja kirjallisuudesta. Viime vuosina hän on perehtynyt myös huovutukseen ja tuotekehitystyö on parhaillaan käynnissä. Ryyänen työskentelee työhuoneellaan Oulun Pikisaassa.

Anne Linna, Oulun Pikisaassa toimiva keramiikkataiteilija, herättää ainutlaatuiset teoksensa eloon Luo Studiolla dreijan äärellä. Hänen keramiikkateoksensa ovat täynnä persoonallista luonnetta ja luovuuden iloa. Luonto toimii hänelle inspiraation lähteenä. Luo Studio Made by Anne Linna valmistaa ainoastaan uniikkeja keramiikkateoksia ja pien-sarjoja. Jokainen maljakko on oma yksilönsä. Funktionaalinen esteetiikka on lähellä hänen sydäntään, ja hän on täydentänyt käsityötieteen opintojaan hankkimalla oppia japanilaisilta mestareilta.

NOT Designin yrittäjä, Hanna Rauma on oululainen keraamikko, kuvittaja, muotoilija ja kauppatieteiden maisteri, joka inspiroituu unista, maailman käsityöperinteistä ja ongelmanratkaisusta. Kaikenlaiset otukset ja viherkasvit ovat hänelle rakkaita. NOT Design on perustettu Rauman tarpeesta tehdä kuvituksia ja käyttöesineitä, jotka ilahduttavat ja toimivat hyvin. Toisessa työssään Rauma luotsaa Pohjois-Suomen muotoilijoita PROTO ry:n toiminnanjohtajana.

ONNELLISET SEPÄT

2.9.-5.11.2023

ONNELLISET SEPÄT JUHANI Krappe ja Sami Ryhänen takovat rautaa Karjaalla vanhassa veturitalissa Onnellisen sepän pajalla. Näyttely oli läpileikkaus pajan tämän päivän tuotannosta, jossa painottuivat näyttävät koriste- ja käyttöesineet sekä rautarakenteet. Valikoidut työt antoivat kattavan kuvan mahdollisuuksista, joita teräs materiaalina suo, kun hyödynnettävinä ovat sekä perinteiset että nykyaikaiset työstötavat. Kansainvälisestäkin palkittujen seppämestareiden myyntinäyttelyssä oli myynnissä perinteistä sepäntyötä, koruja, koriste- ja käyttöesineitä sekä sisustus tuotteita itselle, kotiin ja lahjaksi.

Onnellisen Sepän Pajan perusti Juhani Krappe vuosituhaten alussa Karjaan asemalle. Ennen kuin pajapaikka ensimmäisen kerran vaihtui, löysi ahjon ääreltä pysyvästi paikkansa myös nykyisistä takojista Sami Ryhänen. Seuraavien vuosien aikana suoritettiin seppämestarin erikoisammattitutkinnot ja siirrettiin pajatoiminta Billnäsin ruukkiin, jossa toiminta jatkui reilun vuosikymmenen ajan. Työt ja niiden seurauksena tilantarve kasvoi, johtaen 2021 pajan muuttoon nykyään käytössä oleviin tiloihin Karjaan veturitalleille. Muuton yhteydessä kahden seppämestarin pajaan tuli osakkaaksi myös seppä Sami Niinilampi.

Seppämestari Juhani Krappe kertoo olevansa seppiä sukua, vaikkakaan ei suoraan alenevassa polvessa. Hän on toiminut seppänä vuodesta 2004 ja koulutautui seppämestariksi vuonna 2011. Krappe on valittu vuoden 2019 taideseppäksi. Sepän ammatissa Krappea kiehtoo materiaali. Teräkseen on kätkeyty paljon tarinoita, joita hän on esitellyt yksityisnäyttelyissä.

Seppämestari Sami Ryhäsen tietä sepäksi ei ohjannut tiukka ahjon palo. Pajalle asettuminen alkoi harjoittelujaksosta, jonka aikana hän suoritti seppäkisällin ammattitutkinnon. Ryhänen on toiminut seppänä vuodesta 2008, ja Onnellisen Sepän pajan yhtiökumppanina vuodesta 2012. Seppämestarin tutkinnon Ryhänen suoritti vuonna 2013. Myös Ryhäsen kaappiin kuuluu palkintoja. Taonnan Suomenmestaruuden hän voitti 2014 ja Pohjoismaisen taonnan kisassa hän tuli toiseksi 2015.

Onnelliset sepät: Sami Ryhänen (vas.), Juhani Krappe ja Sami Niinilampi.

MUSEON PIENI JOULU- KAUPPA 11.11.-31.12.2023

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEON kokoama suomalaisen käsityön joululahjamyntinäyttely Museon pieni joulukauppa toi jälleen yhteen ammattikäsitöläisiä ympäri Suomen, ja tuotevalikoima kattoi niin koruja, keramiikkaa, grafiikkaa, kortteja ja printtejä, tekstiiliä kuin lankojakin.

Myyntinäyttelyyn haettiin tuottajia avoimella haulla, ja mukaan pyrittiin valitsemaan käsityöläisiä, jotka eivät ole aiemmin olleet Ikkunagallerian myyntinäyttelyssä esillä. Valinnoissa painotettiin, että myyntinäyttelystä löytyisi tuotteita erilaisille asiakasryhmille sekä mahdollisimman laaja materiaalikattaus. Museon pieneen joulukauppaan rakentui kattava valikoima suomalaista modernia käsityötä ja muotoilua, ja se tarjosi runsaasti laadukkaita ja kestäviä, suomalaisia vaihtoehtoja pukinkonttiin. Perinteisempiä joulutuotteita täydensivät niin modernit kuin ajattomatkin tuotteet, joiden laadukkuus ja kestävyys ilahduttavat omistajansa pitkään.

Museon pieni joulukauppa -myyntinäyttelyn käsityöläiset

AurinkoOtus valmistaa värikkään suloisia ja persoonallisia pehmoeläimiä pääosin kierrätetyistä kankaista.

Eldur Yarnsin päätuote ovat laadukkaat käsinvärjättyt, itseraidoitut sukka- ja lapaslangat, joissa on raitavärejä kuudesta kahdeksaan, jopa 12 ja 24 saakka. Myyntinäyttelyssä oli esillä myös joulukalenterilankoja.

Keramiikkataiteilija Tiina-Mari Pietilän dreija ja yhden naisen yritys ovat pyörineet jo yli 20 vuotta. Inspiraatio töihin tuovat maalaistalon pihapiiri Limingassa, ympäröivä luonto ja Oulun kaupunkimiljö. Myyntinäyttelyssä oli tarjolla keraamisia tonttuja sekä saippua-alusia.

Kisskiss-taidesukkis valmistaa ja tuottaa kestäviä, värikkäitä ja eettisesti tuotettuja sukkahousuja, legginsejä sekä sukkaa. Myyntinäyttelyssä tarjolla oli merinovillaisia ja kampapuvullaisia sukkaa.

Mari Syren Design suunnittelee ja valmistaa omia korusarjoja sekä uniikkikoruja. Myyntinäyttelyssä oli esillä Kukkii-korusarjan koruja, joka sai Vuoden koru 2023 -kilpailussa kolmannen palkinnon.

Pliide on savolaislähtöinen yksinyrittäjä Riikka Koksen yritys, joka on villinnyt murremagneeteilla yli 20 paikkakuntalla paikallislehtiä ja radiota myöten. Homman hauskuus on yhdessä tekeminen: lausahdukset kerätään Facebookissa ja enemmistön tykkäämät pääsevät magneettisarjaksi. Myyntinäyttelyssä oli Pliideltä käsityöaiheisten magneettien lisäksi kirjanmerkkejä, avaimenperiä sekä korviksia.

Salmen Suopa valmistaa palasaippuuta ja muuta luonnonkosmetiikkaa kuten palashampoota ja -hoitoainetta. Tuotteet valmistetaan käsin Turussa omalla verstaalla perinteisiä menetelmiä ja luonnonraaka-aineita käyttäen.

Tuuni Turula valmistaa taidegrafiikkaa perinteisin etsaus ja akvatinta menetelmin. Vedossarjan tultua täyteen, hän kierrättää taidegrafiikan levyt uniikkeiksi koruiksi. Myyntinäyttelyssä oli tarjolla grafiikkaa sekä erä uniikkeja korvakoruja, kortteja ja printtejä.

NÄYTÖNPAIKKA

Kilpisenkadulla museon toimistotilojen sisäänkäynnin molemmin on Näytönpaikka-näyttelytila, joka käsittää kaksi suurta ikkunaa. Näyttelytilaan on jatkuva haku ja tilasta peritään vuokraa. Näytönpaikan näytteilyihin voi tutustua Kilpisenkatu 12 näyteikkunoissa kellon ympäri.

Taitokeskus ja KSL-opintokeskus – Ilo irti kädentaidoista 15.11.2022–8.1.2023

Vuodenvaihteen ylitse Näytönpaikassa oli esillä Ilo irti kädentaidoista -näyttely, joka esitteli KSL-opintokeskuksen ja Jyväskylän Taitokeskuksen ammatilliseen koulutukseen osallistuneiden opiskelijoiden entisöityjä huonekaluja ja paperivalaisimia. Esillä olleiden tuotteiden tekijät: Kati Haapanen, Mirva Juntunen, Heini Nieminen, Tuomo Jaatinen, Päivi Savolainen, Anna-Maija Tauren sekä Paula Tiirikainen.

Ammatillisessa koulutuksessa voi kehittää osaamistaan monella tasolla. Vasta-alkajana voi osallistua kokeilumielessä yhdelle kurssille tai syventää osaamistaan useammalla kurssilla ja sitten innostua ja opiskella tutkintotavoitteisesti uuden ammatin. Jokaiselle räätälöidään oma opintopolku. Tällä hetkellä opiskelija voi painottaa opinnoissaan: tuote-, nukke-, paperi-, neulemuotoilua, käsityön ohjausta ja/tai kiertotaloutta.

Ritva Puranen – Värien voimaa 10.1.–5.3.2023

Alkuvuodesta 2023 Näytönpaikassa nähtiin visualisti Ritva Purasen näyttely, jossa pääsi kurkistamaan muun muassa siihen kuinka maalauksesta voi syntyä käyttötuotteita, kuten keittiöpyyhkeitä ja tarjottimia. Lisäksi esillä oli Purasen suunnittelema kankaasta valmistettu mekko. Purasen tuotteissa ja teoksissa värit ja sävyt keskustelevat keskenään luoden kokonaisuuden.

Jyväskylän käsityö- ja muotoilukoulu – Omituiset käsityöt 7.3.–30.4.2023

Omituiset käsityöt -näyttely kertoi Taito Keski-Suomi ry:n Jyväskylän käsityö- ja muotoilukoulun käsityön taiteen perusopetuksen oppilaiden tekemisen ilosta ja erilaisista elämyksistä käsityössä, teknologiassa ja muotoilussa. Teokset liittyivät Ilmi-hankkeeseen, jonka puitteissa oli tarkasteltu erilaisia ilmiöitä digitaalisten mikroskooppien ja kuvien avulla. Valokuvien ja näytteiden avulla kurkistetaan myös näihin tuloksiin.

Taitoliitto ja KSL-opintokeskus – Käsityöaktivismi 2.5.–25.6.2023

Käsityöaktivismi-näyttelyssä pysähdyttiin pohtimaan miten käsityöiden kautta voi ottaa kantaa rankkoihinkin asioihin. Näyttely toteutettiin yhteistyössä Taitoliiton ja KSL-opintokeskuksen kanssa. Näyttelyyn oli vapaa ja anonyymi haku, joka tuotti 72 hakemusta. Näyttelyyn ehdoteuissa töissä painottui mielenterveyden aiheet, ympäristön tila ja tasa-arvokysymyksiin liittyvät näkökannat. Henkilökohtaisten kokemusten käsittely nähtiin yhteiskunnallisena toimintana, jossa oman kokemuksen esiintuominen on kantaaottava teko.

Näyttelyyn valittiin 17 tekijän teoksia, jotka nähtiin uskaltavina ja kokeilevina sekä kantaaottavina. Näyttelyn juryttivat muotoilija ja Taitoliiton kehittämisspäällikkö Kikka Jelisejeff, käsityöaktivisti ja taiteilija Linnea Saarits sekä KSL-opintokeskuksen kulttuurituottaja ja taidekasvattaja Riina Näsi.

Näyttelyssä mukana olleet taiteilijat

Natalie Ahonen, Kaarina Heiskanen, Emilia Hytönen, Vilja Joensuu, Aura Kajaniemi, Sari Kemppinen, Siiri Korhonen, Anja Korhakangas, Saara Kumpulainen, Heidi Linsén, Merja Riitaoja, Satu Tanninen, Roosa Saukonen, Riitta Skytt, Talvikki Talvitie, Leena Vainio sekä Tarja Wallius.

Käsityöaktivismi-näyttelyn teoksissa nähtiin useita erilaisia käsityömenetelmiä, joissa yhdistyi perinteet ja kokeilevuus. Käsityötekniikat ovat aikaa vieviä, ja kantaaottavan teoksen sanoma syvennyy, kun katsoja py-

sähtyy tutkimaan tekniikkaa ja siihen käytettyä aikaa. Näyttelyn rikkauksiksi nousi materiaalien, käsityötekniikoiden ja kantaaottavan viestien yhdessä luoma kokonaisuus.

Näyttely oli ensin esillä Helsingissä Taito Galleriassa ja jatkoi matkaansa Näytönpaikasta vielä Seinäjoelle Taide- ja kulttuurikeskus Kalevan Navettaan.

Hans-Peter Schütt – Transoriginals **4.7.–20.8.2023**

Kuvataiteilija Hans-Peter Schüttin näyttelyssä Transoriginals esineiden alkuperäiset käyttötarkoitukset olivat kaikissa teoksissa läsnä tai näkyvissä niiden liittyessä samalla olennaisesti myös teosten sisältöön. Näyttelyn esineet antoivat uutta näkökulmaa esineiden uusiokäyttöön. Esineistä on tullut käyttökeltovottomia alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, ja ne ovat saaneet uudet oivaltavat muodot ja elämän teosten osana eivätkä näin ollen päätyneet roskiin.

Materia ry – Syksyllä valo siirtyy ulkoa sisälle **22.8.–15.10.2023**

Materia ry:n vuosinäyttelyyn osallistui kahdeksan yhdistyksen jäsentä, joista jokainen on erikoistunut eri materiaaleihin: Anitta Asunta-Plane, Katja Rauhamäki, Pipa Rauhamäki, Eeva Flyktman, Raija Manninen, Suvi Nurmi, Kati Haapaniemi sekä Anu Rinkinen.

Materia ry on keskisuomalainen vuonna 2011 perustettu muotoilu- ja taideteollisuusalan yhdistys. Ammattilaisverkostoon kuuluu noin kolmekymmentä taitajaa, jotka edustavat eri taideteollisuuden osaamisalueita, käsityötaitoja ja eri materiaalien tuntemusta. Yhdistyksen jäsenet ovat pitkän linjan ammattilaisia ja joukossa on taidekäsityöläisiä, suunnittelijoita ja muotoilijoita. Teoksia ja tuotteita syntyy muun muassa tekstiilistä, metallista, puusta, lasista ja keramiikasta.

Neuliaiset – Omakuvia **17.10.–10.12.2023**

Neuliaisten 20-vuotisjuhlavuoden kolmen näyttelyn sarjan viimeinen osio nähtiin Näytönpaikassa syksyllä 2023. Neuliaiset ovat luovan teks-

tiili-ilmaisun ryhmä, jonka on perustettu kesällä 2003. Tällä hetkellä ryhmä koostuu kahdeksasta eri puolilla Suomea asuvasta tekijästä, joista seitsemän oli mukana näyttelyssä: Pirjo Kekäläinen, Raija Manninen, Tuija Oravainen, Britta Pöyry, Auli Saukkonen sekä Soni Tikka. Yhteinen harrastus on yhdistänyt jo 20 vuotta eri-ikäisiä ja eri ammateissa toimivia tai toimineita henkilöitä. Näyttelyitä he ovat pitäneet yhdessä vuodesta 2005 lähtien. Periaatteena on ollut, että jokaiseen näyttelyyn tehdään uudet teokset. Näyttelyideoita työstetään yhdessä.

Omakuvia-näyttelyssä nimensä mukaisesti tarkasteltiin tekijöiden omakuvia tilkkutyöperinteen keinoin. Vaikka omakuva tekstiilissä on eri asia kuin otettu tai annettu valokuva, se on kuitenkin paljastava, sillä se on tehty varta vasten julkisesti esitettäväksi. Vaikka näyttelyteoksia tehdään julkisesti esitettäväksi ja niiden kautta halutaan tulla nähtyksi ja näkyväksi, on omakuvan tekeminen eri asia. Siinä ikään kuin paljastetaan suoraan oma minuuks ja viestitään tekijän omia arvoja. Näyttelyn jokaisessa teoksessa tekijä oli valinnut esitystyyliinsä omaan persoonaansa sopivaksi joko lähes realistisen tai täysin abstraktin tai jotain siltä väliltä.

Monikulttuurikeskus Gloria **– Kaikki tiet vievät Gloriaan** **12.12.2023–11.2.2024**

Monikulttuurikeskus Gloria toimii Kansalaistoiminnan keskus Matarassa Jyväskylässä. Gloria on kansainvälinen avoin kohtaamispaikka, jonne kaikki ovat tervetulleita taustasta riippumatta. Näytönpaikan näyttely kuvasi Gloriana paikkana, jossa eri puolilta maailmaa tulevat ihmiset ja heidän taitonsa kohtaavat. Käsityöt yhdistävät silloinkin, kun yhteistä kieltä ei ole ja käsitöiden tekeminen toimii monipuolisena yhteisöllisenä toimintana. Käsitöiden tekeminen yhdessä mahdollistaa niin kielten kuin taitojen oppimista ja jakamista. Lisäksi ryhmässä toimiminen vähentää myös yksinäisyyttä.

Näyttelyssä oli esillä Gloriassa toimivan käsityöryhmän uusia sekä aiempien vuosien aikana toteuttamia töitä. Näyttelyn toteuttamisesta vastasivat Saara Jäntti, Elena Uusmäki, Michael Fandi sekä Alina Kliuch.

LUENTOSALI

Kudelma – käsityömuistoja ja karjalaisuutta 27.6.–20.8.2023

Räsymattoa kudottaessa, lyönti lyönniltä räsyistä leikattujen kuteiden muistot sitoutuvat toisiinsa. Kuteet on leikattu vanhoista vaatteista ja muista kankaista, joiden elämä muistuu kutojan mieleen. Kudelma-näyttelyssä kerrottiin käsitöiden kantamista muistoista ja niiden merkityksestä kymmenelle Päijät-Hämeen alueella asuvalle naiselle, joilla on karjalainen tausta tai yhtymäkohtia karjalaisuuteen.

Näyttely perustui vuosina 2019–2021 Heinolassa toteutetun Kudottu elämä -hankkeen aineistoon. Tarinallisten räsymattojen kudonnan avulla päästiin tutustumaan karjalaistaustaisten naisten käsityömuistoihin. Näin taltioitiin mennyttä käsityöperinnettä, mutta samalla ylläpidettiin ja uudennettiin käsityön kulttuuriperintöä. Hankkeen aikana todentui myös käsityön voimauttava ja käsityöntekijän identiteettiä vahvistava merkitys. Muistamisen ja käsityöperinteen konkreettinen ilmentäjä hankkeessa on räsymatto, elämäntarinan symboli.

KIERTONÄYTTELYT

Suomen käsityön museon, Helsingin yliopiston johtaman BioColour-tutkimushankkeen, Colorian ja Värjärikilta ry:n yhdessä tuottama Vihreää väriä -näyttely oli vuonna 2023 esillä seuraavasti:

Muotoilukeskus PROTO, Oulu
10.11.2022–14.1.2023
1 200 kävijää

Etelä-Pohjanmaan museo,
Seinäjoki 2.10.2023–24.3.2024

Hankkeen aineistoa oli täydennetty heinolalaisen toimittaja Ossi Arvelan tekemillä videoilla hankkeen naisten käsityösuhteista. Mattojen ja videoiden kautta hiljainen tieto, taito, muistot ja tunteet välittyivät katsojalle ja samalla saattoi pohtia omakohtaista käsityösuhdettaan.

Hankkeen toteuttivat FM, muistelutyön ohjaaja Henna Paasonen, kudonnan artesaani, toimittaja Kaisa Hako ja TT Riikka Myllys yhteistyössä Heinolan Karjalaseuran, Heinolan Elämyspuoti -käsityökeskuksen, Heinolan ortodoksisen Juliana-yhteisön, Heinolan museoiden ja Suomen käsityön museon kanssa.

Kudottu elämä -hanketta ja Kudelma-näyttelyä tukivat Käkisalmi-säätiö, Karjalan kulttuurirahasto, Karjalaisen kulttuurin edistämissäätiö ja Heinolan Kalevalaiset Naiset ry. Kudelma-näyttely pohjautui Heinolan kaupunginmuseossa 2021 esillä olleeseen näyttelyyn.

ERITYISAVUSTUS TAITEILIJAPALKKIOIHIN

Suomen käsityön museo sai Museovirastolta erityisavustuksen taiteilijoiden näyttelypalkkion maksamiseen vuonna 2023. Avustus edesauttoi näyttelyn taiteilijoita suunnittelemaan ja toteuttamaan yhteisnäyttelyä varten museon tiloihin soveltuvia teoksia sekä osallistumaan näyttelyn rakentamiseen, taiteilijatapaamisiin ja työpajoihin.

Erityisavustuksella tuettu näyttelypalkkio maksettiin seuraavien näyttelyiden taiteilijoille:

- Elina Helenius – Kudottuja näkymiä
- Merja Keskinen – Kuvitellut kankaat
- Voyage – MATKA kansainvälinen minitekstiilitaidenäyttely
- Virpi Vesanen-Laukkanen – Kohtaamispisteitä
- Dialogi – Kudottu ja kirjottu silta

Voyage – MATKA kansainvälinen minitekstiilitaidenäyttely.

5. YLEISÖTYÖ

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEON yleisötyön tehtävänä on mahdollistaa asiakkaiden pääsy käsityökulttuurin äärelle ja viihtyminen siellä. Keinoina ovat tapahtumat, luennot, työpajat ja monipuolinen yhteistyö osallisuuden edistämiseksi. Museon yleisötyöstä vastasi kertomusvuonna museolehtori Margarita Rosselló Ramón sekä museoassistentit Johanna Kotilainen, Päivi Ollikainen ja Otto Vepsäläinen.

MUSEO JA YLEISÖ

Museo oli avoinna vuoden 2023 aikana 303 päivänä ja yhteensä 2 115 tuntia (295 päivää ja 2 031h vuonna 2022). Näyttelytilat olivat avoinna ti-su kello 11.00–18.00. Poikkeuksia aukioloissa oli muun muassa juhlapäivinä. Museon käsikirjastoon ja aineistoihin tutustuminen oli vuoden mittaan mahdollista rajoitetusti, tapaamisesta ennakolta sopien.

Aikuisten pääsymaksu oli kahdeksan euroa. Maksuton sisäänpääsy oli alle 18-vuotiailla sekä muun muassa alan opiskelijoilla. Perjantaisin oli maksuton sisäänpääsy kaikille. Pääsymaksutta museoon pääsi sisään vakiintuneina vapaapäisyäpäivinä:

- Jyväskylä-päivä 22.3
- äitienpäivä 14.5.
- Yläkaupungin yö 27.5.
- kansallispuvun syntymäpäivä 5.8.
- kansallispuvun juhlapäivä 23.9.
- isänpäivä 12.11.
- Käsityöläisten joulutori 9.–10.12.

Museon maksuttomia tapahtumia olivat muun muassa avajaiset, yleisöluennot ja osa työpajoista.

Näyttelykävijöitä ja muita kontakteja

Vuonna 2023 kokonaiskävijämäärässä oli selkeää kasvua ja museo ylsi omaan kävijäennätykseen. Edellisvuosien tapaan maaliskuu, heinäkuu ja joulukuu olivat vilkkaimpia kuukausia kävijämäärältään. Näyt-

telyihin ja tapahtumiin tutustui yhteensä 46 243 kävijää (32 096 kävijää vuonna 2022). Suurimman osan kävijöistä muodosti tänäkin vuonna ilmaiskävijät, yhteensä 36 345. Maksaneita kävijöitä oli yhteensä 9 898 henkilöä. Museon yleisötilaisuuksissa kävi yhteensä 10 298 kävijää (vuonna 2022 yhteensä 7 347 kävijää).

Vuonna 2023 Suomen käsityön museossa järjestettiin myös tapahtumia, joihin saattoi osallistua etänä. Etätapahtumana järjestettiin yksi etätaitelijatapaaminen. Lisäksi järjestettiin viisi tapahtumaa, joita saattoi seurata esimerkiksi striimauksen kautta etänä. Näihin tapahtumiin osallistui yhteensä 287 ihmistä.

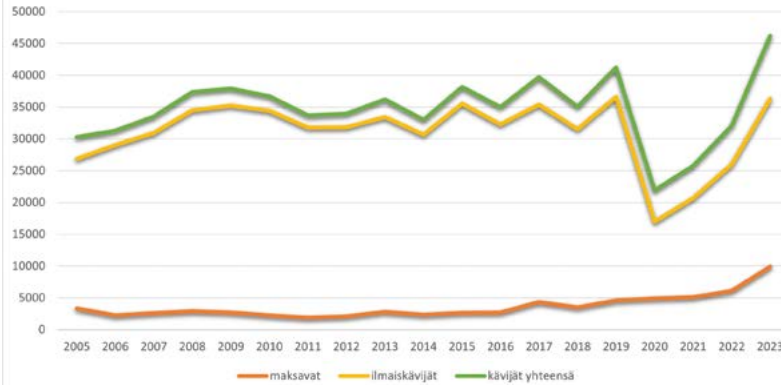
Näyttelyihin kävi tutustumassa vuoden aikana 193 ryhmää (159 ryhmää vuonna 2022). Ryhmistä päiväkot-, koululais- ja opiskelijaryhmiä oli 124 kappaletta.

Yhteydenottoja (puhelin, sähköposti, käynnit) museon, Suomen kansallispukukeskuksen ja Konservointikeskuksen tietopalveluun tuli 1 954 kappaletta. Tietoja museon toiminnasta sekä yleensä käsityöstä ja käsiteollisuudesta asiakkaat saivat myös esitteistä sekä museon verkkosivuilta.

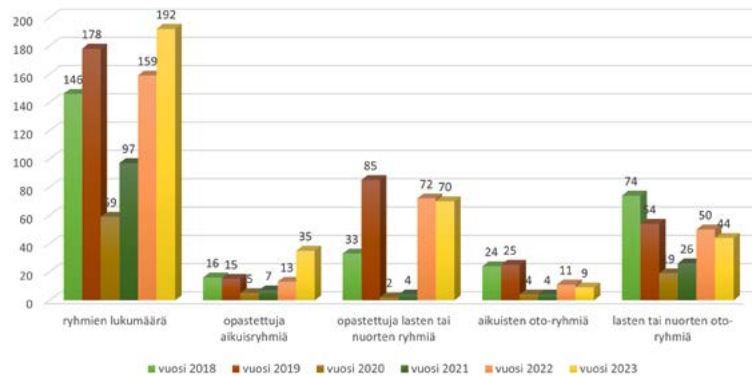
Vuoden 2023 päänäyttelyt kävijämäärineen

	MAKSAVAT	ILMAIS-KÄVIJÄT	YHTEENSÄ
Elina Helenius - Kudottuja näkymiä 14.1.-23.4.2023	2 591	9 020	11 611
Suomen lasitaiteen ikonit 6.5.-27.8.2023	4 573	10 092	14 665
Merja Keskinen - Kuvitellut kankaat 9.9.-3.12.2023 (1.krs)	2 083	8 049	10 132
Voyage – MATKA kansainvälinen minitekstiilitaidenäyttely (2.krs) 9.9.-3.12.2023	2 083	8 049	10 132

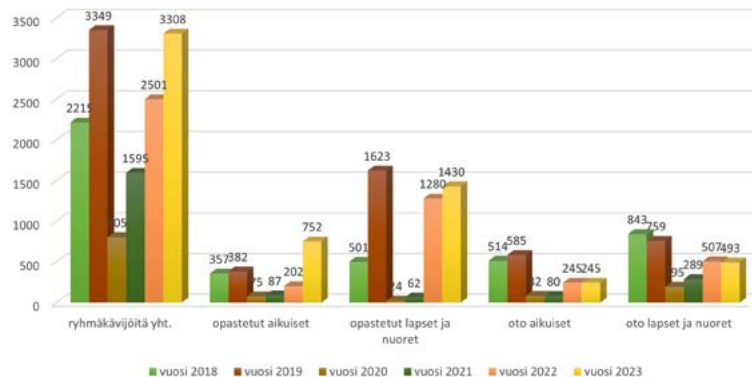
Kävijät 2005 - 2023

Ryhmien lukumäärät

Ryhmäkävijöiden määrät

TAPAHTUMATUOTANNOSTA

Museon tapahtumien kautta tavoitettiin eri ikäisiä, käsityöalan ammattilaisia, harrastajia kuin kaikkienensa käsillä tekemisestä kiinnostuneita. Osa tapahtumista oli maksuttomia, osa pääsymaksuun sidottuja ja osa osallistumismaksullisia. Museolla järjestettyjen tapahtumien lisäksi järjestettiin etätapahtumia, jolloin osallistumaan pääsi myös kauempaa käsin.

Luentoja ja taitajatapaamisia

Kävijöitä kiinnostaa aina kohdata näyttelyiden takaa tekijä. Kuka on valmistanut kyseiset esineet/teokset ja mistä ne inspiraatiot ovat syntyneet? Elina Helenius ja Virpi Vesanen-Laukkanen pitivät yhteisen taiteilijataapaamisen 2.2.2023, jonka yhteydessä kumpikin veti omaan näyttelynsä opastuskierroksen. Samoin Merja Keskinen syvensi näyttelynsä lähtökohtia 26.10. pitämällä taiteilijavetoisen opastuskierroksen ja museo järjesti englanninkielisen opastuksen näyttelyyn 22.9. Suomen lasitaiteen ikonit -näyttelyn osalta opastuskierroksen tuli pitämään suomalaisen lasin asiantuntija amanuenssi Elina Karila Suomen lasimuseolta 6.7. Hän kertoi näyttelyn äärellä ikonisista lasimuotoilijoista ja -käsityöläisistä. Museo järjesti oman opastuksen näyttelyyn 25.8.

Vapaamuotoisemmat taitajatapaamiset järjestettiin Eero Lehtisen sekä Jukka Mäkelän näyttelyyn samoin kuin Juha Kajaniemen näyttelyyn 3.11. Tällöin ihmiset pääsivät vapaasti kohtaamaan tekijät ja kyselemään heiltä. Samalla tekijät pääsivät itsekin kohtaamaan yleisönsä. UUTE ry:n Voyage-triennaaliin liittyen järjestettiin etätaiteilijataapaaminen 16.11., jossa näyttelyn kaksi taiteilijaa, Jesse Avdeikov ja Ilai Elias Lehto pääsivät kertomaan näyttelyssä olevista teoksistaan sekä ylipäättään pohtimaan omaa suhdettaan käsityöhön ja teosten tekemiseen. Tapaaminen järjestettiin teams live -alustalla.

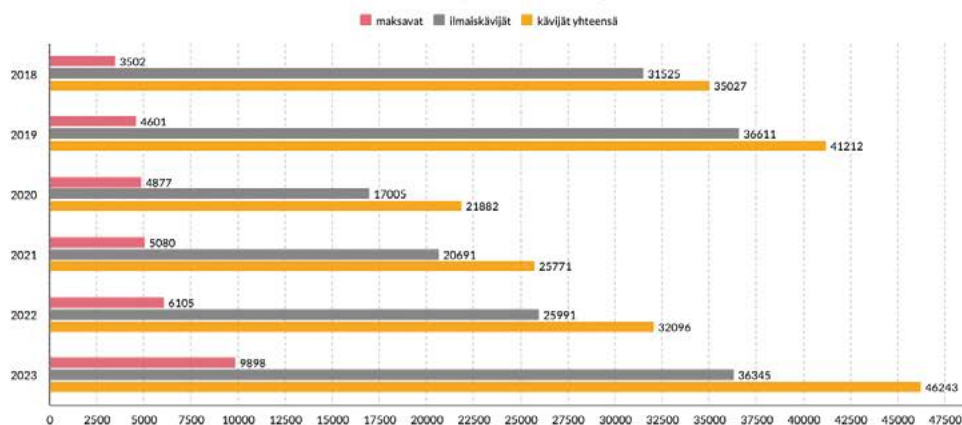
Kaarnaseppä Raimo Mutasen kohdalla taiteilijataapaamiset soljuivat vapaamuotoisesti. Ennalta ilmoitetun tapaamisen 9.6. lisäksi Mutasen pääsi kohtaamaan näyttelynsä äärellä viikoittain läpi näyttelyn esillä oloajan. Yhteensä 29 eri päivänä. Mutanen kertoi hyvin mielellään näyttelyvierailijoille kaarnantyöstämiseen liittyvistä asioista sekä historialiittymistä liittyen hänen teoksiinsa.

Lisäksi näyttelyihin järjestettiin museolehtorin järjestämiä avoimia opastuksia niin suomeksi kuin englanniksi.

Yhdellä silmäyksellä

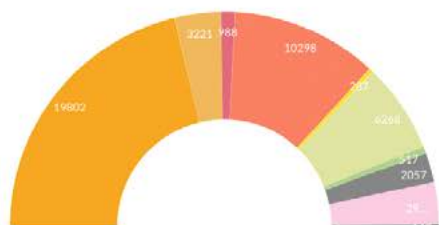
Museon kävijät

Suomen käsityön museon kävijät

Kävijätyypit 2023

- Aikuinen (42.56%)
- Alle 18-vuotiaat (6.92%)
- Eläkeläinen (2.12%)
- Tapahtumakävijät (22.13%)
- Etätapahtumaan osallistuja (0.62%)
- Museokortti (13.47%)
- Opiskelija (1.11%)
- Turisti (4.42%)
- Ryhmissä tulleet (6.34%)
- Maksuvälineet (0.31%)

96
tapahtumaa

6 etä- ja hybriditapahtumaa
24 ulkopuolisen tapahtumaa

1. Suomen lasitaiteen ikonit -näyttelyn opastus
2. Kudelma - käsityömuistoja ja karjalaisuutta -näyttelyn esittely luentosalissa.
3. Kaarnaseppä Raimo Mutanen opastaa.
4. Huopapujottelupaja.
5. Halloweenpaja.
6. Kaarnavenepaja.

Työpajoja ja tapahtumia

Työpajoja järjestettiin eri kohderyhmille, niin lapsille, aikuisille kuin iäkkäille. Lisäksi museon pajatilassa pidettiin tarjolla vaihtuviin näyttelyihin liittyviä väritystehtäviä, joissa kävijät pääsivät tekemään omat väriversionsa näyttelyistä löydettävistä teoksista. Näitä muunnelmia sai jättää pajan seinällä yhteiseen kohtaan niin halutessaan, ja niistä innostuivat niin lapset kuin aikuiset. Lisäksi avoimessa pajassa oli ihmeteltävänä Merja Keskinen näyttelyyn liittyen kehyskudontakokeilupiste, Raimo Mutasen näyttelyssä esillä olleeseen oravaan liittyvä ompelukuva sekä lasimuseon näyttelyyn liittyen erilaisia lasipaloja purkeissa, jotka olivat ylijäämää eli pinttiä lasintyöstöstä. Tämän materiaalin saimme Ammattiopisto Tavastian lasialan opintopuolelta.

Vuoden 2023 aikana ohjatuissa teemapajoissa tarkasteltiin vaihtuvia näyttelyitä tekniikoiden, värien ja materiaalien kautta. Alkuvuoden näyttelyihin liittyen pääsi avoimissa pajoissa tekemään minitekstiilejä 16.6., huopapujottelua 27.1. ja kirjailua vanhojen kiiltokuvien kera 14.4. Lasi-näyttelyn värikirjoa tarkasteltiin pienten monotypioiden kautta 25.8. ja Juha Kajaniemen näyttelyyn liittyen tehtiin minivalaisimia 27.10. halloreenin teemaan sopien pingispalloista. Kaarnaa ihmeteltiin kaarnavenetyöpajassa 21.6., jossa oli ohjaajana mukana Raimo Mutanen. Pieniä soittimia kierrätysmateriaaleista tehtiin kahdessa työpajassa 12.5. ja 25.5. Lisäksi aikuisille toteutettiin maksullinen soitinrakennuspaja 13.5., jonne oli ennakoilmoittautuminen ja vetäjinä toimivat Jukka Mäkelä sekä Seija Mäkelä.

Hiihtolomapajoissa viikolla 9 tehtiin paperipujottelua Elina Heleniuksen mallien pohjalta, leikkirobotteja puupalikoista ja kierrätysmateriaaleista sekä tutkittiin värejä monotypiapainannan äärellä. Vastaavasti syysloman viikolla 42 työpajoissa pääsi toteuttamaan omia supersankarihahmoja, kokeilemaan grafiikkaa softislevyillä sekä rakentamaan leluautoja puupalikoista ja kierrätysmateriaaleista.

Muissa ohjatuissa pajoissa pääsi tekemään muun muassa pieniä eläinhahmoja itsekovettuvasta savesta 4.10., pääsiäiskoristeita huopaan kirjaillemalla 28.3., ystävänpäivän sydämiä rautalangasta vääntäen 14.2., sorminukkeotuksia leikkeihin 15.9., leimasimia 7.7., olkkoristeita 30.11.–1.12. sekä koruja ristipistoilla puupohjille.

Yläkaupungin yö -tapahtuman aikaan toukokuussa 27.5. myös Suomen käsityön museo toimi yhtenä tapahtumapaikkana. Museo oli avoinna pitempään ja musiikkiesityksistä vastasivat Mieskuoro Sirkat, Eero Lehtinen, Mammás Ärtsoppa sekä Lulu ja ystävät.

Valon kaupunki -tapahtuman aikaan 6.10. museolla järjestettiin avoin työpaja, jossa kävijät pääsivät tekemään heijastimia sekä ihmettelmään varjokuvien äärelle. Yhteistyössä Jyväskylän Kulttuuriantian kanssa järjestettiin museolla kaksi kulttuurineuvolan perhevalmennus-tapahtumaa, joissa perheet vauvojen ja taaperoiden kanssa pääsivät tutustumaan museoon sekä pienimuotoiseen värikylpytyöpajaan. Osana LystiKylä-festivaalia museolla oli Pikkirii-teatterin järjestämä vauvoille suunnattu teatteriesitys. Lisäksi keväällä maaliskuun lopussa 2023 järjestettiin Pimé Café -kahvilatapahtuma yhteistyössä Keski-Suomen Näkövammaiset ry:n kanssa kahtena peräkkäisenä päivänä museon luentosalissa, joka pimennettiin täysin tapahtumaa varten.

Syksyn suuri panostus oli Aalto2-museokeskuksessa ja striimattuna järjestetty Onko tämä(kin) käsityötä -seminaari 9.11. Seminaari saavutti runsaasti innostunutta yleisöä.

Avoimeen pajaan museokävijät pääsivät tekemään aina museon ollessa avoinna. Pajassa olevia valmisohjeita päivitettiin kesän kynnyksellä.

Tilattavat työpajat

Tilaustyöpajoja pidettiin vuoden 2023 aikana niin lapsille, aikuisten kaveriporukoille kuin erilaisille työporukoillekin. Työpajoissa huomioidaan osallistujien taustat eli se ovatko he alan ammattilaisia, harrastajia vai muuten innostuneet käsillä tekemisestä. Tarkoituksena on saada aikaa mukava yhteinen hetki ja museovierailu, jonka aikana museo tulee tutuksi ja jokainen saa kokea onnistumisen riemua.

Porukkapajassa syvennyttään valitun materiaalin työstämiseen omalla tutulla pienellä porukalla. Työpajaan sisältyy lyhyt opastus museon perusnäyttelyyn ja sen jälkeen työpaja. Käsityötasting sopii isommallekin porukalle sisältäen näyttelyopastuksen sekä työpajaosion. Molemmissa tilattavissa pajapaketeissa sovitaan ryhmäkohtaisesti työpajaosion sisältö. Se voi olla esimerkiksi pienten korujen ja koristeiden toteuttamista teollisuuden ylijäämänahasta, himmeliosoiden valmistamista, rautalangasta vääntelemistä tai kangaskassien koristelua piirtäen ja maalaten.

6–12-vuotiaille lapsille on tarjolla synttäripaja, jossa lyhyen näyttelyyn tutustumisen ja herkuttelun jälkeen tehdään työpajaosio, jonka synttärisankari on itse saanut ennakkoon valita vaihtoehdoista. Tarjolla oli vuoden 2023 aikana kangaskassien koristelu, rautalangasta väntäminen, pienten huopapehmolelujen ompelu, supersankareiden rakentelu sekä sormiotukset.

1. Polkupyörien Tee se itse -huoltopäivä.
2. Onko tämä(kin) käsityötä -seminaarin panelistit.
3. Tilauspajan tuotoksia.
4. Supersankari-tilaustyöpaja.

1 2
3 4

Käsityöläisten joulutori

Käsityöläisten joulutori järjestettiin 9.-10.12.2023. Myyjien avointa hakua muutettiin niin, että käsityöläinen pystyi hakemaan myös puolikasta myyntipaikkaa. Lisäksi kannustimme myös uransa alussa olevia taitajia sekä myös esimerkiksi työhuoneyhteisöjä hakemaan mukaan. Hakijoiden joukosta valittiin yhteensä 25 myyjää, joista osa jakoi myyntipaikan kahdestaan. Myyjinä oli muun muassa jalkinemestari, takoja, hopeaseppä, kirjansitoja, lankavärjäri, keraamikko, kutoja sekä huovuttaja.

Myyjät tulivat Keski-Suomen lisäksi Itä-Suomesta, Varsinais-Suomesta, Pohjois-Suomesta sekä Pirkanmaalta. Palaute oli positiivista niin myyjiltä kuin asiakkailta. Tapahtuman aikana järjestettiin asiakaskysely, johon pystyi vastaamaan joko sähköisesti tai täyttämällä lomakkeen paikan päällä. Vastaajien kesken arvottiin lahjakortti museon museokauppaan.

Joulukahviosta vastasi Maanpuolustusnaisten liiton Keski-Suomen piiri ry. Kävijöitä Käsityöläisten joulututorilla oli 3 893 (2740 vuonna 2022).

Suosituimmat tapahtumat vuonna 2023

Taulukossa poimintana museon suosituimpia tapahtumia osallistujamäärien mukaisessa järjestyksessä.

TAPAHTUMAT	KÄVIJÄT
Joulutori 9.–10.12.	3 893
Yläkaupungin yö 27.5.	900
Valon kaupunki 29.9.	692
Museon 40-vuotissyntymäpäivä 16.6.	426
Kansallispuvun juhlapäivä 23.9.	336
Taitajatapaaminen Raimo Mutanen 8.9.	154
Avajaiset: Elina Helenius ja Virpi Vesanen-Laukkanen 13.1.	143
Pimé café pe 31.3	120
Keski-Suomen päivä 18.4.	113
Kansallispuvun syntymäpäivä 5.8.	110
Työpaja: Autoja puupalikoista ja kierrätysmatskuista 20.10.	102
Kudelma pop up 8.7.	101

Virkistystä ikääntyville

Käsityön museo on osa ikäihmisten kulttuuripalveluverkostoa, joka koostuu Jyväskylän kaupungin ikääntyneiden palveluiden ja kulttuuripalveluiden työntekijöistä. Työryhmä kokoontuu muutaman kerran vuodessa suunnittelemaan ja toteuttamaan palveluja, jotka ilahduttavat ikääntyneitä asukkaita tai antavat ideoita ikääntyneiden kanssa työskenteleville. Yhteistyön kautta ideoidaan eri toimintoja ja jaetaan kokemuksia eri ikävaiheet huomioivista kulttuuritapahtumista.

Muistelusalut

Museon palveluja ikääntyville ovat lainattavat muistelusalut, joita voivat lainata niin yksittäiset henkilöt kuten vapaaehtoiset kulttuuriluotsit kuin ammatillaisetkin eläkeläisryhmiin, keskustelukerhoihin ja vanhus-ten hoitotyön yksiköihin ympäri maata. Laina-aika on 1–4 viikkoa. Salut

sisältävät moniaistisesti koettavia esineitä, jotka johdattelevat muis-telemaan kansakouluaikoja, pula-ajan paperituotteita, ryijymuistoja, suhdetta menneiden vuosikymmenten alusvaatteisiin sekä Marimekon kuoseihin.

Salkkuja lainattiin Jyväskylän lisäksi muun muassa Helsinkiin, Säynät-saloon, Korpilahdelle, Vaajakoskelle, Muurameen ja Laukaaseen. Kansakoulusalkkua lainattiin 20 kertaa, Ryijysalkkua kahdeksan kertaa, Marimekko-salkkua kahdeksan kertaa, Alusvaatesalkkua 13 kertaa ja Paperisalkkua 12 kertaa. Salkkuja lainattiin yhteensä 61 kertaa.

Palautteissa toistuu se, kuinka lainaussalkkujen äärellä on päästy ih-mettelemään esineitä, muistelemaan ja kuuntelemaan myös toisten muistoja ja tarinoita sekä viettämään yhteisöllinen mukava hetki. Sal-kut koetaan tarpeellisiksi ja mielekkäiksi. Ikäihmisten ryhmien lisäksi salkkuja hyödynnettiin varhaiskasvatuksen puolella päiväkodissa, jossa lapset viettivät toimintahetken ikäihmisten kanssa.

Sukkapiiri

Museossa kokoontui perjantaisin Sukkapiiri, jossa neulotaan sukkiä hy-väntekeväisyyteen. Keväällä ryhmä kokoontui 10 kertaa ja syksyllä 12 kertaa. Sukkapiiriläisiä oli tapaamisissa keskimäärin kahdeksan hen-kilöä. Neulottuja sukkiä lahjoitettiin palvelutaloihin, ensi- ja turvakotiin, ryhmäkoteihin, nuorisokotiin, seurakunnalle, sairaalan synnytyssos-as-tolle sekä päiväkotiin. Lahjoitukseen neulottiin vuoden aikana yhteensä 249 paria villasukkia. Niiden lisäksi sukkapiiriläiset neuloivat lahjoituk-siin 38 paria lapsasia.

Tapautumia ikääntyneille

Lokakuun ensimmäisellä viikolla vietettävän valtakunnallisen vanhust-en viikon aikaan Jyväskylän kaupunki järjesti yhteistyössä muiden toi-mijoiden kanssa Seniorimessut Jyväskylän kaupunginteatterilla. Muse-opalveluilla oli yhteinen pöytä, jossa oli mukana esiteltävänä ryijysalkku sekä paperisalkku. Niiden äärellä kerrottiin museon toiminnasta sekä muistelusalakkujen ideasta ja sisällöistä. Esineet herättivät paljon kes-kustelua ja kohtaamisia.

Syyskuussa museo ja museon vapaaehtoistoiminta oli yksi tutustumis-kohteista juuri eläkkeelle jääville suunnatussa Kirkkopuiston laudatur-tapahtumassa.

Vaihtuviin näyttelyihin järjestettiin muistiystävällinen kierros. Kierros on tarkoitettu muistisairaille sekä heidän omaisilleen/avustajille. Mukaan mahtuu kymmenen osallistujaa. Ennen museon muulle yleisölle avau-tumista järjestettävälle kierrokselle oli ennakoilmoittautuminen. Näin tila on varmasti rauhallinen ja liikkuminen voidaan toteuttaa ryhmän ehdoilla. Kierros aloitetaan kahvihetkellä, joka rentouttaa tunnelmaa ja vie mahdollista jännitystä pois. Tämän jälkeen lähdetään rauhaisasti tutustumaan näyttelyyn ja katsellaan siellä sellaisia teoksia tarkemmin, jotka osallistujia vetävät puoleensa.

Oppilaitosyhteistyötä

Vuonna 2023 museossa vieraili jälleen alueen kolmosluokkalaiset; yh-teensä heitä kävi 67 luokkaa. Käynnit ajoittuivat keväälle 1.2–11.5.2023. Ryhmiä oli museossa ke-to klo 8.30–10.30 ja klo 11.30–13.30 sekä per-jantaisin klo 9–11. Koululaisvierailuista oli taukoa hiihtoloman sekä päänäyttelyiden näyttelyvaihdon aikaan. Koululaisvierailut ovat osa Jy-väskylän Kulttuurikompassia.

Kaksituntisen museoretken aikana perusnäyttelyssä keskusteltiin mu-seoista, museoesineistä, näyttelyistä ja museo-olosuhteista. Yhdessä mietittiin mistä villaa saadaan ja miten sitä käsitellään, jotta saadaan aikaan lankaa. Jokainen oppilas pääsi opettelemaan villan karstaa-mista, jonka lisäksi jokainen teki oman värjäyskokeilun krappijuurella. Tikkurineuleen äärellä pohdittiin paikkaamista ja parsimista sekä omia tärkeitä esineitä. Toinen tunti vierähti vaihtuvissa näyttelyissä sekä nii-hin liittyneessä työpajassa. Päänäyttelyitä ehti olla vierailukauden aika-na kaksi - Elina Heleniuksen Kudottuja näkymiä ja sen jälkeen Suomen lasitaitteen ikonit -näyttely. Myös Aulagallerian näyttely vaihtui koulu-laisvierailujen aikana. Alkuvuoden ryhmien kanssa tutustuttiin Virpi Vesanen-Laukkasen Kohtaamispisteitä -näyttelyyn ja myöhempien ryh-mien kanssa Kaikupohjia-näyttelyyn. Jokaisesta näyttelystä oli poimittu sopivat ja mielenkiintoiset teokset, joiden äärellä pysähdyttiin ryhmänä miettimään materiaaleja, tekniikoita sekä muotoja ja värejä tarinalli-suuden kautta. Elina Heleniuksen näyttelyssä päästiin ryhmien kanssa myös koskemaan muutamiin teoksiin, mistä oppilaat pitivät paljon.

Luentosalin työpajassa tehtiin ötököitä karkkipapereista, suunniteltiin luokittain Elina Heleniuksen ryijylle uusi värirytmitys sekä solmittiin ryi-lysolmulla lankoja kaikkien kolmosluokkien yhteisteokseen. Karkkipa-

perit materiaalina yhdistyivät Virpi Vesanen-Laukkasen näyttelyn teoksiin. Työpajamateriaalin, karkkipapereiden, keräämiseen osallistettiin paitsi museon henkilökuntaa ja museon vapaaehtoisia, myös museo-kävijöitä somen ja uutiskirjeen avulla. Ötököiden tekemisellä harjoitettiin niin motorista tarkkuutta kuin mielikuvituksen iloa ja suunnittelun taitoa. Lasiesineitä tutkittiin värikkäiden sellofaanien kautta suunnittelemalla ja luonnostelemalla niistä omia lasiesineitä tutkien muotoa ja värejä. Aulagallerian soitinnäyttelyssä kokeiltiin, mitä ääniä saadaan aikaan omalla keholla sekä erilaisilla pienillä kierrätysmateriaaleista valmistetuilla soittimilla.

Kierrokset olivat hyvin toiminnallisia ja tarinallisia. Niihin sisältyi aina niin yksilötehtäviä kuin ryhmäkeskusteluita sekä luokan kesken toteutettavia ja kaikkien kolmosluokkien yhdessä toteutettavia tehtäviä. Lisäksi lankavärjäys tehtävänä seurasi kouluun saakka, koska värjäysaika vaatii viikon valmistukseen.

Kompassivierailuiden lisäksi vuoden aikana museolla vieraili paljon muitakin koululais-, päiväkoti- ja opiskelijaryhmiä niin ohjatuilla kuin omatoimikierroksilla.

Gradian tekstiilialan opiskelijoille esiteltiin syvällisemmin museon toimintaa ja Jyväskylän yliopiston museologian opiskelijoille puolestaan museon opetuksellisuutta.

Syksyllä järjestimme jyväskyläläisille opiskelijoille suunnatun haalari-merkkikisan somessa. Kisaan saatiin ilahduttava määrä hienoja ehdotuksia, joista valmistukseen ja myyntiin museokauppaan valittiin kaksi. Voittajamerkit suunnittelivat Helmi Niemi-Kaija ja Laura Fuentes. Voittajat palkittiin.

Digitaalisuus

Kukako.fi -sivuston aineisto on suunnattu alakouluille. Sen kulttuuriperintöön liittyvää oppimisasiainetta ja tehtäviä esiteltiin niin Keski-Suomen museo- ja kotiseutupäivillä, museopedagogien yhdistyksen Pedalilin teematapaamisessa, Kulttuuriperintökasvatusseuran tilaisuudessa kuin Jyväskylän lähialueen toimijoillekin.

Koulukäsityömuistojen keruu jatkui osana aineettoman kulttuuriperintön keruuta museon muistele.fi -sivustolla. Muistelusiivustolla pääsee myös lukemaan muiden muistoja ja jakamaan omia muistojaan koulukäsityöistä. Koulukasityot.muistele.fi -sivustolla kerätään kaikenlaisia kokemuksia käsityön oppitunneilta oppilaiden ja opettajien näkökulmasta.

Craftstories.fi -sivustolle päivitettiin ajankohtaisia julkaisuja. Uusia sisältöjä varten kontaktoitiin taitajia, joiden toivotaan tuottavan sisältöä omalta käsityöalaltaan.

6. KOKOELMAT JA TALLENNUS

MUSEON VAKITUISESTA HENKILÖKUNNASTA kokoelmatyöstä, tallennuksesta ja dokumentoinnista vastasivat kertomusvuoden aikana amanuenssit Marjo Ahonen, Seija Hahl, Anneli Hemmilä-Nurmi, Sari Jantunen, Marja Liisa Väisänen ja museomestari Janne Syrjänen sekä johtava konservaattori Anni Tuominen ja tekstiilikonservantti Susan Hannusas.

Kokoelmatyöskokouksia järjestettiin suunnitelmallisesti ja kokoelmatyössä noudatetaan vuosille 2019–2023 laadittua kokoelmapoliittista ohjelmaa. Kokoelmia kartutettiin harkiten ja tallennusperusteet hankintatietoihin kirjaten tallennusalueen ulottuessa koko Suomessa Helsingistä Enontekiölle.

KOKOELMIEN KARTTUMINEN

Vuoden aikana lahjoitusesityksiä ja yhteydenottoja tuli museolle keskimäärin 9 kuukaudessa eri puolilta Suomea. Uusia hankintaeriä kirjattiin kokoelmanhallintajärjestelmään vuoden 2023 aikana yhteensä 40.

Hankintojen yhteydet jakautuivat seuraavasti

lahjoitukset yleisöltä	29
museologian harjoitustyöt	4
museon dokumentoinnit	4
muistot ja tarinat -verkkotallennus	2

Eri tallennusteemojen aihealueet painoutuivat vuoden 2023 hankintapäätöksissä seuraavasti

PÄÄKOKOELMA	HANKINTAERIEN LUKUMÄÄRÄ
Ammattikäsitöiden kokoelmat	7
Harrastuskäsitöiden kokoelmat	4
Kotikäsitöiden kokoelmat	4
Käsityöalan organisaatioiden kokoelmat	3
Käsityökasvatuksen ja -koulutuksen kokoelmat	8
Materiaali- ja työvälinekokoelmat	2
Suomen kansallispuukokeskuksen kokoelmat	7
Taidekäsitöiden kokoelmat	4
Valtion kotiteollisuusmuseon kokoelmat	1

Hankintaerien sisältöjen ja aineistomäärien kartunta pääkokoelmittain

AMMATTIKÄSITYÖN KOKOELMAT	
Vaatturi Pentti Wallinin valmistamia miesten pukujen, lähinnä housujen ja puvun takkien kaavasarjoja koosta 48 kokoon 58.	18 kaavakokonaisuutta
Vuoden käsityöläinen 2008 Anu Rinkisen valintaan liittyvä arkistoaineisto.	Asiakirjoja 3 kpl
Soitinrakentaja Ari-Pekka Paasosen haastatteluun liittyvä aineisto, asiakirjat, valokuvat ja AV-aineisto. Museologian nykytallennusyhteistyö.	Asiakirjoja 6 kpl, digikuvia 24 kpl ja 1 MP3-tiedosto
Alastarolla vaikuttaneen Kertunpirtti-kutomon ja sen yrittäjänä toimineen tekstiilitaiteilija Kerttu Mäkimattilan (1902–1964) toimintaan liittyvää arkistoaineistoa ja valokuvia sekä Kerttu Mäkimattilan kutomia tekstiilejä ja hänen suunnittelemaansa luonnoksia. Mustavalko- ja värikuvat sisältävät kuvia Kerttu Mäkimattilan perheenjäsenistä, ystäväistä ja hänen suunnittelemaansa tekstiileistä sekä toiminnasta kudonnan opettajana.	Arkistoaineistoa 9, valokuvia 97, esine 15
Valokuvaaja Ritva Reinilän vuonna 1993 ottamia valokuvia korukutoja Leena Hyytiäistä hänen työtiloissaan Pukkilassa.	115 diaa
Puvustonhoitaja-vaatturi Pirjo Järven haastatteluun liittyvä aineisto. Museologian nykytallennusyhteistyö.	Asiakirjoja 1, digikuvia 23 ja WAV-tiedosto
Ekovärjättyä poronahkaa olevat kengät ja kaksi pussukkaa samasta materiaalista.	jalkineet ja 2 kpl pussukoita
HARRASTUSKÄSITYÖN KOKOELMAT	
Käärijään liittyviä kuvia ja tarinoita.	Asiakirjoja 23, digikuvia 52 ja Av-aineistoa 1 MP4-tiedosto
Marja Kuulan äidin, siskojen ja ystävättären haastatteluun liittyvä aineisto. Museologian nykytallennusyhteistyö.	Tallennusraportti liitteineen, 30 digikuvaa ja 21 M4A-äänitiedostoa
Dokumentointitempauksen aikana 18.9.2020 haastattelut tehtiin kolmessa eri liikkeessä Jyväskylässä. Titityy-lankaliikkeessä haastateltiin ja videoitiin myyjää ja kolmea asiakasta. Neuloosi-lankaliikkeessä haastateltiin ja videoitiin myyjää ja yhtä asiakasta. Taito Shopissa dokumentoinnin kohteena oli myyjä.	68 digikuvaa, 16 kpl MP4 ja MTS-tiedostoa ja 9 kpl WAV-äänitiedostoa
DVD: Pölkystä pärekoriksi. Filmin kesto 46 minuuttia, valmistumisvuosi 2007. Kuvaus ja editointi Tero Viljasuo ja Seppo Rintelä	av-aineistoa 1
KOTIKÄSITYÖN KOKOELMAT	
Lasten esiliinoja 1920–60-luvuilta, käsin neulottuja puseroita 1980-luvun loppupuolelta ja 1990-luvun vaihteesta, modistin työnä valmistettu naisten päähine, cocktailhattu 1950-luvun alusta.	esineitä 6
Rekipeitto 1800-luvun lopulta Korpilahdelta. Käytetty reessä, reen pohjalla heiniä ja peitto levitetty päälle niin, että kirjailtu osa jää roikkumaan reen perälaudan yli.	esineitä 1

Tyynyliina, valmistettu 1850-luvulla Loviisassa ja käytetty Loviisassa, Viipurissa sekä Leppävirralla vuoteen 2018. Virkattujen pitsien mallivihko, joka on ollut omistajansa käytössä Sulkavalla 1930–1950-luvuilla. Pitsien valmistus mallien mukaan oli yksi niukoissa oloissa toimeentulevan lesken lisäansioista.	tyynyliina ja mallivihko, johon kiinnitetty runsaasti pitsinäytteitä
Nahkakenkien korvikkeeksi sota-aikana valmistetut puupohjaiset tuohijalkineet. Jalkineet lähetti lahjaksi alikersanttina sodassa kaatunut poika äidilleen (s. 1923). Kengät olivat käytössä Ähtärissä.	kenkäpari

KÄSITYÖALAN ORGANISAATIOIDEN KOKOELMAT

Hanna Frelanderin Suomen Käsityön Ystäville suunnittelema kirjontamalli kirjankansiin.	esineitä 1
Luumäen lapaset, jotka on valmistanut Tarja Pentsinen Taavetista 2022.	esineitä 1
Kotiteollisuusjärjestöjen keskusliitolle kuuluneita huonekalujen ja tekstiilien työpiirustuksia 84 kpl.	84 työ- ja mallipiirustusta

KÄSITYÖKASVATUKSEN JA -KOULUTUKSEN KOKOELMAT

Reseda Putron kudontamallikirja ja laskento vihko vuodelta 1904.	Kudontamallikirja ja laskento vihko
Eeva-Maija Rasasen (os. Mielikäinen, s. 22.4.1948, Sääminki) ompelun ja kudonnan sidosopin kansiot Savonlinnan naiskotiteollisuuskoulusta lukuvuosilta 1965–1967.	Ompelun ja kudonnan sidosopin kansiot
Talvikki Lausala (os. Kosonen, s. 1917 Joensuu - k. 2018 Helsinki) kudonnan sidosopin kansio hänen opiskeluajaltaan Wetterhoffin kotiteollisuusopettajaopistossa. Talvikki Lausala valmistui Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopettajaopistosta kotiteollisuusopettajaksi vuonna 1940. Lahjoituksen mukana tuli kerälle käärittyä olkinauhaa ja olkitohvelit.	Kudonnan sidosopin kansio, esineitä 2
Tampereen käsityö- ja taideteollisuuskoulun oppilas Lempi Ranttilan näytetöitä noin vuosilta 1908–1910.	esineitä 19
Sidosopin arkkeja, joihin kiinnitettynä mallikudonnaisia ja ohjeita piirroksin ja selityksineen. Aineiston on opiskelunsa aikana tehnyt Eija Marja Upola Wetterhoffin opettajakoulutuksessa vuosina 1947–1951.	1 arkistokansio, jossa sidosopin arkkeja 70 kpl
Tellervo Mäkelän (myös. Björklund) opiskeluaineistoa Leikkuuopistosta vuosilta 1961–1962. Aineisto sisältää kaksi A5-kokoista ruutuvihkoa, joissa on historiallisten vaatteiden lyijykynäpiirroksia.	Arkistokansio
Fredrika Wetterhoffin oppilaitoksessa kotiteollisuusopettajan opintoihin liittyvinä opinnäytteinä valmistettuja naisen alusvaatteita 1940-luvun lopulta ja 1950-luvun alusta Hämeenlinnasta. Lisäksi mukana on tekijän henkilöhistoriaan liittyvä hänen 6-vuotiaana valmistamansa pannumyssy sekä vauvan peite vuodelta 1911 Etelä-Pohjanmaalta.	esineitä 6
Aino Naumasan (s. 28.6.1927) opiskeluun liittyvää arkistoaaineistoa Työkeskus Harjulan Ompeluammattikoulusta ja Ompeluopistolta lukukausina 1945–1947	Kolme arkistokotelo

MATERIAALI- JA TYÖVÄLINEKOKOELMAT

Ryjyn tekemisessä käytetty työväline.	esineitä 1
Rukinlapa, joka on valmistettu vuonna 1786 ilmeisesti Nokialla.	esineitä 1

SUOMEN KANSALLISPUKUKESKUKSEN KOKOELMAT

Säkylän naisen kansallispuku: liivihame, paita, esiliina, sukat, sukkanauhat, yksi sukkanauha, yksi pitkä nauha.	Yksi kansallispukukokonaisuus, johon kuuluu 7 osaa
Tuukkalan naisen muinaispuku	esineitä 1
Vehkalahden naisen kansallispuku, johon kuuluu hame, paita, liivi, esiliina, koru, päänauha, tasku ja kengät	esineitä 1
Jurvan naisen kansallispuku, johon kuuluu hame, liivi, kaksi paitaa, päänauhat (kolme eriväristä), vyötasku ja solki.	
Aino-puku, johon kuuluu liivihame ja paita.	1 Aino-puku, 3 kirjettä kopiona (yhteensä 14 sivua), 2 valokuvaa kopioituna, 1 lehtileikkeen kopio
Kansallispukuihin liittyviä muisteluksia tuli 38 luovuttajalta 26 eri paikkakunnalta. Valokuvia lähetettiin yhteensä 32 kpl.	arkisto 38 ja valokuvia 32
Urjalan naisen kansallispuku, johon kuuluu hame, paita, liivi ja kaksi tykkimyssyä.	Yksi kansallispukukokonaisuus, johon kuuluu 5 osaa

TAIDEKÄSITYÖN KOKOELMAT

Eeva-Liisa Kortelahden (s. 1945) elämäntyönään nypläyksen jatkuvalankaisella tekniikalla suunnittelema ja valmistamia uniikkeja pitsimalleja ja pitsiteoksia. Mallit on julkaistu vuosina 1975–2004 11 kirjana sekä erillisinä mallilehtinä suomeksi, englanniksi ja saksaksi, uusimmat myös japaniksi. Lisäksi yksi kirja on Kortelahden virkkausaiheinen kirja, jonka hän tuotti kirjasarjassaan ensimmäisenä. Tallennukseen liitetään esineisiin oleellisesti liittyvä kirjallisuus sekä arkisto- ja valokuva-aineisto, ks. liitteet. Mukana on myös haastattelunauhoja ja valokuvia henkilökunnan tutustumismatkalta Huittisiin Pitsi-Pirttiin vuodelta 2021.	arkistoaineistoa noin 0,6 hyllymetriä, dioja 34, esineitä noin 500, diskettejä 11, 1 valokuva-albumi
Ulla Lapiolahden Jyväskylän kansalaisopistolla 17.2.2023 pitämän kurssin aineisto. Museologian nykytallennusyhteistyö.	35 digikuvaa, arkistoaineistoa 5 asiakirjaa ja 2 WAV-äänitiedostoa
Ryjij Kullervo katkoo kapalovyönsä vuodelta 1935 ja luonnos. Valmistanut kansakoulunopettaja Herman Noponen.	esineitä 1 arkistoaineistoa 0,1 m
Tekstiilitaiteilija Helena Vaarin haastattelu ja kuvat Helena Vaarin Kangasniemen kirkkoon suunnittelemissa kirkkotekstiileistä.	Haastattelun äänite MP3-tiedosto, digikuvia 8 kpl ja asiakirjoja 2 kpl

VALTION KOTITEOLLISUUSMUSEON KOKOELMAT

Kotiteollisuustarkastaja Lauri Kuoppamäelle (vuoteen 1920 Mäkinen) kuulunutta arkistoaineistoa ja esineitä. Lauri Kuoppamäki toimi oman aikansa kotiteollisuusalan vaikuttajana sekä Suomen kotiteollisuusmuseon toiminnan käynnistäjänä.

arkistoon noin 77 kpl, esineitä 6, kuvia 22

Museokokoelmiin kirjattujen aineistojen käytöstä vuoden aikana kertovat seuraavat toimenpiteet

digitointi kuvaamalla tai skannaamalla	213
inventointia tehty pitkäaikaissäilytyksen jatkamiseksi	175
käytetty museon tapahtumassa	49
tutkijoiden käytössä	105
lainat toiseen museoon	5

Kokoelmien säilytystilojen, kuin myös kahden eri välivarastointitilan täytyminen, vaativat lisäpanostusta seulontaan, inventointiin ja poistoihin. 375 objektin tiedot poistettiin vuoden aikana kokoelmahallintajärjestelmästä. Tavoitteena on seuraavan vuoden aikana jatkaa samoja prosesseja ennakkoiden myös lähivuosien uuden kokoelmakeskuksen käyttöönottoa. Dynaamista kokoelmatyötä tarvitaan laadun parantamisen tiellä. Tutkitut ja hoidetut kokoelmat ovat myös käytettävät kokoelmat.

Nykyinen kokoelmanhallintajärjestelmä on ollut käytössä kolme vuotta. Yhteistyötä ohjelmiston käytön sujuvoittamisessa ja kehittämisessä on tehty edelleen tilaajan ja tuottajan kesken. Yhteistyötä on jatkettu myös Teamsin ajankohtaistapaamisina muiden museo-Yksään siirtyneiden museoiden kuten Turun ja Jyväskylän yliopiston tiedemuseon kanssa.

ARKISTOT JA KIRJASTO

Suomen käsityön museon arkistokokoelmien laajuus vuoden 2023 loppulla oli noin 181,5 hyllymetriä. Valokuvakokoelmissa on luetteloituna yhteensä 38 850 valokuvaa, joista vuoden 2023 kartunta on 48 kuvaa. Kuvien vähäinen kartunta johtuu osittain kokoelmahallintajärjestelmään otetusta uudesta toiminnasta, jossa valokuvia voidaan luetteloinnin no-

peuttamiseksi viedä järjestelmään objektiryhminä. Yksi objektiryhmä on tilastoissa yksi kuva. Samasta tilaisuudesta tai samaan valokuvakokonaisuuteen kuuluvat kuvat on mahdollista luetteloida yhtenä kokonaisuutena. Toiminta sujuvoittaa luettelointiprosessia huomattavasti. Etenkin digikameroiden myötä otettujen kuvien määrä on kasvanut melkoisesti, kun sitä vertaa aikaisemmin filmille otettuihin kuviin.

Museon valokuva-arkiston kokoelmia on viety Finnaan 1 366 kpl. Niiden viemistä Finnan hidastaa valokuvakokoelmien luetteloinnissa aikaisemmin vallinnut käytäntö, jonka mukaan kuvia digitoitaessa niistä tehtiin vain pieni reilun 100 kt:n katselukuva. Kuva on aivan liian pieni, joten kaikki vanhat filmille kuvatut kuvat on haettava arkistosta ja digitoitava uudelleen isompaan tiedostokokoon. Vanhat digikuvatkaan eivät välttämättä ole koon puolesta riittävän laadukkaita, sillä museon ensimmäisten digikameroiden aikana oli käytäntönä luettelointivaiheessa pienentää kuvien tiedostokokoa. Näin ollen kuvat eivät vieneet kohtuuttoman paljon tilaa.

Suomen käsityön museon arkiston kokoelmat jakaantuvat museon oman toiminnan kautta syntyneeseen aineistoon sekä ulkopuolisilta tulleisiin lahjoituksiin. Museon kokoelmiin luettelointiin viime vuonna 24 arkistoaineistoa tai valokuvia sisältävää lahjoitusta. 2023 toimintasuun-

nitelmaan kirjattu tavoite on toteutunut, sillä arkiston kokoelmiin aikaisemmin tulleita suuria lahjoituksia on saatu luetteloitua ja järjestettyä niille kuuluville paikoilleen pitkäaikaisäilytykseen.

Suomen käsityön museo kirjaston kokoelmiin on luetteloituna yhteensä 9 744 kirjaa, joista vuoden 2023 kartunta on 62 teosta. Kirjaston kokoelmat karttuivat vanhemman kirjallisuuden osalta etupäässä lahjoituksin. Kokoelmia täydennettiin myös henkilökunnan omien toiveiden mukaan uutuushankinnoilla. Kirjasto on käsikirjasto, joka on avoinna myös yleisölle toimiston virka-aikana ja etukäteen sovittaessa.

FINNA.FI JA EUROPEANA.EU

Suomen käsityön museosta lisättiin vuoden mittaan Finna-palvelun kautta saataville niin esineitä, valokuvia, arkiston piirustuksia kuin myös tekstiilitietokannan esimerkkejä. AV-aineistosta julkaistiin viitetiedot kasvivärjäysvideoista kolmella eri kielellä. Myös vuoden 2021 Pohjois-Karjalan käsityöläisten dokumentoinnista tehtyjen henkilöesittelyjen ja pidempien haastattelu- tai työesittelyvideoista julkaistiin viitetiedot.

Museo julkaisee Finna-palvelussa vain niitä aineistoja, joista on käytettävissä luettelointitietojen lisäksi digitaalinen kuvatiedosto. Vuoden 2023 lopussa verkossa oli julkaistuin yhteensä 5 715 objektin tiedot, mikä edusti 7,55 % museokokoelmia samana ajankohtana.

28.2.2023 Kansalliskirjaston kanssa solmitun Formula-palvelusopimuksen mukaan museon Finnassa julkaisemat esine-, valokuva- ja piirustusaineistot ohjataan jatkossa nähtäväksi myös Europeana.eu-verkkoalustalle. Europeana on Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Euroopan komission pitkäaikainen yhteinen hanke, jonka tavoitteena on lanseerausvuodesta 2008 lähtien ollut edistää eurooppalaisen digitaalisen kulttuuriperinnön saatavuutta ja käyttöä huviksi ja hyödyksi. Käsityön museon aineistot päivitetään pyynnöstä Europeanaan puolivuosittain. Ensimmäiset aineistot julkaistiin loppuvuodesta 2023.

Museon omaan Finna-näkymään (<https://skm.finna.fi>) vaihdettiin tuoreet temaattiset nostot kesä- ja joulukuussa. Kesäkuussa valokeilaan nostettiin valokuvia, jotka kertoivat museon toiminnan aloittamisesta Jyväskylässä 40 vuotta sitten, museon aivan ensimmäiset esinekokoel-mahankinnat sekä kansallispukujen mallipukukokoelma. Juuri ennen vuodenvaihdetta nostoina esiteltiin esinekokoelman päähineitä ja jalki-neita sekä Suomen Yleisen Käsateollisuusyhdistyksen tekstiilinäytteitä.

Museon skm.finna.fi -palveluun kirjautui ensimmäisenä kokonaisuena käytössäolovuonna 2 351 käyntiä, joiden aikana suoritettiin 19 952 toimintoa. Keskimääräinen vierailun kesto oli 3 minuuttia 51 sekuntia. Valtaosa käynneistä tapahtui Suomesta käsin, mutta palveluun tultiin myös (suuruusjärjestyksessä) Alankomaista, Yhdysvalloista, Ranskasta, Itävallasta, Kanadasta, Ruotsista, Saksasta, Venäjältä, Iso-Britanniasta ja Kiinasta. Katsotuihin tietueita olivat aiempaan tapaan ryijyt ja kansallispuvut. Katsotuin aineistotyyppi oli esineet.

YHTEISTYÖ MUIDEN MUSEOIDEN KANSSA

Valtakunnallista TAKO-työskentelyä jatkettiin kahdessa poolissa: Tuotanto, palvelut ja työelämä (pooli 4) ja Taide, oppi ja kokemus (pooli 6). Kokoelmakartta-sovellukseen päivitettiin kokoelmien kuvailutietoja ja vuosikartunnan raportointi tehtiin aiempien vuosien tapaan. Pooli 4:n toimintaa lähinnä seurattiin.

Muille museoille suunnatun kokoelmien käsityöaineistojen kyselyn aineiston läpikäyntiä jatkettiin vuoden mittaan vaihtelevissa työryhmissä. Kyselyn raportin valmistaminen jätettiin suosiolla seuraavaan vuoteen (2024), ja keskitettiin voimat aiheeseen kiinteästi liittyvän, marraskuussa pidetyn Onko tämän(kin) käsityötä -seminaarin järjestämiseen. Seminaarin tiedotusta suunnattiin sekä Suomen museoille että laajalle käsityöalan kentälle. Seminaari toteutettiin 9.11. hybridisti, eli Aalto2-museokeskuksen auditoriossa Jyväskylässä sekä striimattuna kaikille ilmoittautuneille eri puolilla Suomea. Käsityön olemusta ja käsitettä pohtivat seminaarissa lasitaiteilija ja lasinpuhaltaja Alma Jantunen, historiaelävöittäjä, käsityöbloggeri, tekniikan tohtori Katja Kuitunen, Turun yliopiston taidehistorian yliopistolehtori ja nykytaiteentutkimuksen dosentti, FT Katve-Kaisa Kontturi, KM, käsityömestari, pitsitaiteilija Tarmo Thorström, tekstiilitaiteilija TaM Raija Jokinen ja Itä-Suomen yliopiston käsityötieteen professori, dosentti, KT Sirpa Kokko.

Seminaarin oheisohjelmana toteutettiin 10.11. kiertoajelu, jolloin tutustuttiin Taito Keski-Suomen Taitokeskuksen toimintoihin, Konservointikeskuksen toimintaan ja tiloihin Salmirannassa sekä Vaajakoskella Design Pylysyn Showroomin ja Kirjansitomo Tomi Lappalaisen toimintoihin.

Seminaariin osallistui Aalto2-museokeskuksessa 48 henkilöä ja striimausta katsoi livenä 98 henkeä. Kaksi viikkoa jälkikäteen katsottavissa ollut tallennetta oli käyty ensimmäisen viikon aikana katsomassa 400 kertaa.

Palautetta seminaarista kerättiin jälkikäteen. Keskustelua käsityöstä pidettiin tärkeänä. Sisältöön löytyi monia ylistäviä kommentteja, mutta myös hyviä kehittämiskohteita 44 vastaajalta, kuten:

Mielenkiintoisia luennoitsijoita, kaikilla uusia näkökulmia. Herätti ajatuksia ja inspiroi tekemään itsekkin käsitöitä, edelleen. Kiitos.

Olisin kaivannut enemmän instituutioiden tai yksittäisten tutkijoiden näkemyksiä rajanvedosta taide-design-käsityö -akselilla. Tapahtumanne oli rupeama mielenkiintoisia ihmisiä selittämässä omia projektejaan. Mukava kokonaisuus, muttei tieto- & historiapläjäys, jota odotin.

Erittäin mielenkiintoinen päivä! Erityisesti lasinpuhallus kiinnosti. Katve-Kaisa Kontturin sekä Raija Jokisen esitykset suorastaan sykähdyttivät; mielenkiintoisia ja koskettavia yhteyksiä omiin töihinsä sekä ympäristönäkökulmiin (sen ympärille kannattaisi laajentaa seuraava seminaari!). Wau!!! Aikataulujen tarkkuus ja pitävyys seminaarissa suurta plussaa!

Kestävä kehitys ja museopalvelut

Yhdessä muiden Jyväskylän museopalveluiden museoiden, eli Keski-Suomen museon ja Jyväskylän taidemuseon kanssa jatkettiin kirjaimella ylös ja käymällä lävitse kestävän kehityksen linjauksia YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelmaa Agenda 2030 ja Jyväskylän kaupungin kestävän kehityksen ohjelmaa noudattaen. Kehittyvä ja päivittyvä ohjelma valmistui.

SIDOSRYHMÄYHTEISTYÖ

Yhteistyötä Suomen Käsityön Ystävät ry:n kanssa jatkettiin hallitusjäsenyyden ja kesästä alkaen myös hallituksen sihteerin tehtävien muodossa. Tammikuussa kaksi amanuenssia ja konservaattori vierailivat Ulvilassa Suomen Käsityön Ystävät Oy:n toimitiloissa tutustumassa yrityksen toimintaan sekä tiloissa vielä oleviin aineistoihin, niiden eri museoihin sijoittamista silmällä pitäen. Ulvilasta tuotiin Jyväskylään 16 diakansiota. Diat puhdistettiin museon vapaaehtoisten Museokumppaneiden avustuksella, ja skannattiin omana työnä sekä museon harjoitte-

lijoiden toimesta. Kuvien ryijymalleista saatiin julkaistavaa täydennystä museon tekstiilitietokantaan. Yhdistyksen kuvien käyttöoikeudesta allekirjoitettiin sopimus Suomen Käsityön Ystävien kanssa 23.5.2023.

Virkki-säätiö yhteistyö

Museon ja Tyyne-Kerttu Virkki -säätiön välinen yhteistyö jatkui. Museon edustaja on mukana säätiön hallituksessa. Virkki-kotimuseon toiminta on aktivoitunut korona-ajan hiljaiselon jälkeen. Säätiö on palkannut tuntiperusteista henkilökuntaa ylläpitämään ja kehittämään kotimuseon toimintaa ja tiedonvälitystä. Virkki-säätiön toteutti maaliskuussa 2023 järjestetyn seminaarin ”Kohti kestävästä kehitystä – tekstiilin tarina uudistuu”. Johtava konservaattori vieraili huhtikuussa Virkki-museossa ennaltaehkäisevän konservoinnin neuvontakäynnillä.

Taitoliitto

Monipuolinen yhteistyö Taitoliiton kanssa jatkui. Yhteinen käsityöalan merkityksen esille tuominen ja yleisölle esittäminen on sekä Taitoliiton että museon toiminnan perusta. Käsityöalan toimijoina tiivis yhteistyö nivoutuu monipuolisesti yhteen muun muassa Museoviraston Elävän perinnön käsityöringintoiminnassa, jossa molemmat ovat olleet alusta saakka (2015).

Maija Tuomi
Suomen Käsityön
Ystävät ry:stä
esittelee Kirsti
Ilvessalon
suunnitteleman
Kirkonkylä ryijyn
piirustusta.

Taito Keski-Suomi

Yhteistyö Taito Keski-Suomen kanssa on jatkuvaa, ja museon edustaja on mukana yhdistyksen hallituksessa. Vuonna 2023 oli Taito Keski-Suomen toiminnassa muutosten aikaa toiminnanjohtajan jäädessä eläkkeelle ja väliaikaisesti hallinnollinen vastuu siirtyi yhdistyksen hallitukselle. Toiminnallisista muutoksista tehtiin rankkoja päätöksiä, kun museon vieressä vuodesta 2000 lähtien sijainnut Taito Shopin toiminta päätettiin lopettaa kevään 2024 aikana.

Käsityöteemoja Elävän perinnön kansalliseen luetteloon

Keväällä 2023 käynnistyi kolmas haku Unescon Elävän perinnön kansalliseen luetteloon (aiemmat haut 2017 ja 2020). Suomen käsityön museo oli yhtenä esittäjänä yhteistyössä monien muiden käsityöalan toimijoiden kanssa neulomisen, luonnonväreillä värjäämisen ja pärekorin valmistuksen saamiseksi mukaan kansalliseen luetteloon. Museo vastasi hakemuksissa erityisesti kysymyksiin, kuka vastaa taidon ja tiedon tallentamisesta tuleville sukupolville ja kunkin käsityötaidon merkityksessä kädentaitojen kentällä.

Museo oli keväällä 2023 mukana arvioimassa kahdeksaa muuta käsityötaitoihin liittyvää hakemusta, joiden esittämisessä museo itse ei ollut mukana. Arvioitavat hakijat olivat: Kainuun peilikäs, kultasepäntyo, käsinsaha eli Kinnaskosken saha, luutaperinne Kempeleessä, moottorisahaveisto, puuveneen korjaus, raumalainen pitsinnypläys ja riukuaidan rakentaminen.

Syksyllä opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi yhteensä 22 uutta kohdetta Elävän perinnön kansalliseen luetteloon, joista yhdeksän oli käsityötaitoihin liittyvää; Kainuun peilikäsen kutominen, raumalainen pitsinnypläys, kultasepäntyo, moottorisahaveisto, puuveneen korjaus, perinteisen riukuaidan rakentaminen, neulominen, luonnonväreillä värjäminen sekä pärekorin valmistus

Kansalliseen luetteloon hyväksyminen tuo käsityötaidoille näkyvyyttä ja tunnettuutta. On myös tärkeää huomioida niin sanotut uhanalaiset käsityötaidot.

Mediassa oli tuotu esille tarve auttaa Ukrainaa säiden kylmentyessä talven tullessa. Tästä syntyi idea suunnitella ja valmistaa pienikokoisia kamiinoita Ukrainan kriisiolosuhteisiin. Kuva Juha Varis.

DOKUMENTOINTI JA TALLENNUS

Nykytallennusyhteistyö ja ajankohtaiset teemat

Kriisistä Kriisiin – Ukraina käsillä

Kevään 2020 jälkeen maailma on elänyt monin tavoin poikkeuksellista aikaa. Suomen käsityön museo aloitti poikkeuksellisen ajan tallentamisen verkkokyselyllä käsillä tekemisen näkökulmasta. Vuonna 2020 aloitetun Covid19-pandemian käsityölliseen toimintaan liittyvän keruun jälkeen maailman tilanne muuttui edelleen. Hyökkäyssota Ukrainaan lisäsi huolia ja ihmisten tarvetta jotain konkreettisesti käsin. Molempiin kriiseihin liittyvät aineistonkeruut ja kyselyt on toteutettu Museoviraston Elävän perinnön Käsityörinkitoimijoiden kanssa verkkoalustoilla koronakasityo.muistele.fi ja kasilla.muistele.fi/ukraina/. Molempiin kriiseihin ja epävarmuuden aikaan liittyviä tuntojaan tekoja on ollut mahdollista jakaa kirjoituksin ja kuvin. Kirjoitusten ja kuvien myötä ihmiset kertoivat, kuinka käsityöt ja käsillä tekeminen on toiminut konkreettisenä auttamisen välineenä.

Ukrainan sota jatkuu edelleen. Vuonna 2023 postauksia tuli sivustolle 15. Kirjoituksissa on kerrottu yksittäisistä käsitöistä ja suuremmista

hankkeista. Yhtenä suurempana hankkeena muistele.fi/ukraina -alustalle kirjoitettiin Lappeenrannan LUT -yliopiston hankkeesta. Syksyllä 2022 huomattiin uusia tarpeita, kun ukrainalaisten kaupunkien ja kylien infraa oli tuhoutunut. Talvi oli tulossa, oli saatava lämpöä ja sähköä yhä suuremmalle joukolle. Rahaa kerättiin aggregaatteja varten. Monien tahojen yhteistyönä organisoitui vuoden 2022 lopulla laaja lämmitys- ja ruuanlaittokamiinoiden suunnittelu ja toteutus, joka laajeni vuoden 2023 alussa. Yksi aktiivinen toimija oli LUT-yliopisto Lappeenrannassa. Tekniikan alan opiskelijoilla oli tarve oppi käytännön työskentelyä mm. hitsausta ja suunnittelua, näin moni tarve yhdistyi tarvittavien kamiinoiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Kamiinoiden myötä syntyi hieno yhteistyökuvio, jonka avulla saatiin suunniteltua prototyypiset piirustukset jaettavaksi hyväntekeväisyyskäyttöön. Opiskelijoiden ohella metallialan yritykset tekivät lahjoitusvaroilla piirustusten mukaan lisää kamiinoita toimitettavaksi eteenpäin.

Ukrainan sodan jatkuessa myös kirjoitusten keruu alustalle jatkuu.

MUSEOLOGIAN OPPIAINEYHTEISTYÖ

Museo on tehnyt yhteistyötä Jyväskylän yliopiston museologian oppiaineen opettajien ja opiskelijoiden kanssa jo 1990-luvulta lähtien. Tallennusharjoitus suoritetaan oppimistehtävänä museologian kokoelmatyökurssilla ja sen voi suorittaa yksin tai ryhmätyönä. Tallennusharjoitus valmentaa opiskelijoita yhteen museoiden perustöistä, ilmiöiden tallentamiseen.

Yhtenä Jyväskylän museoista, Suomen käsityön museo tarjoaa valmiita aiheita opiskelijoille, joista he voivat valita mieleisensä tai ehdottaa uusia. Suomen käsityön museon harjoitustehtävien aiheet ovat yleensä joko kokoelmalähtöisiä, näyttelyihin liittyviä tai niiden avulla halutaan valottaa käsi- ja taideteollisuusalan uusia esiin ponnahtavia ilmiöitä. Harjoituksen tekemiseen kuuluu kolme vaihetta: tallennussuunnitelman laatiminen, materiaalin keruu ja tallennus ja raportointi. Aineistosta esitellään kuvallinen tiivistelmä museon hallinnoimalla Museologian nykytallennus-nettisivustolla museonayttely.fi/nykytallennus. Kertyvä aineisto tallennetaan kokonaisuudessaan museon kokoelmiin.

Yhteistyö tallentajien kanssa alkoi tapaamisella joulukuussa 2022. Vuonna 2023 valmistui kolme museologien tekemää tallennustyötä. Kukin työ täydentää osaltaan käsityökentän laajan toimialan esittelyä.

Museologien kanssa tehtävä yhteistyö tukee omalta osaltaan museon tekemää aineettoman kulttuuriperinnön tallennustyötä ja marraskuussa 2023 uudet tulevan vuoden tallennusteemat esiteltiin museologeille.

Valmistuneet tallennustyöt 2023

Soitinpaja JaSeSoi

Tallennustyöryhmä Paul Helminen, Henrik Tornberg ja Joonas Niemi tallensivat soitinrakentajamestari Ari-Pekka Paasonen kielisoitinten valmistusprosessia, sekä hänen yrityksensä Jasesoi toimintaa. Jo kolmekymmentä vuotta alalla toiminut Paananen valikoitui tallennettavaksi juuri kokemuksensa perusteella. Paasonen kertoi soitinten rakentamiseen liittyvistä työvaiheista, esitteli toimitilojaan ja kertoi suhteesta omaan työhönsä. Paasonen valmistaa pajallaan kielisoittimia, lähinnä akustisia kitaroita ja mandoliineja. Lisäksi hän myös korjaa asiakkaiden soittimia. Paasonen soitinrakentajan ura alkoi vuonna 1991, kun hän pääsi opiskelemaan Ikaalisten Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen. Musiikki on aina ollut lähellä Paasonen sydäntä. JaSeSoi-yritys perustettiin vuonna 1994. Paasonen kertoo alan vaativan jatkuvaa kouluttautumista ja työssä oppimista. Soitinrakentajamestarin arvo Paasosella on ollut vuodesta 2008.

Luonnonvärien elävä, kehittyvä ja kestävä kulttuuriperintö – Ulla Lapiolahti

Ulla Lapiolahti pohtii: *”Väri on mulle muutenkin tärkeää, ja luonnonvärien värihän ei ole koskaan yksi väriaine, vaan siellä on monta väriainetta. Yhdestä kasvista voi olla vaikka 30, ja siitä tulee ehkä se rikkaus.”* Ulla Lapiolahden laajasta käsityöllisestä toiminnasta valikoitui tallennuksen kohteeksi ajankohtainen luonnonväriaineiden monipuolinen hyödyntäminen. Tekstiilitaiteilija ja suunnittelija Lapiolahden työskentelyn läpileikkaava ajatus käsillä tekemisessä on vihreät ja kestävät arvot. Tallennusharjoituksen tekijä Heli Pitkänen tutustui helmikuussa 2023 Lapiolahden kurssiin Jyväskylän kansalaisopistolla, jossa Lapiolahti opetti kankaankuviointia maaväreillä. Opetuksessaan Lapiolahti pyrkii kasvattamaan ekologista tietoisuutta, mutta saarnaamista hän välttää; on parempi, jos pyrkimys kestävyteen tulee sisältäpäin, jokaisen omasta työskentelystä. Lapiolahti kertoi, että jo opiskeluaikana värjäminen ja luonnonvärit veivät mennessään. Tekstiilitaiteen ja -suunnittelun rinnalla Lapiolahti työskentelee opettajana sekä ammatillisen koulutuksen että vapaan sivistystyön parissa.

Pirjo Järvi, Jyväskylän kaupunginteatterin puvustonhoitaja

Siiri Rantala ja Päivi Kesänen aloittivat museologian kokoelmatyökurssin syksyllä 2023. Ryhmäläisillä oli tarve saada tallennusharjoitus tehtyä mahdollisimman pian, vuoden 2023 loppuun mennessä. Sopivasti museossa oli pohdittu, että olisi tärkeää dokumentoida Jyväskylän kaupunginteatterin puvustonhoitaja Pirjo Järveä ennen hänen eläkkeelle jäämistään. Yli 40 vuoden uskomaton työura puvustamon ja ompelimon eri tehtävissä päättyisi vuoden 2024 alussa. Järvi olisi viimeinen Aallon suunnitteleman Jyväskylän kaupunginteatterin teatterirakennuksen alkuperäisistä työntekijöistä. Omalle ammatilleen omistautunut Järvi piti taiteellisen vision ja teknisen toteutuksen mahdollisuuksien yhteensovittamista usein haastavana. Työn parhaimpina puolina hän piti vaihtelevuutta. *”Yksikään päivä ei ole samanlainen kuin muut ja kaikki työstettävät projektit ovat keskenään erilaisia”*, Järvi kertoi. Eläkkeelle jäädessään Järvi kertoo yrittävänsä päästä irti ammattiminästään, mutta myöntää välillä teatterissa käydessään katselevansa ammattilaisen silmällä pukujen helmoja ja saumoja, varsinkin silloin, jos näytelmän tarina ei täysin imaise mukaansa.

Museon oma Nykydokumentointi – Käsi- ja taideteollisuusalan toimijoiden tallennustyö

Suomen käsityön museo on seurannut koko toimintansa ajan eli 1900-luvun alusta saakka eri puolilla Suomea harjoitettavaa käsityöläisyyttä ja käsityöammatteja. Käsityöläisten toimintaan on peilautunut mm. eri alueilla saatavilla olevat materiaalit ja tekniikoiden hallinta. Kulttuuri- vaihto on ollut aina vahvaa. Osin läntiset ja itäiset käsityötekniikat ja materiaalit poikkesivat toisistaan laajemmin vielä toiseen maailmansotaan saakka.

Suomessa käsityökulttuurin muutokseen ja yhtenäistymiseen vaikuttivat esimerkiksi siirtokarjalaisten maassamuutto, nopea kaupungistuminen sekä lehtien ja tiedotusvälineiden kautta välittyneet kansalliset ja kansainväliset vaikutteet, kuten ohjeet ja mallit. Internet ja sosiaalisen median eri sovellukset ovat nopeuttaneet kahden viimeisen vuosikymmenen käsityökulttuurin muutosta. Mallit ja uudet innovaatiot ovat olleet nähtävissä lähes ajantasaisesti eri puolilla maailmaa.

Alueelliset erot tulevat ilmi poikkeavina alueellisina toimintaympäristöinä. Museolla on jatkuvaa havainnointia käsityöalan yrittäjien toiminnallisista eroista eripuolilla Suomea. Yhtenä kysymyksenä on, miten muuttovoittoisten alueiden käsityöhön ja muotoiluun liittyvät toiminnot eroavat valtakunnallisesta linjasta, vai erovatko. Alueelliset erot jäävät monesti laajojen valtakunnallisten tulevaisuusvisioiden varjoon. Materiaalia kartutettiin edelleen vuonna 2023, vaikka ns. alueellista kenttätöitä ei tehty.

Itä-Suomen ja Pohjois-Karjalan alueen käsityöyrittäjien tallennuksessa vuosina 2021 ja 2022 kertyneen aineiston käsittely jatkui vuonna 2023. Käsityöläisten esittelyt ja videot tullaan julkaisemaan Craftstories-alustalla vuonna 2024.

Tekstiilitaiteilija Melissa Sammalvaara, Helsinki

Joulukuussa 2023 museon henkilökuntaa vieraili tekstiilitaiteilija Melissa Sammalvaaran työhuoneella Helsingin Herttoniemessä sekä hänen yksityisnäyttelyssään, Luonto lähellä, joka oli Lönnrotinkadulla Yö Galleriassa. Sammalvaaran haastattelu videoitiin tulevaa, vuonna 2025 toteutettavaan ryijynäyttelyä varten. Kuvaajana oli Kari Toiviainen.

Sammalvaara valmistui Aalto yliopistosta tekstiilitaiteilijaksi vuonna 2019. Opinnot hän aloitti sisustussuunnittelun puolelta, mutta pehmeät materiaalit ja tekstiili vetivät pian puoleensa. Luonto ja sen myötä kes-

tävät arvot ohjaavat Melissan työskentelyä. Kuosisuunnittelijana työskennellessään Sammalvaara pohti omaa osuuttaan pikamuodin tuotannossa ja ilmastoon liittyvissä kysymyksissä. Kuosisuunnittelun parissa työskennellessä ei ns. omien kuosien tulevaa käyttöä pystynyt täysin hallinnoimaan, Sammalvaara päätti suuntautua taiteelliseen työskentelyyn, taidetekstiileihin ja ryijyihin.

Koska erilaiset materiaalit ja tekniikat olivat kiinnostaneet häntä aina, myös ryijyjen oli oltava omannäköisiä. Lyhyessä ajassa Melissan työt ovat saaneet näkyvyyttä niin yhteis- kuin yksityisnäyttelyiden myötä. Ominta-keinen ryijyjen ja tekstiilien valmistustekniikka takaa sen, että Melissa voi ottaa työnsä – pohjakankaan ja ison kassillisen lankoja – mukaan niin taiteilijaresidensseihin koti- ja ulkomailla, mökille tai vaikka näyttelytiloihin. Tärkeä työkaveri, Mir-koira, on myös mukana lähes kaikkialla missä Sammalvaara liikkuu.

Tällä hetkellä Sammalvaaran teoksille on tunnusomaista materiaalien kirjo. Kun teoksen näkee, sen voi myös tuntea: onko kyseessä rahkasammal, naava vai merilevä, siihen voi ohjata teoksen nimi tai katsojan silmä.

Melissa Sammalvaara kertoo lisää työstään ja taustoistaan tulevassa Ryijy. Nyt. -näyttelyssä vuonna 2025.

Melissa Sammalvaara esittelee nurjalta puolelta opiskeluaikanaan kutomaansa ryijyä.

Käärijä – ja Cha cha cha -ilmiö, kevät 2023

Moni käsityöharrastaja inspiroitui kevään 2023 aikana Suomen euroviisuedustaja Käärijän musiikista, sekä uniikista kaalimatoboleroista. Sen myötä moni suunnitteli itselleen, läheisilleen tai jopa lemmikkieläimilleen Käärijä-teemaisen asun eri materiaaleista ja tekniikoista. Käärijä (Jere Pöyhönen) innosti myös soveltamaan teemaa moniin muihin käsityötekniikoin valmistettuihin tuotteisiin, kuten koruihin, maskotteihin sekä tietenkin ruokiin, leivonnaisiin ja juomiin. Vihreä oli yksi pääväreistä, mutta show-esitykseen kuuluneiden tanssijoiden esiintymisasujen pinkki oli yksi suosikkiväreistä. Käärijästä muodostui kevään 2023 iso ilmiö.

Kun Euroviisut ja 9.5. semifinaalipäivä lähestyi, myös innostus lisääntyi. Käsiyöllisestä innostuksesta kirjoitettiin monissa julkaisuissa ja lehdissä. Sosiaalisen median käsityöryhmissä Facebookissa ja Instagramissa jaettiin Käärijä-aiheisia postauksia siitä mitä oli tehty. Juuri ennen 13.5. ollutta Eurovision Song Contest -laulukilpailujen finaalia Suomen käsityön museon uutiskirjeessä (11.5.) pyydettiin ihmisiä lähettämään kuvia tuotoksistaan seuraavasti:

Kaupoista on käyneet käärijänvihreät langat vähiin ja paikoittain myyty jopa eioota, kun Käärijän Cha cha cha villitsee kuuntelijoita. Suomen käsityön museo kerää valokuvia ja tarinoita käsityöistä, joita on tehty Käärijään ja Euroviisuihin 2023 liittyen. Lähetä kuvat ja tarinat meille museoon tallennettavaksi osaksi suomalaisen käsityön kudetta. Kerro meille mikä Käärijässä innoitti sinut tarttumaan käsityöihin, ja miten käsityön tekeminen sujui. Muista liittää mukaan myös yhteystietosi. Tarinat ja kuvat voi lähettää sähköpostitse.

Tämä ja museon Facebookissa sekä Instagramissa olleet postaukset innoittivat ihmisiä lähettämään kuvia museolle omista Käärijään ja Euroviisuihin liittyvistä käsityöistä. Instagramin julkaisuun tuli tykkäyksiä 235 (17.5. mennessä) ja Facebookiin 171 tykkäystä, 12 kommenttia ja 113 jakoa. Jakoja oli todellakin poikkeuksellisen paljon. Museolle kuvan lähettäneitä on ja lyhyen tekstin museolle lähetti 23 tekijää.

Lisätaustoitukseksi tallennukselle keräsimme lehtiartikkeleita ja pukusuunnitteluun liittyvät tiedot. Käärijän limenvihreän boleron ja asustuksen suunnitteli työryhmä. Tiimiin kuuluivat stylisti Vesa Silver, pukusuunnittelija Elina Lario ja muotisuunnittelija Teemu Muurimäki. Puvun huomiota herättävin osa on bolero, jonka vihreät hihat näyttävät muovilta, mutta ne on valmistettu luonnonmateriaalista, eli vihreästä lampaan kiiltoonahasta. Vihreät boleroihhat ompeli yleisradion ompelija Jaana Björklund.

Suomen edustaja Käärijä teki viisuhistoriaa sijoittumalla toiseksi kappaleellaan Cha Cha Cha. Käärijä sai finaalissa yhteensä 526 pistettä, voittajan eli Loreenin Tatoon pistemäärän ollessa 583. Suomi sai puhelinäänestyksessä (yleisö) eniten pisteitä.

"Kun lapseni näkivät ekan kerran Käärijän esityksen, he alkoivat tanssimaan cha cha cha tahtiin. Netistä näkyi fanien tekemiä Käärijän boleroita, pakkohan ompelijaäitinä yrittää kans tehdä omille lapsille bolero. Päivän päähkäilin, kuinka sen toteutan, ja illalla leikkasin ja ompelin kerralla valmiiksi. Sen jälkeen kaikki kolme vanhinta lasta 6v, 4v ja 3v tanssivat cha cha chaata vuoron perään bolero päällä." Kuva Ella Pannula.

7. TIETOPALVELU

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEON tekstiilitietopalvelu vastasi asiakkailta pääosin sähköpostitse tulleisiin käsityöaiheisiin kysymyksiin keskimäärin 20 kertaa kuukaudessa. Tiedustelujen määrässä oli lukumääräisesti edelliseen vuoteen verrattuna laskua, vaikka yleisesti ottaen tietopalvelun käyttö ja asiakasprofiili on pysynyt hyvin samanlaisena kuin edellisinä vuosina. Miesasiakkaiden ja opiskelijoiden määrässä oli pientä kasvua, vaikka suurin osa kysymyksistä tulikin edelleen naisilta. Syys- ja marraskuu olivat tiedustelujen lukumäärällä mitattuna vuoden vilkkaimpia kuukausia. Vähiten kysymyksiä tuli joulukuussa.

Kysymykset koskivat, kuten ennenkin, suurimmaksi osaksi tekstiilien mallin ja suunnittelijan tunnistamista sekä ajoitusta. Kyselyjen kokonaismäärään suhteutettuna mallintunnistamiseen liittyviä tiedusteluja oli noin 60 %, joka oli noin 10 % edellisvuotta vähemmän. Muita tekstiileihin liittyviä kysymyksiä – kuten arvon tiedustelua, historiaan, tekniikkaan ja vaatteisiin liittyviä kysymyksiä – oli kokonaismäärästä noin 23 %, missä on 10 % kasvua aikaisempaan vuoteen verrattuna. Muuhun käsityöhön ja museotoimintaan liittyvien aiheiden kysymykset kattoivat noin 17 %. Muita aiheita koskevilla kysymyksissä korostuivat käsityötä koskevan tiedon ja (tutkimus)aineistojen saatavuus, aineistojen lahjoittaminen museon kokoelmiin sekä museon Finnassa julkaisemat aineistot.

Tekstiileihin liittyvistä tunnistus- tai muista kysymyksissä asiakkaiden mielenkiinto keskittyi erityisesti erilaisiin seinävaatteisiin. Ryijyjä koskevia kysymyksiä esitettiin enemmän kuin edellisenä vuonna, ja ne kattoivat 65 % kaikista tekstiilimallien tunnistusta koskevista kysymyksistä. Täkänöistä puolestaan tiedusteltiin huomattavasti aikaisempaa vähemmän (n. 8 %). Myös muut seinätekstiilit (kuva- ja kuultokudokset ja raanut) kiinnostivat tekstiilitietopalvelun asiakkaita (yhteensä noin 8 %), ja erilaisia mattoja koskevia kysymyksiäkin tuli tänä vuonna edellistä vuotta enemmän (7 %).

Valtaosa asiakaskysymyksistä saapui suoraan tekstiilitietopalvelua hoitavan amanuenssin sähköpostiin, mutta yhä enemmän myös tietopalvelun omaan sähköpostiin [craftmuseum.tietopalvelu@jyvaskyla.fi] sekä museon infoon, josta kysymykset välitettiin edelleen vastattavaksi.

Sähköisten kanavien lisäksi tärkeänä näyttäytyy yhä myös mahdollisuus saada yhteyttä tietopalveluun puhelimen/tekstiviestin välityksellä.

Tekstiilitietopalvelun asiakkaat ovat valtaosaksi yksityishenkilöitä, mutta museo teki yhteistyötä myös alan ammattilaisten ja keräilijöiden kanssa. Tietopalveluun otettiin vuoden aikana yhteyttä laajalti ympäri Suomea sekä myös ulkomailta, esimerkiksi USA:sta, Saksasta ja Norjasta.

Museon kokoelmanhallintajärjestelmä Simoon upotettua tekstiilitietokantaa täydennettiin vuoden aikana eri lähteistä, esimerkiksi tietopalvelun asiakkailta, museon omista kokoelmista ja Suomen Käsityön Ystäviltä saaduilla kuvilla ja tiedoilla. Vanhoihin tekstiileihin erikoistuneen ammattilaisen Joonan Sormusen sekä Suomen Käsityön Ystävät ry:n kanssa mallien käytöstä myös sovittiin kirjallisella sopimuksella.

Tietokantaan lisätyt tiedot edustivat asiakkaita eniten kiinnostavia tekstiilityyppejä, ryijyjä, takanöitä ja karvalankamattoja. Vuoden 2023 loppuun mennessä tietokantaan oli tallennettu tiedot 4 108 tekstiilistä. Ryijyjä näistä oli 3 575 kpl (lisäystä aiempaan 105 kpl), matoiksi merkittyjä 190 kpl (lisäystä 53 kpl) ja takanöitä 343 kpl (lisäystä 25 kpl).

Finna.fi -palvelussa avatun julkisen kokoelmatietokannan kautta asiakkaiden tavoitettavissa olleista 288 mallista ryijyjä tai ryijymattoja oli 177, karvalankamattoja 54 ja takanöitä 57 kpl. Tekstiilitietokannan aineistoa julkaistaan vain Finna-palvelussa. Aineiston siirtymättömyys Europeana-alustalle varmistettiin kokoelmahallintajärjestelmään räätälöidyllä teknisellä ratkaisulla.

Ryijytietojen lähipalvelu ”Ryijykioski”, toteutettiin vuoden aikana keran, museon syntymäpäivätilaisuudessa 16.6.2023. Museon luentosaliin pystytetyssä Ryijykioskissa vieraili parin tunnin aikana 13 asiakasta, joille tarjottiin tietoa niin ryijymalleista, tiedon etsimisestä kuin ryijyjen konservoinnistakin. Ryijykioski oli mukana myös Helsingissä Taitoliiton Craftcornerissa järjestämässä ryijyillassa 12.4.2023, ja tarjosi siellä muutaman tunnin ajan sekä konservointitietoa että mallintunnistusta. Ryijykioskin roll up -mainos oli esillä museon 9.11.2023 Aalto2-museokeskuksessa järjestämässä käsityöaiheisessa seminaarissa.

8. KANSALLISPUKUKESKUS

SUOMEN KANSALLISPUKUKESKUKSESSA TYÖSKENTELEE kaksi vakituista työntekijää: kansallispukukonsultti Taina Kangas ja kansallispukuamnuenssi Marja Liisa Väisänen.

PUKUTUTKIMUS

Kansallispukukeskuksen tärkeä tehtäväalue on pukututkimus ja etenkin aiemmin koottujen kansallispukumallien perinnepohjaisuuden tarkistaminen. Vuoden 2023 aikana erilaisia pukuhankkeita on ollut vireillä ja tutkimuksen alla lukuisia. Myös uusia pukutarkistuksia koskevia tiedusteluja on ollut useita, joten pukututkimus työllisti edelleen runsaasti vuoden aikana. Kuluneen vuoden aikana aloitettiin mallipukujen valmistus kahden eri pukuprojektin osalta eli Rauman seudun sekä toisena Viipurin seudun naisten kansallispukujen.

Vuoden aikana jatkettiin myös Akaan seudun pukutarkistukseen liittyvän röijyn kaavasarjojen laatimista kansallispukukonsultin ohjauksessa. Samalla tarkistettiin pukuun kuuluvien paidan ja liivin kaavasarjonnat, jotta eri vaatekappaleiden kaavakoot vastaavat kaavoitukseltaan toisiinsa. Sovituskokeilujen testaus toteutettiin Imatralla T:mi Soja Murron työhuoneella. Paikalla oli myös tilaajayhteisön edustaja Hilu Toivonen-Alastalo.

Rauman seudun naisen kansallispuvun tarkistus

Rauman seudun naisen pukutarkistushankkeen kokonaissuunnitelma puvulle hyväksyttiin vuonna 2019. Mallipuvun valmistus eteni vuoden 2023 aikana erilaisten materiaali- ja työtapakokeilujen osalla. Tekijöiden kanssa on käyty tutkimusmatkoilla Rauman ja Satakunnan museoissa sekä Vantaan kokoelma- ja konservointikeskuksessa.

Viipurin seudun naisen kansallispuvun kokoaminen

Viipurin seudun uudelle naisen pukumallille hyväksyttiin kokonaissuunnitelma vuonna 2020. Puvun tilaajayhteisö on Viipuri-Säätiö. Mallipu-

kujen tekijöiden kanssa on käyty tutkimassa sekä Lahden historiallisen museon kokoelmissa olevia puvun esikuva-aineistoja että Vantaan kokoelma- ja konservointikeskuksessa.

TUTKIMUSKÄYNNIT

Kuluneen vuoden aikana kansallispukukonsultti teki useita tutkimuskäyntejä Museoviraston keskusvarastolle Vantaan kokoelma- ja konservointikeskukseen, Lahden museoiden kokoelmakeskukseen Lahdessa, Rauman museoiden kokoelmakeskukseen Raumalla ja Satakunnan museon kokoelmiin Porissa. Museoviraston kanssa on sovittu, että kansallispukututkimuksiin liittyvät esineiden tutkimuspyynnöt hoidetaan Suomen kansallispukukeskuksen kautta.

Vuoden 2023 aikana tehdyt tutkimuskäynnit liittyivät pääasiassa Rauman seudun pukutarkistushankkeeseen sekä Viipurin seudun uuden

Pukututkimusta Vantaan kokessa.

pukumallin kokoamishankkeen. Mukana ovat olleet myös puvun asian-
tuntijat, mallipukujen valmistajat ja tilaajayhteisöjen edustajat. Tällöin
on mm. vertailtu erilaisia käsinkudottujen kankaiden kudontakokeiluja
sekä rakenneratkaisuja esikuvuihin. Lisäksi on tutkittu vaatekappaleiden
kaavoituksia erilaisten sovituskokeilujen avulla.

Edellisenä vuonna aloitettuja Rautu-Sakkolan, Pielisen-Karjalan ja Kä-
kisalmen naisen kansallispukutarkistuksiin liittyvien pukujen esikuva-
aineistojen kartoituksia ja tutkimista jatkettiin.

KANSALLISPUKURAATI

Kansallispukuraati kokoontui vuoden aikana yhden kerran. Toukokuun
kokoukseen oli mahdollisuus osallistua joko paikan päällä tai etäyhteyk-
sin.

Raadin jäsenet toimikaudella 2023–2025 ovat puheenjohtaja Ritva Hän-
ninen, Taina Kangas, joka hoitaa sihteerin tehtäviä, Seija Johnson, Jaa-
na Kataja, Minna Koskinen, Maria Lindén, Eija Mendelin, Aila Nieminen,
Inga Pihlhjerta, Sari Tauriainen, Marjo Vainio ja Marja Liisa Väisänen.

Raati sai käsiteltäväkseen yhden pukutarkistuspyynnön sekä yhden uu-
den kansallispukumallin kokoamispyynnön. Raati käsitteli meneillään
oleviin kansallispukutarkistuksiin ja uuden pukumallin kokoamiseen
liittyviä asioita.

Raati osallistui perusnäyttelyuudistukseen liittyvään konseptointityöpa-
jaan, jossa selvitettiin Suomen kansallispukukeskuksen tärkeän sidos-
ryhmän toiveita, näkemyksiä ja huomioitavia asioita Kansallispukukes-
kuksen uutta perusnäyttelyä suunniteltaessa.

YHTEISTYÖ SIDOSRYHMIEN KANSSA

Kansallispukukeskus jatkoi aktiivista yhteistyötä kansallispukualan si-
dosryhmien kanssa. Näistä tärkeimpiä ovat Föreningen Brage, Suomen
Kansallispukujen Ystävät ry jäsenjärjestöineen, Suomen kansallispuku-
yhdistys Raita ry, Suomen Perinnetekstiilit Oy sekä yksityiset kansallis-
pukujen valmistajat ja kansallispukukurssien opettajat.

Yhteistyötä sidosryhmien kanssa tehtiin tapahtumissa ja Kuja-näytte-
lyissä sekä osallistamalla Suomen Kansallispukujen Ystävät ry:n halli-
tuksen kokouksiin.

Kuluneen vuoden aikana tehtiin runsaasti yhteistyötä eri pukuprojek-
teihin kuuluvien tilaajayhteisöjen kanssa: Akaan seudun pukutäyden-
nyksen tilaajayhteisönä Akaa-Seura, Viipurin seudun uuden pukumallin
tilaajayhteisönä Viipuri-Säätiö ja Rauman seudun pukutarkistuksen ti-
lajana on Rauman Kalevalaiset Naiset.

Oriveden pukutarkistuksen tilaajayhteisönä Taito Pirkanmaa

Suomen Kansallispukujen Ystävät ry:n kanssa aloitettiin uudelleen
kansallispukualan toimijoille tarkoitetut yhteistyökokoontumiset, Kan-
sallispukutreffit, jotka on tarkoitettu kansallispukujen myyjien, valmis-
tajien ja kurssiopettajien yhteistyötapaamisiksi. Käytännössä järjestä-
misvastuu on yhdistyksen puheenjohtaja Kikka Jelisejeffillä Taitoliitosta,
varapuheenjohtaja kansallispukukonsultti Maria Lindénillä Bragen pu-
kutoimistosta ja kansallispukukonsultti Taina Kankaalla Suomen kan-
sallispukukeskuksesta.

Ensimmäinen tapaaminen järjestettiin etänä Teams-yhteydellä. Ohjel-
massa oli osallistujatahojen lyhyt esittely, jonka jälkeen Taina Kangas
kertoi aiemmin järjestämistään yhteistyötapaamisista 2011–2013 sekä
kertoi Suomen kansallispukukeskuksen ja eri tahojen rooleista kan-
sallispukukentällä, Kansallispukuraadin toiminnasta ja ajankohtaisista
asioista. Keväällä 2024 toteutetaan livetapaaminen Bragen tiloissa.

Pohjoismainen yhteistyö

Joka kolmas vuosi järjestettävä Pohjoismainen kansallispukuseminaari
kokoaa kansallispukualan asiantuntijat yhteiseen tapahtumaan. Semi-
naarin ajankohta on perinteisesti elokuun ensimmäinen viikko. Viiden
päivän aikana kuullaan seminaarin teemaa käsitteleviä alan asiantunti-
jaluentoja, kaksi kustakin maasta. Kukin viidestä Pohjoismaasta toimii
vuorollaan seminaarin järjestäjänä.

Seminaari järjestettiin Islannissa. Alun perin seminaarin suunnittelu-
kokouksessa ajankohdaksi päätettiin 3.–7.8.2021, mutta koronapande-
mian vuoksi ajankohta siirtyi eteenpäin kahdella vuodella ja toteutui 8.-
12.8.2023. Seminaarin teemaksi täsmentyi Dekorationer på folkedrakter
eli kirjonnat ja koristelut kansan- ja kansallispuvuissa. Seminaarin aloi-
tus tapahtui Reykjavikissa, josta siirryttiin varsinaiseen seminaaripaik-

Pohjoismainen kansallispuikuseminaari Islannissa ja Islannin osallistajat.

kaan Reykholtiin, joka sijaitsee noin 100 kilometriä pohjoiseen Reykjavikista.

Seminaariin osallistuivat Kansallispukukeskuksesta Taina Kangas ja Marja Liisa Väisänen sekä Bragen pukutoimistosta Maria Lindén. Suomen luennoitsijoiksi oli valittu kansallispukuraadin puheenjohtaja Inga Pihlhjerta ja Bragen kansallispukukonsultti Maria Lindén. Taina Kangas piti Speakers Cornerissa lyhyen esitelmän, jossa kertoi viimeisimmistä kansallispukutarkistuksista.

KOKOELMATYÖ

Suomen kansallispukukeskuksella on kaksi kokoelmaa: kansallispu-kujen mallipukukokoelma ja kansallispukukeskuksen kansallispuku-kokoelma. Mallipukukokoelma karttuu pukututkimuksen eli uusien ja tarkistettujen kansallispu-kujen kokoamisten myötä. Kansallispukukeskuksen kokoelma karttuu pääasiassa lahjoitusten avulla. Vuonna 2023 kokoelmalahjoituksista suurin osa lahjoituksista oli kansallispukukoko-naisuuksia. Esinelahjoituksia koskevia yhteydenottoja tuli sekä Suomesta että ulkomailta.

Kansallispu-kujen mallipukukokoelman esineitä julkaistiin Finnassa. Kansallispukukeskus on mukana valtakunnallisessa tallennus- ja koko-elmatyön TAKO pooli-4:n toiminnassa.

Kansallispukukeskus oli mukana Suomen käsityön museon toteutta-massa käsityökyselyssä, joka lähetettiin Suomen museoille. Kansallis-pukukeskus kysyy museokohtaisesti tarkemmin museoiden kansan- ja kansallispukuaineistoista.

Kansallispukukeskuksen mallipukukokoelman pukuja valokuvataan ja videoidaan mallin päällä. Vuoden 2023 keväällä valmistui kaksi pukeu-tumisvideota miesten kansallispuvuista. Ensimmäinen video oli ete-läpohjalaisesta Etelä-Pohjanmaan miehen kansallispuvusta ja toinen satakuntalaisesta Rauman seudun miehen kansallispuvusta. Videoilla kansallispukukonsultti esittelee pukujen eri osat vaatekappale kerral-laan pukiessaan niitä mallin päälle. Mallina toimii jyväskyläläinen Otto Vepsäläinen. Videoiden katselulinkit löytyvät kansallispuvut.fi -sivustol-ta kyseisten pukujen kohdalta, Kansallispukukeskuksen verkkosivuilta ja museon Vimeo-kanavalta.

Kansallispukukeskuksen kokoelmia oli vuoden 2023 aikana esillä yleisölle perusnäyttelyssä Komeasti juhlaan sekä Kujan vaihtuvissa näytte-lyissä. Mallipukukokoelman puvut olivat esillä myös kansallispukukou-lutuksessa esimerkkeinä.

Mallipukukokoelman tykkimyssyn pitsejä oli lainassa Alvar Aalto -mu-seon ja Keski-Suomen museon yhdessä tuottamassa näyttelyssä Ihmi-sen jäljet - Maailman perintöä, jossa esiteltiin sekä aineellista että ai-neetonta perintöä Kiinan muurilta suomalaisen saunakulttuurin kautta moderniin arkkitehtuuriin Aalto2-museokeskuksessa.

TIETOPALVELU

Kansallispukukonsultti opasti kaikkia kansallispuvuista kiinnostuneita puhelimitse, sähköpostitse ja henkilökohtaisesti paikan päällä. Kysy-mykset olivat hyvin monenlaisia ja monen tasoisia koskien puvun valin-taa ja käyttöä, pukutunnistuksia, valmistusta ja materiaalien hankintaa. Epätietoisuutta aiheuttivat monet tarkistettuihin ja tarkistamattomiin

**Etelä-Pohjanmaan
miehen puvun
pukeutumisvideon
kuvausta. Mallina
Otto Vepsäläinen.**

pukuihin liittyvät eroavaisuudet, pukutuunaukset ja puvun osien yhdistäminen nykypäivän pukeutumiseen. Paljon tiedusteltiin myös mahdollisten jo aiemmin koottujen pukumallien perinnepohjaisuuden tarkistusten teettämiseen liittyviä asioita. Tiedustelijoina on alan koko kirjo harrastajista ammattilaisiin. Tärkeässä osassa ovat myös käsityöalan opiskelijat sekä kansallispukukurssien opettajat.

Pukutarkistuksia, -tutkimusta ja uusien pukumallien kokoamista koskevat tiedustelut ja kysymykset tulivat pääosin pukujen tilaajayhteisöiltä, erilaisten kotiseutuyhdistysten, pitäjäseurojen ja -säätöiden edustajilta.

Kansallispukuja käsittelevät artikkelit

Kansallispukukeskuksen työntekijöitä haastateltiin erilaisia artikkeleita varten niin sanoma-, aikakausi- kuin verkkolehtiin.

Kansallispukukeskuksen verkkosivut

Suomen kansallispukukeskuksen verkkosivuilta löytyy runsaasti tietoa muun muassa Kansallispukukeskuksen palveluista, kokoelmista ja kansallispukuraadin toiminnasta. Sivustolla on erityisesti tietoa kansallispuvuista, pukujen historiasta, käytöstä, hankinnasta ja huollosta. Sivuja selailtiin 19 282 kertaa.

Suomen kansallispukukeskuksen ylläpitämä kansallispuvut.fi -sivusto esittelee suomalaisia kansallispukumalleja. Mukana on sekä Kansallispukuraadin hyväksymiä että jo aiemmin koottuja pukumalleja. Kansallispukuraadin hyväksymät pukumallit erottuvat nimellä mallipuku. Kansallispuvut.fi -sivusto uusittiin täysin teknisesti kevään 2023 aikana. Sivusto rakennettiin uudelle saavutettavammalle ja käytettävämmälle alustalle siirtämällä vanhat aineistot uudelle sivustolle. Uusi sivusto julkaistiin toukokuussa 2023. Lisäksi uudelle sivustolle vietyjä aineistoja täydennettiin ja kehitettiin esimerkiksi pukujen hankintapaikkatietoja ajantasaistamalla, uusia pukuesittelyjä lisäten ja kuvia täydentäen. Lisäksi kansallispuvuista toteutettujen pukeutumisvideoiden tekoa jatkettiin ja niiden linkit lisättiin pukukohtaiselle esittelysivulle. Kansallispuvut Finnaan -hankkeen avulla saatiin lisättyä merkittävä määrä tietoa ja kuvia Kansallispukuraadin hyväksymistä tarkistetuista ja uusista kansallispukumalleista. Sivuston käyttömäärä kasvoi räjähdysmäisesti uusimisen jälkeen. Sivustoa selattiin 55 563 istunnolla (21 836 vuonna 2022) ja sivujen selailumäärät nousivat edellisvuodesta 210 603 sivuselailuun (32 176 vuonna 2022).

Kansallispukukeskus on julkaissut kansallispukutarinoita kokoavan sivuston kansallispuvut.muistele.fi. Sivustolle ihmiset voivat käydä kirjoittamassa oman kansallispukutarinansa ja halutessaan liittää mukaan valokuvia. Samalla kootaan tietoja tarinoiden kertojien kansallispuvuista ja niiden merkityksistä omistajalleen. Materiaali tallennetaan museon arkistoon.

Vuoden 2023 aikana myös julkaistiin verkossa miesten kansallispuvun kanssa käytettäväksi tarkoitettujen olkalaukun ja repun ohjeet kaavoineen. Niitä ladattiin käyttöön tasaisesti vuoden mittaan.

KOULUTUKSET

Suomen kansallispukukeskus huolehtii kansallispukuperinteen ja pukujen valmistustiedon ja -taidon jatkuvuudesta järjestämällä koulutusta kansallispukukurssien opettajille ja pukujen valmistajille.

Suomen kansallispukukeskuksen mallipukukokoelman vaatekappaleet toimivat tärkeänä oppimateriaalina tässä koulutuksessa. Niitä oli esillä aina kunkin koulutusjakson aiheeseen liittyen. Kaksipäiväiset lähijaksot toteutettiin Jyväskylän kansalaisopiston tiloissa.

Kansallispukukoulutus

Kansallispukukonsultti Taina Kankaan järjestämä kansallispukukoulutus jatkui vuoden 2023 aikana. Sekä kevätkaudella että syyskaudella oli kolme koulutusjaksoa.

Koulutus koostuu yhteensä kymmenestä kaksipäiväisestä koulutusjaksosta. Kullakin kerralla perehdytään yhteen kansallispuvun vaatekappaleeseen kerrallaan, esimerkiksi länsisuomalaiset paidat, liivit, röijyt jne. Koulutus sisältää luentoja kansan- ja kansallispuvuista, niiden alueellisista ominaispiirteistä, käytöstä ja materiaaleista. Käytännön harjoituksissa perehdytään vaatekappaleiden kaavoitukseen, istuvuuteen ja ompelurakenteisiin.

Mallipukukokoelman vaatekappaleet toimivat koulutusjaksoissa tärkeänä havainto- ja oppimateriaalina. Vaatekappaleita oli esillä ja tutkittavana kunkin koulutusjakson aiheen mukaisesti. Mukaan on kutsuttu usealla kerralla myös ulkopuolinen luennoitsija esittelemään alaan liittyviä palveluja ja syventämään aiheen tietoutta.

Kansallispukukoulutuksen kolmas koulutusryhmä

Vuoden 2021 elokuussa aloittanut kolmas koulutuskokonaisuus jatkui vuoden 2023 aikana. Koulutusjaksoja oli kevään aikana kolme, joista tammikuun jaksolla aiheena olivat karjalaiset hunnut. Käytännön harjoituksia kyseisellä jaksolla ohjasi kansallispukuvalmistaja Soja Murto. Harjoituksissa perehdyttiin sykerölaitteen valmistukseen ja huntujen sitomiseen sekä päähän pukemiseen.

Maaliskuun jakson aiheena olivat puolestaan miesten kansallispuvut, joita käsiteltiin kahdella koulutusjaksolla. Ensimmäisellä kerralla paneuduttiin miesten eri puvunosien materiaaleihin, ompelurakenteisiin ja kaavoituksiin. Bragen entinen kansallispukukonsultti Eija Mendelin kertoi esitelmässään miesten pukeutumisesta 1700- ja 1800-luvuilla.

Huhtikuun jakso oli 10. ja samalla koulutuskokonaisuuden viimeinen kerta. Tällä jaksolla jatkui miesten kansallispukujen käsittely. Kaavoitusasioita käsiteltiin harjoituksissa tehtyjen sovituskoekielujen avulla. Sovittamalla niitä eri kokoisille miehille perehdyttiin kaavoituksiin, istuvuuteen ja sovitusmuutoksiin. Opiskelijat saivat koulutukseen osallistumisesta ja siihen sisältyvien tehtävien suorittamisesta todistuksen.

Syyskuussa järjestettiin vielä opiskelijoiden pyynnöstä yksi ylimääräinen koulutuskerta. Siinä tarkasteltiin vielä aiempiin jaksoihin sisältyneiden naisten liivien ja röijyjen sekä kostulien ja sarkaviittojen sovituskoekielujen istuvuutta ja kaavamuutoksia. Lisäksi Sara Lundén kertoi pirtanauhaturkimuksistaan ja ohjasi pirtanauhojen kutomisharjoituksia.

Kansallispukukoulutuksen neljäs koulutusryhmä

Elokuussa aloitti jälleen uusi koulutuskokonaisuus, jonne valittiin yhteensä 16 osallistujaa. Keväällä suoritettussa haussa hakijoita oli kaikkiaan 34. Valintakriteereinä olivat hakijoiden alueellinen sijoittuminen sekä mahdollisuudet hyödyntää koulutuksen tarjoamaa antia työssään.

Ensimmäisen koulutuskerran aiheena olivat naisten länsisuomalaiset paidat ja toisen, marraskuussa toteutuneen jakson aiheena olivat karjalaiset naisten paidat. Aloituskerralla perehdyttiin myös yleensä kansan- ja kansallispukujen historiaan ja taustoihin, sekä paitojen materiaaleihin, ompelurakenteisiin ja kaavoituksiin. Bragen kansallispukukonsultti

Maria Lindén kertoi Bragen pukutoimiston tehtävistä ja maamme ruotsinkielisten alueiden kansallispuvuista. Karjalaisten paitojen kirjonta-harjoituksia marraskuussa ohjasi kansallispukuvalmistaja Soja Murto.

Neljännän koulutusryhmän koulutuskokonaisuus tulee jatkumaan vielä vuoden 2024 aikana yhteensä viidellä jaksolla sekä vielä kevään 2025 aikana kolmella jaksolla. Koulutukseen sisältyy eri jaksoilla tehtyjen harjoitustilkkujen, sovituskoekielujen sekä kirjallisen portfolio -tehtävän palautus.

Sarafaanikurssi

Kansallispukukeskuksen järjestämä perinteiseen karjalaiseen pukeutumiseen kuuluva kaksipäiväinen koulutusjakso sarafaanien eli olkainhameiden valmistuksesta oli jatkunut vuonna 2022, jolloin aiheena olivat paidat eli rätsinät. Koulutus sai edelleen jatkoa vuonna 2023, jolloin helmikuussa aiheena olivat sarafaanien päähineet ja toukokuussa pukujen kanssa käytettävät korut. Opettajana toimi taiteentutkija Leena Jääskeläinen, jolla on laaja tietämys perinteisestä karjalaisesta pukeutumisesta. Hänen tyttärensä Anastasia Jääskeläinen oli opettamassa korujen valmistusta.

Koulutus tulee jatkumaan ainakin sarafaanien kanssa käytettävien esiliinojen, peretniekkojen, ja taskujen valmistuskurssien muodossa.

NÄYTTELYT

Suomen kansallispukukeskuksella on pysyvä näyttely Komeasti juhlaan museon alakerrassa sekä Kuja-näyttelytila museon toisessa kerroksessa. Kujalla esitetään pukeutumiseen liittyviä näyttelyitä. Kansallispukukeskuksen näyttelyissä ja kokoelmatyössä Konservointikeskus on tiiviisti apuna, huolehtien ennaltaehkäisevästä konservoinnista sekä näyttelyyn tulevan materiaalin huollosta ja kuntoon laittamisesta

FOLKDRÄKT – Sata vuotta Bragen järjestelmällistä kansallispukutyötä 23.9.2022–19.3.2023

Vuonna 2021 tuli kuluneeksi sata vuotta siitä, kun järjestelmällinen kansallispukutyö aloitettiin suomenruotsalaisessa kansankulttuuriyhdistyksessä Föreningen Brageissa. Juhlavuoden kunniaksi Brage oli koonnut näyttelyn kansallispukutyön historiasta. Näyttely kiersi eri museoissa vuosina 2022–2023.

Näyttelyssä esiteltiin kauniita kansallispukuja, mutta myös pukujen syntytarina. Esillä oli runsaasti kuvamateriaalia ja aikajanan avulla kerrottiin sadan vuoden järjestelmällisestä pukutyöstä.

Jyväskylässä näytteillä olevat kansallispuvut tulivat Munsalasta, ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta. Näyttelyä varten Eija Mendelin oli valmistanut uudet mallipuvut Munsalan tummasta naistenpuvusta sekä kahdesta miestenpuvusta. Esillä oli myös metallikirjottu tykkimyyssy, jonka on rekonstruoinut Maria Lindén.

Uudenkarheat kansallispuvut II – Pukutarkistuksen helmiä 24.3.-15.10.2023

Suomen kansallispukukeskuksen kokoamassa näyttelyssä esiteltiin tuoreimpia pukututkimuksen tuloksia. Pukujen kokoamisessa kansallispukukeskuksella on ollut keskeinen rooli.

Näyttelyssä oli esillä kaksi viimeisintä kansallispukuraadin hyväksymää naisten pukumallia. Puvut ovat valmistuneet 2020-luvulla. Tuorein puvuista, alun perin vuonna 1939 koottu Oriveden naisen kansallispuku, julkistettiin tarkistettuna lokakuussa 2022. Kansallispuvun tarkistamisen tuomia muutoksia selvensi näyttelyssä vierekkäin esillä olevat Oriveden eriaikoina kootut kansallispukumallit. Suomen kansallispukukeskuksen kokoelmiin lahjoituksena saatu vanhempi Oriveden kansallispuku on valmistettu 1980-luvun alussa.

Näyttelyn toiseksi uusin puku oli Ikaalisten naisen kansallispuku, jonka mallipuvun kansallispukuraati hyväksyi vuonna 2020.

Esillä oleva miestenpuku oli tarkistettu Etelä-Pohjanmaan miehen kansallispuku. Kansallispukuraadin hyväksymä pukutarkistus on jo vuodelta 1994, mutta tuolloin edellytetyt korjaukset ja kaavasarjat valmistuivat vasta 2022.

Kaikki näyttelyn kansallispuvut olivat kansallispukukeskuksen kokoelmista.

Suutarinverstas Pikitikki – Perinteitä pikilangalla Kuja 20.10.2023–24.3.2024

Näyttelyssä pääsi tutustumaan käsityöntaitajan, Pikitikin suutari Hanna Piipposen työhön perinnejalkineiden parissa. Perinnejalkineet ovat katoava osa suomalaista kulttuuria ja niiden valmistus taidon hallitsevia on enää muutamia. Näyttelyssä oli esillä perinnejalkineiden valmistuksessa käytettäviä työkaluja sekä valmiita jalkineita.

Hanna Piipponen on pohjoiskarjalainen jalkineiden tekijä, joka valmistaa Pikitikki-yrityksessään käsityönä supikkaita, lapikkaita ja muita perinnejalkineita. Tuupovaarassa vanhan kansakoulun suojissa valmistuu myös Pikitikin oma perinteisiin pohjautuva jalkinemallisto sekä nahkaiset korvakorut, rusetit ja muut nahkatuotteet. Pikitikki on saanut nimensä pikilangalla ja villisianharjaksella tehtävästä ompeleesta.

Näyttely koottiin yhteistyössä Pikitikin Hanna Piipposen kanssa.

TAPAHTUMAT

Folklandia-risteily

Pispalan Sottiisin ja Suomen Nuorisoseurat ry:n vuosittain järjestämä kansantanssin ja -musiikin talvitahtuma Folklandia-risteily pystyttiin toteuttamaan vihdoin koronapandemian aiheuttaman tauon jälkeen. Suomen kansallispukekokeskus toimi jälleen yhtenä taustajärjestäjänä avaamalla tapahtumaan oman osaston, Kansallispukeapteekin. Suomen kansallispukekokeskus osallistui tapahtumaan yhteistyössä Bragen pukutoimiston kanssa.

Osastolla oli mukana Suomen kansallispukekokeskuksen ja Bragen pukutoimiston kansallispukekonsulttien lisäksi neljä kansallispukealan ammattilaista jakamassa neuvoja ja tietoa tapahtumaväelle. Osaston teemana oli tällä kertaa kansallispukeajien paidat, joita oli nähtävänä useita esittelykappaleita. Ohjelmassa oli silitysnäytöksiä ja perjantaina leikkimielinen tietovisailu, jonka palkinnot arvottiin kaikkien osallistujien kesken.

Työnäytöksiä ja luentoja

Perjantaina 27.1. klo 14-16 Bragen entinen kansallispukekonsultti Eija Mendelin piti työnäytöstä tambuuritekniikasta, jota käytetään tykkimyyssyn silkin kirjomiseen. Työnäytöksessä saattoi myös itse kokeilla tambuurikirjontaa ja saada vinkkejä sen tekemiseen.

Luennolla klo 16.30-17.30 Föreningen Bragen kansallispukekonsultti Maria Lindén kertoi Bragen toiminnasta ja pukumuseon tykkimyyssyistä. Luento liittyi Suomen kansallispukekokeskuksen Kujan näyttelytilassa esillä olevaan Folkdräkt-näyttelyyn. Näyttely juhlisti Bragen sata vuotta jatkunutta järjestelmällistä kansallispukekutyötä.

Perjantaina 28.4. klo 16.30-17.45 Suomen kansallispukekokeskuksen kansallispukekonsultti Taina Kangas kertoi maksuttomalla luennollaan kansallispukeajien tarkistuksista ja uusimmista tarkistetuista kansallispuvuista Suomen käsityön museolla. Esittelyssä oli mm., miten kansallispukeajien kootaan 2000-luvulla, mitä tarkoittaa tarkistettu kansallispuke, ja miksi kansallispukeajien tarkistuksia ylipäätään tehdään. Luento tarjosi runsaasti mielenkiintoista syventävää tietoa kaikille kansallispuvuista tai suomalaisesta pukeutumisesta kiinnostuneille.

Uuden kansallispukekukkirjan julkistamistilaisuus

Tietokirjailija Leena Elina Valkeapään kirjoittama teos Kansallispukevun kulttuurihistoria, Vastapaino 2023, julkistettiin Suomen käsityön museolla 16.5. Teos esittelee suomalaisten kansallispukeajien historiaa 1800-luvulta nykypäivään, pukuihin liittyviä ilmiöitä sekä pohtii, ovatko puvet olleet muuttumattomia.

Kansallispukevun juhlapäivä 23.9.2023

Tällä kertaa suomalaisten kansallispukeajien lisäksi tutustuttiin myös sukukansojemme juhlapukeutumiseen. Suomen kansallispukekokeskus järjesti tapahtuman yhteistyössä Sukukansojen ystävät ry:n kanssa.

Juhlapäivän ohjelmaan kuului lyhyitä tietoiskuja miniluentoja muodossa klo 12-13 sekä klo 14-15. Tietoiskuista vastasivat dosentti Ildikó Lehtinen, Suomen kansallispukekokeskuksen kansallispukekonsultti Taina Kangas, Sukukansojen ystävät ry:n puolesta Alekski Palokangas ja Marija Launonen, Sis-Suoma Sámisearvi Bárpmu rs:n puolesta Maritta Stoor-Lehtonen ja Tiia Saatio, Pirkanmaan Tuglas-seurasta Regina Blom. Lisäksi kansallispukeajien upeaan loistoon pääsi tutustumaan pukunäytöksessä, jossa oli esillä esimerkkejä sukukansojemme juhlapukeutumisesta. Miniluentoja pääsi seuraamaan myös striimattuna museon YouTube-kanavalta.

Ohjelmaan kuului myös perinteinen suosittu kansallispukeajien myyntitori, joka on avoinna klo 11-17. Paikalla tuotteitaan myivät muun muassa Suomen Perinnetekstiilit oy, Brage, Soja Murto Tmi, Lajulan kangastupa sekä Taitoisa Oy.

Tapahtumaan oli vapaa pääsy ja se oli osa Euroopan kulttuuriympäristöpäiviä.

Päivän ohjelma tiivistettynä

- Kansallispukeajien myyntitori auki klo 11-17
- Klo 12-13 Miniluennot
 - Alekski Palokangas, Sukukansojen ystävät ry: Lyhyt johdatus sukukansoihin
 - Marija Launonen, Sukukansojen ystävät ry: Hantien pukeajien
 - Maritta Stoor-Lehtonen ja Tiia Saatio, Sis-Suoma Sámisearvi Bárpmu rs. Sisä-Suomen Saamelaisyhdistys Bárpmu ry: Enontekiön alueen saamenpuvet ja -korut

- Kansallispukukonsultti Taina Kangas: Karjalan kannaksen pukuperinnettä
- Klo 14–15 Miniluennot
 - Regima Blom, Pirkanmaan Tuglas-seura: Muhun saaren kansallispuku ja Muhun saaren kulttuurihistoria
 - Dosentti Ildikó Lehtinen: ”Pitää olla kaunista” Marilaisista kansanpuvuista
 - Dosentti Ildikó Lehtinen: Unkarilaisia kansanpukuja pähkinänkuoressa
- Klo 15.30 Pukunäytös

Mari Varonen piti juhlapäivänä museossa valokuvauspistettä, jossa hakukkaat saivat ikuistaa itsensä kansallispuvun päähine päässään.

Tapahtumassa Suomen kansallispukuyhdistys Raita ry jakoi vuosittaisen stipendin, joka annettiin Mari Varoselle.

1. Kansallispuvun juhlapäivänä Mari Varonen kuvasi osallistujia kansallispukupäähineissä. 2. Seurantaseminaari.

Kansallispukukeskuksen seurantaseminaari

Kansallispukuharrastajille oli tarjolla paljon mielenkiintoisia puheenvuoroja Suomen kansallispukukeskuksen järjestämässä seurantaseminaarissa perjantaina 24.11. klo 12–15.30 Suomen käsityön museolla. Tapahtumaan oli vapaa pääsy. Tapahtuma striimattiin myös museon Youtube-kanavalle.

Seminaarissa Suomen kansallispukukeskus jakoi elokuussa Islannissa järjestetyn Pohjoismaisen kansallispukuseminaarin antia. Paikalla kertomassa kuulumisia olivat kansallispukuraadin puheenjohtaja Ritva Hänninen, Bragen kansallispukukonsultti Maria Lindén, KM, käsityönopettaja Inga Pihlhjerta sekä Suomen kansallispukukeskuksen kansallispukukonsultti Taina Kangas.

Ritva Hänninen jakoi kansainvälisiä uutisia Pohjoismaisesta kansallispukuseminaarista Islannista. Inga Pihlhjertan puheenvuorossa avautui karjalaisen pukuperinteen kirjontatavat. Maria Lindénin puheenvuoroissa kurkistettiin suomalaiseen talonpoikaiseen päähineperinteeseen ja ajankohtaisiin terveisiin Bragen pukutoimistolta.

Pohjoismainen kansallispukuseminaari järjestetään joka kolmas vuosi. Seuraavan kerran seminaari pidetään Ruotsissa 2026 ja Suomessa 2029.

Seurantaseminaarin ohjelma

- klo 12 alkusanat: kansallispukukonsultti Taina Kangas, Suomen kansallispukukeskus
- klo 12.05–12.50 Pohjoismainen kansallispukuseminaari Islannissa sanoin ja kuvin: KM, kansallispukuraadin puheenjohtaja Ritva Hänninen
- klo 12.50–13 Tauko
- klo 13–14 Tykkimyssy – suomalaisen kansannaisen päähine: kansallispukukonsultti Maria Lindén, Bragen pukutoimisto
- klo 14–15 Kirjonnat karjalaisissa puvuissa: KM, käsityönohjaaja Inga Pihlhjerta
- klo 15–15.30 Ajankohtaista kansallispuvuista: kansallispukukonsultti Taina Kangas, Suomen kansallispukukeskus

Kansallispukukonsultin pitämät esitelmät

Kansallispukukonsultti oli kutsuttu kertomaan kansallispukumallien kokoamisesta Orimattilassa toimivan Niemenkylän-Tönnön Nuorisoseuran kokoukseen 25.1. Kyseinen seura olisi halukas kokoamaan Orimattilan miehen kansallispukumallia. Kansallispukukonsultti piti esitelmän etäyhteydellä.

23.2. kansallispukukonsultti piti esitelmän kansallispuvuista Jyväskylän Kortteliklubilla. Esitelmä Kansallispukujen rikkautta valotti kansallispukujen taustoja, tutkimusta ja pukutarkistuksia sekä antoi tietoa pukujen käytöstä ja hoidosta.

Turun Kansantanssin Ystävät ry järjesti kansallispukujuhla -tapahtuman Pitkää paitaa ja pientä pitsii 26.3. Tapahtuma koostui kahvituksesta ja musiikillisesta kansallispukunäytöksestä, jonka yli 50 erilaista pukumallia kansallispukukonsultti oli kutsuttu esittelemään. Turun Odd Fellows -talo täyttyi viimeistä paikkaa myöten.

28.4. oli vuorossa luento Pukututkimuksen helmiä Suomen käsityön museon luentosalissa. Se myös striimattiin suoratoistona. Luento esit-

teli viimeisimpiä kansallispukuraadin hyväksymiä pukumalleja sekä miesten kansallispukujen kanssa pidettäviä kantovälineitä: nahkainen olkalaukku ja kankainen selkäreppu. Yleisön pyynnöstä striimin tallenne oli katsottavissa museon Youtube-kanavalla kahden viikon ajan.

Taitoliitto järjesti Kansallispukuneuvonnan tapaamisen Taitokeskusten kansallispukujen myyjille 5.5. Kansallispukukonsultti kertoi esitelmässään Kansallispukumyyjän ABC pukujen myynnissä huomioitavista tärkeistä asioista, kuten eri toimijoiden rooleista, materiaalien hankinnoista, työohjeiden koostumuksesta ja kaavojen valinnoista. Tärkeänä asiana käsiteltiin kansallispukuraadin hyväksymien pukujen osalta solmittavasta mallin käyttöluvasopimuksesta tilaajayhteisön, myyjätahon ja Suomen kansallispukukeskuksen välillä.

6.5. Suomen Pitsinnyplääjät ry järjesti vuosikokouksensa Jyväskylässä. Samassa yhteydessä Suomen käsityön museolla kansallispukukonsultti esitteli Kujan Uudenkarheat kansallispuvut II -näyttelyä ja piti esitelmän Kansallispukujen rikkautta, jossa kertoi erityisesti kansallispuvuissa löytyvistä nyplätyistä pitseistä ja karjalaisista nyytingeistä.

Heinäkuussa kansallispukukonsultti vieraili Asikkalassa. Asikkalan kotiseutuyhdistyksen järjestämän Perinnekäivän tapahtumassa 2.7. kansallispukukonsultti piti juhlapuheen. Hän esitteli myös Asikkalan kotiseutumuseon pihapiirissä järjestetyn pukunäytöksen kansallispuvut.

Lokakuun alussa oli vuorossa vierailu Jokioisilla. Kunnan valtuustosalissa järjestetty luento esitteli uusimpia kansallispukumalleja ja erityisesti Jokiläänin (Jokioisten) puvun vaihteita ja tarkistusprosessia.

Lokakuun toinen esitelmämatka suuntautui Kotkaan Merikeskus Vel-lamoon. Tietoherkun esitelmän Tanuja, tykkimyssyjä ja pirtanauhoja aiheena olivat Kymenlaakson kansallispuvut. Paikalla oli 65 henkilöä. Esitelmä myös striimattiin ja sitä seurasi 35 henkilöä.

Joulukuussa kansallispukukonsultti vieraili Jalasjärvellä. Etelä-Pohjanmaan kotiseutu- ja museoyhdistyksen Puurojuhlassa Jalasjärven Pelimannitalolla kansallispukukonsultti kertoi tarkistetun Etelä-Pohjanmaan miehen kansallispuvun pukutarkistuksen vaiheista ja esitteli puvun käyttöä.

9. KONSERVOINTIKESKUS

KONSERVOINTIKESKUS ON ERIKOISTUNUT ennaltaehkäisevään konservointiin sekä vanhojen ja uusien arvotekstiilien konservointiin, puhdistukseen, huoltoon ja konsultointipalveluihin. Konservointikeskuksen erikoisalaan kuuluu myös poikkeuksellisia työmenetelmiä ja erityiskäsittelyä vaativien tekstiilien huolto ja puhdistus. Valtakunnallisen vastuumuseon osana Konservointikeskuksen toimintaan kuuluu valtakunnallinen tietopalvelu ja neuvonta sekä ennaltaehkäisevän konservoinnin ohjeistus.

Konservointikeskuksessa työskentelee kaksi konservaattoria: johtava konservaattori Anni Tuominen ja tekstiilikonservaattori Susan Hannus- as. Lisäksi apuna työskenteli vuoden mittaan harjoittelijoita.

Konservointikeskuksessa tehtävän konservointityön osa-alueita ovat ennaltaehkäisevä konservointi sekä tekninen konservointi, joka käsittää tekstiilien konservointikäsittelyt, puhdistuksen ja huollon. Lisäksi Konservointikeskuksen työhön kuuluu tekstiilien ja vanhojen esineiden käsittelyyn ja säilytykseen liittyvä tutkimus, neuvonta, ohjaus ja koulutus sekä konservointialaan liittyvä neuvonta ja ohjaus, asiantuntemus ja tietopalvelu.

Johtava konservaattori konsultoi tekstiilien säilytystilojen ja -raken- teiden sekä näyttelyrakenteiden suunnittelussa sekä tekee tekstiilien ja tekstiilikokoelmien kuntokartoituksia. Konservointikeskus ylläpitää neuvontasivustoa www.konservointikeskus.fi. Vuoden aikana myös räätelöitiin varattava maksullinen vierailupaketti Konservointikeskuk- seen.

JYVÄSKYLÄN MUSEOPALVELUIDEN ESINEKOKOELMAT

Konservointi on museon kokoelmanhoitoa ja osa tallennus- ja kokoelma- työn prosesseja. Konservointikeskus vastaa Suomen käsityön museon tekstiilikokoelmien konservoinnista, kuntoarvioinnista ja esinekokoel- mien ennaltaehkäisevän konservoinnin ohjeistuksesta ja toteutuksesta sekä kokoelmien säilytyksestä. Esineiden kunnosta ja turvallisuudesta

huolehtiminen sekä osallistuminen kokoelmatilojen ja säilytysolosuh- teiden valvontaan tehdään yhteistyössä museomestarin kanssa.

Konservointikeskuksessa konservoidaan resurssien salliessa myös Jy- väskylän museopalveluiden kahden muun museon, Keski-Suomen mu- seon ja Jyväskylän taidemuseon tekstiilejä sekä ohjeistetaan ennaltaeh- käisevän konservoinnin eri osa-alueissa.

Suomen käsityön museon omiin kokoelmiin tulevien esineiden kuntoar- viointia ja materiaalien sekä valmistustekniikoiden tunnistusta tehdään osana kokoelmien luettelointiprosessia. Samoin tehdään tarvittaessa asiantuntijatyönä oman ja muiden museoiden näyttelyihin ja kiertonäyt- telyihin liittyviä esinetarkastuksia.

Vuoden 2023 aikana Konservointikeskuksen konservaattorit tutkivat, huolsivat tai konservoivat 123 esinettä Suomen käsityön museon ja Suo- men kansallispukukeskuksen omista kokoelmista. Suomen käsityön museon kokoelmakonservoinneista näkyvin oli museon perusnäytte- lystä huonon kunnan vuoksi konservointiin tuotu Tikkurineule, jonka vaurioita tuettiin niin, että se kestää näytteillä olon perusnäyttelyn uu- distukseen saakka. Näyttelyihin kuntoa tarkastettiin 132 esinettä. Kes- ki-Suomen museon kokoelmista kaksi esinettä konservoitiin tai muuten käsiteltiin näyttelykuntoon.

Salmirannassa Suomen käsityön museon kokoelmien säilytystiloissa on parannettu säilytysrakenteita sekä tehty uusintapakkausta ja esi- nesiiirtoja, jotka jatkuvat edelleen vaiheittain. Siirroilla ja järjestelyillä puretaan säilytystiloissa olevaa ruuhkaa ja optimoidaan tilankäyttöä. Samalla vanhoja, pitkäaikaissäilytykseen soveltumattomia laatikoita ja muita vanhentuneita pakkausmateriaaleja on vaihdettu uusiin. 453 ko- koelmaesineettä pakattiin uudelleen tai pakattiin ensi kertaa pitkäaikais- säilytykseen vuoden 2023 aikana.

Kokoelmaan kuuluville tuoleille alettiin valmistaa pitkäaikaissäilytyk- seen sopivia pölysuojia joulukuussa, ja projekti jatkuu kevään 2024 aika- na. Projektin aikana tuolit pintapuhdistetaan ja niiden paikkamerkinnot päivitetään ajantasaisiksi.

1. Tikkuri-neuleen vaurion tukemisen työvaihe, jossa tukikangas neulattuna ennen ompelua. Karanneet silmukat ankkuroitiin nylontylliin, mutta reikiä ei parsittu umpeen. 2. Tikkuripaidan konservointivalokuvaus.

1

2

MUUT KONSERVOINTITYÖT

Osa Konservointikeskuksen asiakkaista on yksityishenkilöitä, osa muita museoita sekä erilaisia yhteisöjä, seurakuntia tai liikelaitoksia, joiden hallussa on yksittäinen arvotekstiili tai laajempi kokoelma.

Ulkopuolisina tilaustöinä konservoitiin tai muuten käsiteltiin 95 esinettä, joiden omistaja oli yksityishenkilö tai ulkopuolinen museo tai yhteisö. Esinemäärältään suurin asiakastyö oli Vaajakosken peruskorjatun kirkon kirkkotekstiilien huolto. Konservointikeskuksessa huollettiin myös kulttuurihistoriallisesti merkittävä Mikkelin piispankaapu, joka on alun perin suunniteltu Viipurin hiippakunnan piispa Yrjö Loimarannalle vuonna 1935. Se on valmistettu Suomen Käsityön Ystävissä, ja suunnittelijat ovat Greta Strandberg ja Laila Karttunen. Asiakastyönä konservoitiin myös Petäjäveden vanhan kirkon antependium.

Alvar Aalto -museon tilauksesta konservoitiin Seepra-kuvioinen istuintyyny, joka tuli esille museon uudistettuun perusnäyttelyyn Aalto2-museokeskukseen. Yksityishenkilöiden ryijyjä konservoitiin vuonna 2023 yhdeksän kappaletta. Myös Jyväskylän kaupunginjohtajan käätyjen laatikko huollettiin ja sen haurastuneet pehmusteet vaihdettiin uusiin lokakuussa.

1. Mikkelin piispa Mari Parkkinen (oik.) konservoitu piispankaapu yllään. Kuvaaja Ari Vitikainen. 2. Mikkelin piispankaapu purettiin osiin konservointia varten. 3. Aalto-museon seepratyynyn tukikankaan maalaus.

NEUVONTA, OHJAUS JA KOULUTUS

Johtava konservaattori konsultoi museoita, yhteisöjä ja yksityishenkilöitä esineiden näytteillä pitoon, säilytykseen, puhdistukseen, tuholaistorjuntaan ja olosuhdekysymyksiin liittyvissä ongelmissa.

Konservointikeskuksessa oli vuoden aikana 77 tietopalveluyhteydenottoa ja neuvonta- ja ohjesivuilla verkossa oli 14 375 (12 310 vuonna 2022) tietoa hakevaa sivuselailua. Konservointikeskuksen toimintaan kävi tutustumassa neljä asiakasryhmää opastetulla kierroksella ja ryhmä Onko tämä(kin) käsityötä -seminaarin osallistujia.

Konservointikeskuksessa järjestettiin 30.9. avointen ovien tapahtuma yleisölle, jossa keskuksen henkilökunta esitteli tiloja ja toimintaa kiinnostuneille. Tapahtumaan osallistui 18 henkeä.

Neuvonta- ja koulutustoimintaan sisältyi vuoden aikana myös johtavan konservaattorin pitämiä luentoja ja kurssiopetusta, yhteensä 13 tuntia, Jyväskylän yliopiston, Museoliiton, Pohjoismaisen konservaattoriiliiton Suomen osaston sekä Jyväskylän kristillisen opiston järjestämässä koulutuksissa.

Konservointikeskuksen henkilökunta on osallistunut kotimaisiin ja kansainvälisiin konservointi- ja museoalan koulutuksiin, joista suurin osa järjestettiin webinaareina. Henkilökunta on osallistunut myös Jyväskylän kaupungin järjestämiin henkilöstökoulutuksiin.

Konservointikeskuksen opastuksilla pääsee näkemään konservoitavia esineitä läheltä.

10. VAPAAEHTOISTEN OSALLISTAMINEN

MUSEON MUSEOKUMPPANEIDEN JOUKKOON kuuluu 30 vapaaehtoista, joiden talkootyö on merkittävä apu museon toiminnassa. Yhteishenkilön toimintaan kuuluu rekisterien ylläpito ja valvonta sekä yhteydenpito. Museon eri toiminnoista ja tapahtumista vastaavat viestivät suoraan tehtäviin ilmoittautuneiden museokumppaneiden kanssa, välittäen tiedon vastuuhenkilölle. Vuonna 2023 vastuuhenkilönä toimi intendentti Mikko Oikari ja hänen jälkeensä museolehtori Margarita Rosselló Ramón.

VAPAAEHTOISET MUKANA MUSEON NÄYTTELY- JA YLEISÖTYÖSSÄ

Museokumppanit avustivat vuoden 2023 aikana muun muassa koululaisvierailuiden materiaalikeräyksessä, näyttelytilojen maalauksessa, avajaisjärjestelyissä, litteroinnissa, kuvien skannaamisessa sekä avoimissa pajoissa, joulutorin somistamisessa ja isommissa yleisötapahtumissa.

Museokumppanit Konservointikeskuksen apukäsinä

Suomen käsityön museon vapaaehtoistoimintaan sisältyy tallennustyön eri vaiheisiin liittyviä tehtäviä, joista osa kuuluu Konservointikeskuksen vastuualueeseen. Tekstiilikokoelman pitkäaikaissäilytykseen tarvittavien suojahuppujen sekä erilaisille esineille tarvittavien tukirakenteiden valmistusta tehtiin vapaaehtoisten Museokumppaneiden toimesta. Nämä projektit on koettu erittäin palkitseviksi: museon toiminnasta kiinnostuneet ovat päässeet lähietäisyydeltä tutustumaan Konservointikeskukseen ja kokoelmatyöhön ja toisaalta esinekokoelmien asianmukaiseen säilytykseen tarvittavia menetelmiä ja välineitä on saatu kehitettyä ja valmistettua.

Esinetukien valmistuksen lisäksi museokumppanit ovat avustaneet kokoelmaesineiden pintapuhdistuksessa ja tekstiilien pesuissa. Ilman vapaaehtoisten apua konservoitujen kokoelmaobjektien määrä olisi huomattavasti pienempi.

Keskustelukumppaneita näyttelyyn – kulttuuriluotsikäynnit

Kulttuuriluotsien luotsaamina vieraili vuoden aikana käsityön museossa vuoden 2023 aikana 302 kävijää. Kulttuuriluotsit ovat Jyväskylän kaupungin kouluttamia vapaaehtoisia kulttuuritarjontaan perehtyneitä vertaisohjaajia, jonka kuka tahansa voi pyytää seuraksi eri kulttuurikohteisiin. Luotsit toimivat kanssakulkijoina museoissa, taidenäyttelyssä, teatterissa, musiikkiesityksissä tai muualla lähiympäristössä.

Mukut avustavat
kokoelmaesineiden
vesipesuissa.

11. PROJEKTIT

ASIAKASKOKEMUKSEN PARANTAMINEN OSANA Suomen käsityön museon perusnäyttelyuudistusta

Museovirasto myönsi innovatiivista hankeavustusta asiakaskokemuksen selvittämiseen osana museon perusnäyttelyiden uudistusta. Museo lähti toteuttamaan laajaa asiakaskyselyä, haastatteluja ja työpajoja asiakas-

kokemuksen selvittämiseksi museon jo aiemmin konseptisuunnitelman yhteydessä määrittelemien kävijäryhmien mukaan. Määritellyt kävijäryhmät ovat: sisältökävijät, ilmiökävijät ja seurakävijät.

Hanke päättyy keväällä 2024.

12. VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

MUSEON VIESTINNÄSSÄ 2023 keskityttiin paljolti näyttelystä nouseviin teemoihin sekä luonnollisesti nostettiin esiin museon perustyöstä nousevia teemoja. Näyttelyiden teemoissa näkyi uudelleen ajattelu, kierrätysmateriaalien hyödyntäminen ja sopivalla tavalla suomalainen hulluus. Käsillä tekeminen saikin monia muotoja, kun isoissa ja pienemmissä vaihtuvissa näyttelyissä sukuloitiin eri materiaalien, perinteiden ja kokeellisten tekniikoiden maailmassa. Näyttelyn teemojen monipuolisuus näkyi ilahduttavalla tavalla myös tavoitetun yleisön määrässä ja monilaatuisuudessa. Museo teki kaikkien aikojen kävijäennätyksen vuonna 2023. Museon perustyöstä nostettiin esiin kansallispuukujen parissa tehtävää työtä, käsityömuistojen keruuta sekä tietenkin käsityön eri teemoja. Vuoden suurin ponnistus viestinnällisesti oli kuitenkin suositun kansallispuvut.fi -sivuston uudistus. Suuri työ palkittiin, sillä sivuston kävijämäärät tuplaantuivat uudistuksen jälkeen.

Museo jatkoi valtakunnallisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen luomista myös viestinnässä. Yhteistyötä tehdään mm. TAKO:n eri osalueiden kanssa sekä alueellisten ja valtakunnallisten yhteistyökumppanien kanssa muun muassa näyttely- ja tapahtumaviestinnässä. Näyttelyitä ilmoitettiin muun muassa mukaan European Textile Networkin näyttelylistauksiin.

Museo osallistui Museoliiton järjestämään Poliitikon museoharjoittelu-kampanjaan. Suomen käsityön museossa vieraili Jyväskylän kaupunginhallituksen 2. varapuheenjohtaja Eila Tiainen, joka tutustui museon näyttelyiden suunnitteluprosesseihin sekä syventyi kansallispuukujen tarkistuksiin sekä näyttelyiden toteutuksiin.

Keväällä museon viestinnästä vastaava amanuenssi piti Jyväskylän yliopiston museologeille luennon museon viestinnästä.

VIESTINTÄÄ MEDIALLE

Museo tiedottaa toiminnastaan säännöllisesti niin medioille kuin omalle asiakasrekisterilleen. Uutiskirjeitä lähetettiin kerran kuussa ja medialle lähetettiin tiedotteet jokaisesta näyttelystä ja tapahtumasta, erikseen tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Tiedotteita ja menovinkkejä museo lähetti vuoden 2023 aikaa yhteensä 83 uutiskirjeiden lisäksi. Tiedottamiseen hyödynnettiin LianaMaileria sekä Meltwateria. Näyttelyistä ja tapahtumista nousevista teemoista tehtiin lisäksi kohdennettuja juttuvinkkejä, joiden perusteella museo pääsi esiin niin paikallisissa kuin valtakunnallisissakin medioissa. Illtalehti teki jutun Suomen käsityön museosta alkukesästä ja Kalajokilaakso kertoi messukasukan konservoinnista tammikuussa. Myös Itä-Häme julkaisi jutun käsityöopetuksesta. Lisäksi museo pääsi esiin eri aikakauslehdissä pieninä puffeina.

Medianäkyvyyden seuraamiseksi museo hyödyntää Meltwaterin mediaseurantaa ja sen mukaan museo sai vuonna 2023 yhteensä 285 osu-
maa, joista osa liittyi jyväskyläläiseen museokenttään. Paljon julkisuutta saanut Aalto2-museokeskuksen avautuminen toukokuun lopulla vaikutti myös Suomen käsityön museon medianäkyvyyteen. Pääosa osumista liittyy museoalan keskusteluihin, museon näyttelyihin ja niissä mukana oleviin taitajiin.

SOSIAALINEN MEDIA JA VERKKOMATERIAALIT

Sosiaalinen media on museolle tärkeä viestinnän väline. Museolla on käytössä Facebook, Instagram, Twitter, YouTube ja Vimeo.

Facebookissa seuraajamäärä kasvoi liki 5 % (seuraajia 6 777) ja Instagramissa reilu 10 % (seuraajia 4 496). Facebookissa museon sivun kuukausittainen kattavuus oli keskimäärin 47 000 ja julkaisujen kattavuus keskiarvoltaan 36 300 tiliä. Instagramissa tavoitettiin keskimäärin 5 400 tiliä kuukausittain ja julkaisut saivat kuukausittain keskimäärin 35 000 näyttöä. Instagramissa tilien tavoitavuus laski hieman, mutta kuukausittaiset näyttömäärät kasvoivat. Facebookissa näkyvyys parani edellisvuoteen verrattuna. Twitterin eli viestipalvelu X:n käyttö hiipui vuoden aikana entisestään, ja vuoden lopuksi päätettiin tilin sulkemisesta.

Vuoden aikana julkaistiin Vimeossa ja Youtubessa muun muassa tallennettuja ja striimattuja luentoja sekä tapahtumia. Museon Vimeo-kan-

valla tavoitettiin 620 (1200) uniikkia katselijaa ja impressioita kertyi liki 24 400 (36 500). Sisältöjä katsottiin 1 226 kertaa (2 300) Eniten katselukertoja keräsivät edelleen kansallispukujen pukeutumisvideot. Vimeon käyttö oli vuonna 2023 hyvin paljon hiljaisempaa kuin edellisvuonna, ja suurin osa tapahtumista striimattiin Youtubeen. Youtubessa museon kanava sai 2 133 katselukertaa (1 238) vuoden aikana. Suositun oli Onko tämä(kin) käsityötä -seminaari, jota katseltiin suorana ja tallenteena yhteensä 558 kertaa. Kansallispukukeskuksen seurantaseminaari keräsi 242 katselukertaa ja Kansallispuvun juhlapäivän striimaus 227 katselukertaa.

Museon blogissa julkaistiin muutamia kirjoituksia, joissa kerrottiin museon nykytallennustyöstä ja nostettiin esiin Konservointikeskuksen työtä. Pointti-sivustolle toteutettiin vaihtuvista näyttelyistä ja kiertonäyttelyistä syventäviä sisältöjä.

Suomen käsityön museon verkkosisällöt kasvoivat myös vuoden 2023 aikana. Merkittävin uudistus oli kansallispuvut.fi -sivuston uusiminen. Uusi sivusto rakennettiin drupal-alustalle, jolla varmistettiin sivuston saavutettavuus ja mobiilioptimointi. Sivustorakennetta päivitettiin, kuvia lisättiin ja ajankohtaiset uutiset saatiin paremmin esiin. Sivuston istuntomäärät tuplaantuivat 55 563 (21 836 vuonna 2022) ja sivujen selailumäärät kasvoivat yli 500 % edellisvuodesta 210 603 sivuselailuun (32 176 vuonna 2022). Uudistus selkeästi lisäsi sivulla vietetyn ajan määrää.

Museon perussivuston ajankohtaisuutta ylläpidettiin säännöllisesti ja pääosa näyttelysivuista julkaistiin myös englanniksi. Muun muassa tietopalvelusivujen sisältöjä päivitettiin ja täydennettiin Onko tällä mitään arvoa -osuudella.

Verkkosivukävijöiden seurannan takkuilu jatkui myös vuonna 2023. Ongelmia oli lähinnä Crafstories-, Kukako- ja muisteluvuistoilla, mutta jonkinlainen kokonaiskuva kävijämääristä saatiin kuitenkin rakennettua. Kukako.fi-sivuston sekä eri muisteluvuistojen seurantaongelmien vuoksi luvut eivät ole vertailukelpoisia aiempiin vuosiin.

Museon verkkosivujen selailumäärä jatkoi kasvuaan. Sivuja selailtiin yhteensä 548 383 kertaa (252 776 kertaa vuonna 2022). Suosituin sivusto oli edelleen kansallispuvut.fi -sivusto, mutta museon pääsivuston rinnalle nousi myös Craftstories-sivusto, jonka sivuja selailtiin 101 253 kertaa. Lisäksi Kansallispukukeskuksen sivut sekä Konservointikeskuksen sivut säilyivät suosittuina.

Museon verkkosisältöjen kävijämäärät

SIVUKATSELUT	2020	2021	2022	2023
Craftmuseum.fi	185 534	142 494	165 761	194 252
Kansallispuvut.fi	29 013	26 023	32 176	210 603
skm.finna.fi	-	1 993	7 101	19 950
Pointti	-	1 159	9 390	1 324
Kukako.fi	31 122	16 061	2 343	958
Maisema – Ympäristö – Luonto - Finna-näyttely	-	2 139	858	2 070
kansallispuvut.muistele.fi	2 104	6 996	5 098	272
wetterhoff.muistele.fi	378	778	667	716
koulukasityot.muistele.fi	-	964	582	10 350
koronakasityot.muistele.fi	20 611	10 090	4 830	838
kasilla.muistele.fi/ukraina	-	-	2 886	4 139
Craftstories.fi	-	-	11 800	101 253

Suomen käsityön museon keskisuomalaisista käsityökohteista tuottama Käsityökohteet kartalla -mobiiliopas vie noin 25 taitajan nettisivuille, työpajaan, myymälään tai näyttelyyn. Sivusto löytyy osoitteesta <http://tarinasoitin.fi/kasityokohteet>

MAKSULLISIA NÄKYVYYKSIÄ JA TAPAHTUMAVIESTINTÄÄ

Museota markkinointiin usealla kanavalla. Välineinä oli yhä enemmän digitaaliset väylät, mutta myös printtinäkyvyyksiä hyödynnettiin. Googlen Adwordin kautta mainostettiin paitsi perusnäyttelyitä ympäri vuoden hakumainoksina, myös vaihtuvista näyttelyistä tehtiin mainontaa. Facebookissa ja Instagramissa mainostettiin tapahtumia ja näyttelyitä säännöllisesti. Suomen lasitaiteen ikonit -näyttelystä tehtiin yhdessä Sanoman kanssa digikampanja, joka onnistui yli odotusten.

Esitteitä painettiin edelleen museon näyttelyistä ja lisäpainoksia otettiin Kansallispukukeskuksen esitteestä.

Jyväskylän kaupungin museoiden yhteistyö jatkui myös vuonna 2023, muun muassa yhteisesitteiden ja kohdennettujen kampanjoiden muodossa. Jyväskylän museot -yhteisvuston sisältöjä laajennettiin eri kohderyhmiä ajatellen ja vanhoja sisältöjä ylläpidettiin. Myös Jyväskylän museoiden yhteistä Facebook-sivua päivitettiin säännöllisesti eri sisällöillä. Yhteistyön kautta tarjottiin muun muassa vapaalippuja muutamiin jyvaskyläläisten hotellien asiakkaille. Lisäksi mainostettiin yhdessä Jyväskylän kaupungin museoiden kanssa mm. Helsingin sanomien Kesäliitteessä sekä Sanoma-median diginäkyvyyksissä. Museoiden sisältöjä mainostettiin myös Jyväskylän paikallisliikenteen KulttuuriLinkissä.

Yhteistyötä tehtiin Jyväskylän suurten tapahtumien kanssa, kuten Yläkaupungin Yö, Valon kaupunki ja Jyväskylän Kesä. Museo tarjosi Jyväskylän Kesän ohjelmistolipun ostaneille vapaan pääsyn museon näyttelyihin.

KANSAINVÄLISTÄ NÄKYVYYTTÄ JA MATKAILIJOIDEN TAVOITTELUA

Pääpaino museon matkailumarkkinoinnissa on yhteistyössä Visit Jyväskylä Regionin ja Visit Finlandin kanssa. Museo oli mukana matkailuesitteiden näkyvyyksissä niin yksittäisille matkailijoille, ryhmämatkailijoille

ja lapsiperheillekin. Museon tuotekortit ovat näkyvillä Visit Finlandin DataHubissa, josta niitä voidaan poimia erilaisiin matkailupaketteihin. Uutena tuotekorttina valikoimaan lisättiin tilattavat työpajat. Lisäksi hyödynnettiin alustaa kesänäyttelyn markkinoinnissa kansainvälisille asiakkaille.

Kansainvälisten turistien määrä on hitaasti kasvanut koronavuosien jälkeen ja nousi jälleen hiukan edellisvuodesta. 2057 kävijää merkittiin turistiksi (vuonna 2022 1799). Tämän lisäksi kotimaan matkailijoita oli runsaasti.

Vuosien määrätietoinen työ ryhmämatkailijoiden ja tilattavien työpajojen sekä opastusten suhteen on myös kantanut hedelmää. Tämä näkyi varsinkin tilattujen opastusten määrässä, joka oli vuonna 2023 25 (7 kpl vuonna 2022). Myös esimerkiksi lasten synttäripajojen ja muiden tilattujen työpajojen määrä nousi selkeästi edellisvuoteen.

Museo teki myös yhteistyötä bloggareiden ja somevaikuttajien kanssa. Esimerkiksi Rakkaudella Marre vieraili museossa ja jakoi vierailustaan sisältöjä somessa.

Näkyvyyksiä ylläpidettiin myös TripAdvisorissa ja Googlen näkyvyyksissä ja tullessiin arvosteluihin vastattiin rivakasti. Lisäksi näyttelysisältöjä jaettiin European Textile Networkin näyttelykalentereissa ja uutiskirje-koosteissa.

13. MUSEOKAUPPA

MUSEOKAUPAN TOIMINTA-AJATUS

Museokaupan päämääränä on edistää valtakunnallisesti suomalaisen käsityöläisyyden tunnettavuutta sekä tarjota museovieraille mahdollisuus laajentaa vierailukokemustaan tekemällä ostoksia. Tavoitteena on, että Suomen käsityön museon museokaupan kattava ja laadukas tuotevalikoima muodostuu eri puolelta Suomea valikoitujen ammattilaiskäsityöläisten tuotteista. Suomen käsityön museon museokaupasta on kehittynyt merkittävä käsityötuotteiden erikoismyymälä Jyväskylän kaupungin keskustaan, joka palvelee niin kaupunkilaisia kuin muita vierailijoita.

Museokaupan toiminta vuonna 2023

Museokaupan myynti nousi edeltäviä vuosia korkeammaksi ja vuoden 2023 kokonaismyynti kasvoi edellisvuodesta melkein 39 %. Vuoden mittaan tasaisesti jakautunut kävijävirta näkyi myös tasaisena myynnin kasvuna vuoden aikana, vaikka myynnin huippukuukausia olivatkin heinäkuu ja joulukuu. Museokaupan vuoden kokonaismyyntiin vaikuttivat eniten kävijämäärän kasvu, tuotevalikoiman räätälöinti sekä hyvin onnistuneet Ikkunagallerian näyttelykokonaisuudet. Esimerkiksi Onnellisen sepän pajan -myyntinäyttely oli menestys kokonaismyynnillään.

Museokaupan tuotevalikoima koostuu pääosin ammattimaisesti tuotetuista käsityötuotteista, postikorteista ja printtituotteista, pienestä valikoimasta elintarviketuotteita sekä eri kustantamoiden käsityöalaan liittyvistä julkaisuista. Tuoteryhmistä parhaiten myivät postikortit, kirjat, korut sekä erilaiset sisustustuotteet. Vuonna 2023 tuotevalikoimassa tapahtui muutoksia. Osa vanhoista käsityöläisistä lopetti toimintansa

esim. eläköitymisen kautta. Uusien käsityöläisten tuotteita tuli myyntiin muun muassa Salliva designilta Nastolasta, Bianco Blu:lta Fiskarsista, Atelier Marjo Hiilivirralla Rovaniemeltä, korumuotoilija Marika Tiukka-selta Lahdesta ja Nukkekotiväinölältä Forssasta.

Museokaupan valikoimissa on tuotteita yhteensä reilulta 120 tekijältä eri puolelta Suomea. Lukumäärä on noussut hieman vuosien aikana. Pääosa museokaupan tuotteista on myynnissä myyntitilillä. Pienempi osa tuotteista ostetaan jälleenmyyntiin: vuonna 2023 noin 40 käsityöläiseltä ja muulta tuottajalta.

Uusia tuottajaehdokkaita kartoitettiin vuoden aikana muun muassa eri verkkosivuilta ja Tampereen käsityömessuilta. Lisäksi museokauppa haki touko-kesäkuussa järjestetyn verkkohaun kautta suomalaisten käsityöläisten tuotteita museokaupan joulun ajan Museon pieni joulukauppa -myyntinäyttelyyn Ikkunagalleriaan.

Museokaupan myyntinäyttelyt

Vuonna 2023 museokauppaan liittyi Ikkunagallerian viisi myyntinäyttelyä, joiden tuotteet olivat myynnissä museokaupan kautta.

- 7.1.–12.3.2023 Terällä – Puukkoseppämestarit
- 25.3.–21.5.2023 Kaarnalaiva – Siisti harjakauppa
- 27.5.–27.8.2023 Muodosta käsin – PROTO - Pohjois-Suomen muotoilijat ry
- 2.9.–5.11.2023 Onnelliset sepät
- 11.11.–31.12.2023 Museon pieni joulukauppa

14. HALLINTO

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO toimii Jyväskylän kaupungin kulttuuri- ja liikuntalautakunnan alaisuudessa yhtenä Jyväskylän museopalveluiden kolmesta museosta. Museopalveluita johtaa museotoimenjohtaja Heli-

Maija Voutilainen. Suomen käsityön museon museonjohtajana toimii Taina Rantala.

15. HENKILÖSTÖ

VAKITUINEN HENKILÖKUNTA

- Ahonen Marjo, FM, amanuessi (kokoelmat)
- Hahl Seija, FM, amanuessi (dokumentointi, tutkimus)
- Hannusas Susan, konservaattori YAMK
- Hemmilä-Nurmi Anneli, FM, amanuessi (arkisto ja kirjasto)
- Jantunen Sari, KM, artonomi AMK, amanuessi (tietopalvelu ja kokoelmat)
- Kangas Taina, artonomi AMK, käta-opettaja, kansallispukukonsultti, Suomen kansallispukukeskus
- Koskinen Sari, FM, amanuessi (viestintä ja markkinointi)
- Kotilainen Johanna, FM, museoassistentti
- Nikkarikoski Reetta, toimistosihiteeri
- Oikari Mikko, FM, intendentti (näyttelyt)
- Ollikainen Päivi, FM, museoassistentti
- Rantala Taina, KTM, FM, museonjohtaja
- Rosselló Ramón Margarita, TaM, AmO, museolehtori
- Syrjänen Janne, konservaattori AMK, museomestari
- Tuominen Anni, konservaattori AMK, johtava konservaattori
- Väisänen Marja Liisa, FM, amanuessi, Suomen kansallispukukeskus

MÄÄRÄAIKAINEN HENKILÖKUNTA

Bildo Anni, Henriksson Seija, Komulainen Anni, Kotiaho Saira, Kovalainen Jenna, Rohde Oona, Vepsäläinen Otto

HARJOITTELIJAT

Aarnos Kaisa, Brown Finn, Hänninen Miika, Kuulusa Mari, Mikonranta Helmi, Mustakorpi Maija, Mölsä Sanni, Pitkänen Heli, Toivola Eeva, Torittu Jade, Vedenoja Nelli

ULKOPUOLISET ASIAANTUNTIJAT

Avdeikov Jesse, Heinonen Sirpa, Helenius Elina, Hänninen Ritva, Jantunen Alma, Johnson Seija, Jokinen Raija, Jääskeläinen Anastasia, Jääskeläinen Leena, Kajaniemi Juha, Kataja Jaana, Keskinen Merja, Kokko Sirpa, Kontturi Katve-Kaisa, Koskinen Minna, Kuitunen Katja, Lehtinen Eero, Lehto Ilai, Lunden Sara, Manninen Raija, Mendelin Eija, Mikkola Annukka, Murto Soja, Mutanen Raimo, Mäkelä Jukka, Nieminen Aila, Ohra-aho Anne-Mari, Paasonen Henna, Peltola Jaana, Pihlhjerta Inga, Pöykkö Johanna, Rautiainen Satu, Riikonen Marita, Rissanen Riitta, Tauriainen Sari, Thorström Tarmo, Toiviainen Kari, Torniainen Hannele, Tsunoi [Salo] Midori, Turunen Riitta, Vainio Marjo, Vepsäläinen Otto, Vesala Reika, Vesanen-Laukkanen Virpi, Vuolas Mervi

VAPAAEHTOISET

Vapaaehtoiset tekivät vapaaehtoistyötä kertomusvuonna 2023 yhteensä 661,5 tuntia.

1 2

3 4

5

1. Henkilöstö tutustumassa Muuratsalon koetaloon.
2. Henkilöstö Vapriikissa.
3. Opintomatalla Poliisimuseossa.
4. Opintomatalla Postimuseossa.
5. Opintomatalla Työväenmuseo Werstaalla.
6. Työryhmä poistumassa VALVA neuvotteluista museovirastosta.

15. HENKILÖSTÖ

KOULUTUS

Vuoden 2023 aikana museon henkilökunta on osallistunut koulutuksiin yhteensä 469 tuntia, muun muassa seuraaviin koulutuksiin:

Histo ric Dyes: sources, properties and identification	26.1.2023
The museum environment in an era of sustainability	30.1.2023
Tekstiilikonservoinnin pesukemia	3.2.2023
Tekstiilikonservoinnin pesukemia	10.2.2023
Dynaaminen museo ja tulevaisuusverstaas	14.2.2023
Elävä perintö ja projektirahoitus	15.2.2023
ICOM-CC Modern Materials and Contemporary Art & Textiles Virtual Joint Interim Meeting: Semi-synthetic and Synthetic Textile Materials in Fashion, Design and Art	21.-23.2.2023
European textile network seminaari	2.-4.3.2023
Tekstiilikonservoinnin pesukemia	3.3.2023
TAKOn kevätseminaari	15.3.2023
Tekstiilikonservoinnin pesukemia	24.3.2023
Digivalmennus: TikTok	3.4.2023
Museums That Last	5.4.2023
Museums That Last	13.4.2023
Museums That Last	19.4.2023
Aineistojen avaaminen Formula-palvelulla	19.4.2023
Teollisesti valmistettu kangas	19.4.2023
TAKO Pooli 4 teematapaaminen	19.4.2023
Museologian seminaari	20.-21.4.2023
PKL koulutuspäivä	24.4.2023
Olosuhteiden pakosta?	24.4.2023
DALAI – Digitaalisten aineistojen laadun ja käytettävyyden parantaminen tekoälyavusteisesti -hankkeen työpaja	4.5.2023

Museoiden Finna-tapaaminen	5.5.2023
Yksä-päivä	10.5.2023
Somen sisällöntuotanto ChatGPT:llä	10.5.2023
Museoalan työsuojeluverkoston tapaaminen	10.5.2023
Hyvä päätösvalmistelu	11.-12.5.2023
Valtakunnalliset museopäivät 2023	24.- 26.5.2023
Google Ads – hakumainonta	26.5.2023
Taidetestaajat -seminaari	6.-7.6.2023
Koko kirjo-whole spectrum kv-seminaari	8.6.2023
Illustrator CC – perusteet	14.8.2023
Tiedolla johtaminen	26.-30.11.2023
Museoalan teemapäivät: Aktiivisesti yhdessä	1.11.2023
Folklandian taustajärjestäjien webinaari	2.11.2023
Museoalan teemapäivät: Yhteisöt ja osallisuus	8.11.2023
Onko tämä(kin) käsityötä? -seminaari	9.11.2023
Onnistumisen iloa vapaaehtoistoimintaasi	14.11.2023
Museoalan teemapäivät: Museot vaikuttajina	15.11.2023
NEMOn European Museum Conference	20.-21.11.2023
Muistiokoulutus	22.11.2023
Museoalan työsuojeluverkoston tapaaminen	23.11.2023
Museoiden Finna-tapaaminen	23.11.2023
PTV-ajokortti	23.11.2023
Museomestareiden koulutuspäivät	28.-29.11.2023
Museot muuttuvassa ilmastossa -seminaari	30.11.2023
Kuvan käyttö historiantutkimuksessa	1.12.2023
SAP HR -koulutus	13.12.2023
Tekijänoikeuslain uudistus	18.12.2023

16. JÄSENYTYDET

Jyväskylän museopalvelut

- ICOM - International Council of Museums
- Suomen museoliitto – Jyväskylän museopalvelut yhteisjäsenyys

Suomen käsityön museo

- Käsityön verkossa ry (Punomo)
- ETN - European Textile Network

Konservointikeskus

- IIC – The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works

17. TILAT

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEON tilat ovat Jyväskylän Tilapalvelun kautta vuokrattuja kaupungin omistamia tiloja. Tiloja on yhteensä 2 731,8 m².

TOIMISTOTILAT

Suomen käsityön museon toimisto- ja näyttelytilat (1791,5 m²) sijaitsevat As Oy Säästökeskuksen Kauppakatu 25 / Kilpisenkatu 12 kiinteistössä. Museo on vuokralaisena Jyväskylän tilapalvelun omistamissa tiloissa.

Nykyiset tilat peruskorjattiin museon käyttöön vuosina 1999–2000.

Tiloissa on hälytysjärjestelmä ja näyttely- ja arkistotiloissa on vakioilmastointikoneet. Tiloja ja laitteita on kunnostettu ja huollettu Tilapalvelun määrärahoihin. Pieniä toimenpiteitä tehtiin vuonna 2023 huoltokorjauksen yhteydessä asentamalla Suomen kansallispukukeskuksen toimistohuoneeseen uusi ovi, asentamalla akustolevyjä kaikuviin tiloihin, valaistusten päivittämisellä ja pintakorjauksilla. Siivouskomerossa ja varastossa ollut vesivahinko korjattiin loppukesällä.

NÄYTTELYTILAT

Kauppakatu 25 pohjakerroksessa sijaitsevat perusnäyttelyt. Katutasossa ovat vaihtuvat näyttelyt, Ikkunagalleria ja museokauppa. Toisessa kerroksessa on lisää tilaa vaihtuville näyttelyille, Avoin PAJA -työpaja, museolehtorin ja näyttelyintendentin työhuoneet, luentosali Aikamatkänäyttelyineen sekä Suomen kansallispukukeskuksen työtilat ja kansallispukuesittelyille tarkoitettu Kuja-näyttelytila.

TOIMISTO- JA KIRJASTOTILAT

Kilpisenkatu 12 pohjakerroksessa on henkilöstön sosiaalitalat, museon tulevan museoesineistön säilytystilat, näyttelyrakennearasto sekä tarvikevarasto. Alakerrassa on käsikirjasto, valokuva-arkisto ja tutkimusarkisto sekä työtiloja. Keskikerroksessa on museon toimisto ja työtiloja sekä ikkunanäyttelytila Näytönpaikka. Yläkerrassa on työtiloja sekä neuvotteluhuone.

Lisääntyneen tilantarpeen vuoksi museolla on vuokrattuna lisätilaa näyttelyrakenteille, tarvikkeille ja arkistolle.

SALMIRANTA

Suomen käsityön museon säilytys- ja työtilat Salmirannassa sijaitsevat Jyväskylän kaupungin Tilapalvelulta vuokratuissa tiloissa useammassa rakennuksessa. Tiloja Salmirannassa on yhteensä 829,8 m².

Tiloissa on hälytysjärjestelmä ja säilytystiloissa on vakioilmastointikoneet.

Museopalveluiden yhteinen Kokoelmakeskus ja konservointikeskus valmistui ja otettiin käyttöön 2009. Museon puutyöverstas sekä puu-, metalli- ja lasiesineiden kokoelmat (174,5 m²) sijaitsevat näissä Jyväskylän museopalveluiden yhteisissä tiloissa.

Suomen käsityön museon Konservointikeskus (292 m²) ja museon tekstiilien säilytystilat (283,2 m²) sijaitsevat myös Salmirannassa, mutta jo

aikaisemmin käyttöön otetuissa erillisissä tiloissa B-rakennuksessa. Kokoelmaesineistön järjestely useiden muuttojen ja tulleiden suurien kokoelmalahjoitusten jäljiltä on jatkunut edelleen kaikissa säilytystilois-

sa. Museoon tulleet uudet kokoelmat ovat täyttäneet tilat äärimmilleen ja aineistoille sekä vaihtuvien näyttelyiden esineistölle on Salmirannassa vuokrattuna edelleen väliaikainen 80 m² tila.

18. TALOUS

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO / Suomen kansallispukukeskus / Konservointikeskus käyttömenot ja tulot vuosina 2019–2023 (luvut tuhansina euroina):

KÄYTTÖMENOT	2019	2020	2021	2022	2023
Henkilöstömenot	849,8	793,5	833,1	887,9	889,6
Vuokrat	431,4	430,5	434,0	444,3	442,8
Palvelut, tarvikkeet, muut menot	199,7	195,4	213,3	218,5	251,6

KÄYTTÖTULOT	2019	2020	2021	2022	2023
Valtionosuus	405,6	592,6	609,9	625,6	641,9
Harkinnanvaraiset valtion avustukset	185,0	*	*	*	*
Omat toiminnan tulot	119,5	143,4	140,7	162,0	188,5
Menot yhteensä	1481,0	1419,4	1480,4	1550,7	1584,0
Tulot yhteensä	710,1	736,0	750,6	787,6	830,4
Jyväskylän kaupungin osuus	770,9	683,4	729,8	763,1	753,6

* Valtion harkinnanvarainen avustus osa valtionosuutta vuodesta 2020 alkaen.

19. TUNNUSLUKUJA

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kävijät, lkm.	32 077	32 581	41 357	37 812	30 251	31 272
Tapahtumat, lkm.	103	117	101	100	95	78
Opastukset, lkm.	106	210	135	354	152	129
Konservointi, kpl	120	115	115	359	86	242
Bruttomenot, €/asukas	12,56	11,61	11,55	11,86	11,92	11,89

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kävijät, lkm.	33 488	37 362	37 919	36 701	33 681	33 970
Tapahtumat, lkm.	209	100	36	64	34	49
Opastukset, lkm.	160	125	120	195	205	197
Konservointi, kpl	527	111	635	53	134	77
Bruttomenot, €/asukas	13,39	13,27	9,66	10,9	10,2	11,0

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kävijät, lkm.	36 198	33 005	38 169	34 990	39 715	35 027
Tapahtumat, lkm.	104	66	130	96	83	86
Opastukset, lkm.	129	81	96	148	202	49
Konservointi, kpl	127	90	266	256	163	52
Bruttomenot, €/asukas	10,1	10,2	10,2	9,99	9,75	9,94

	2019	2020	2021	2022	2023	
Kävijät, lkm.	41 212	21 882	25 771	32 096	46 243	
Tapahtumat, lkm.	105	57	84	76	120	
Opastukset, lkm.	104	38	81	100	136	
Konservointi, kpl	328	415	138	173	220	
Bruttomenot, €/asukas	10,40	9,89	10,25	10,63	10,72	

JYVÄSKYLÄ

